

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch stredný tank T-54M

Obrana

júl 2009

Jubilejný a upršaný

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť sa v dňoch 22. až 25. júna 2009 uskutočnil už piaty ročník vojensko-branného cvičenia KEMP 2009 určeného pre stredoškolskú mládež z celého Slovenska. Jednotlivé regrutačné strediská v spolupráci s Komunikačným odborom MO SR, Ústavom špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť, vojenskými útvarmi a vojenskou políciou pripravili aj tento rok pestrý a zaujímavý program. Nepříjemný dlhotrvajúci dážď v prvých dňoch podujatia spravil pripravené prekážky ešte ťažšími.

Veliteľ Kempu 2009, riaditeľ Centra personálneho marketingu Personálneho úradu Generálneho štábu OS SR podplukovník Rudolf Porhinčák pripomenul, že oproti minulým ročníkom čakalo tento rok súťažiacich niekoľko novinek, s cieľom ešte viac im priblížiť reálny život profesionálnych vojakov.

Vyvrcholením KEMP-u bol branný pretek. Hádám najviac poznačilo výzor všetkých súťažiacich plazenie v bahne. Chlapci a dievčatá (niektorí z nich doslova obalení blatom) museli zvládnuť ešte nástrahy prekážkovej dráhy a niektoré ďalšie disciplíny, ktoré dokonale preverili ich fyzickú a psychickú pripravenosť, aby vo finále preteku ošetrili svojho kolegu, naložili ho na nosidlá a čo najrýchlejšie dopravili do cieľa.

Medzi súťažiacich zavítal v priebehu branného preteku aj minister obrany Jaroslav Baška, náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík a náčelník Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR generálmajor Peter Vojtek. Pohár ministra obrany pre najlepšiu čatu si nakoniec z rúk Jaroslava Bašku prevzal veliteľ čaty Banskobystrického kraja rotmajster Martin Bebej. Branný pretek vyhralo družstvo Strednej odbornej školy zo Sniny, pred stredoškolákmi zo Strednej odbornej technickej školy v Námestove a družstvom Strednej odbornej školy drevárskej z Krásna nad Kysucou. Generál Ľubomír Bulík odovzdal pohár pre najlepšie paintbalové družstvo. V tomto roku ho získali stavbári z Prešova pred zástupcami Strednej priemyselnej školy z Levíc a Spojenej strednej školy z Kysuckého Nového Mesta.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

[FOTOREPORTÁŽ]

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 7/2009
Redakčná uzávierka 8. júla 2009
Do tlače zadané 15. júla 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia
z KEMPU 2009
Foto **Peter DOVINA**
Nevyžiadajte obrazový materiál
a rukopisy nevraciate.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Z obsahu

Ostrenie mačiet

str. 4 - 6

DNA logistiky

str. 8 - 9

Manévre na Váhu

str. 14 - 15

Hrdina na druhý pokus

str. 38 - 39

Editoriál

Dalo by sa povedať, že toto číslo OBRANY je venované bežnému životu nášho rezortu a ozbrojených síl. No keď si čitateľ pozornejšie prečíta zopár článkov, hneď vidí, akými mocnými siločiarami je tento život prepojený s medzinárodným prostredím. Napríklad na stranách 4 a 5 píšeme o výcviku Martinčanov a Hlohovčanov na Lešti, ktorí sa pripravujú na pôsobenie v spoločnej Česko-Slovenskej bojovej skupine Európskej únie. Na strane 7 Jozef Žiak prináša report o výcviku psovodov na strednom Slovensku, ktorý viedli americkí inštruktori z leteckej základne v Turecku. Prijímanie a implementácia štandardizačných dokumentov NATO v našich podmienkach je ťažiskovou úlohou trenčianskeho Úradu pre obrannú štandardizáciu kodifikáciu a štátne overovanie kvality. Národné letecké dni v Piešťanoch hostili aj vzdušných borcov z Maďarska, Chorvátska, Veľkej Británie - spolu z 11 krajín (strany 12 a 13). Tiež avizujeme, že s priateľmi Čechmi budeme spolupracovať na projekte Légie 100 (strana 17). Minister obrany Jaroslav Baška v Amsterdame a Haagu ocenil dlhodobú ústretovej spoluprácu s Holanďanmi (strana 20).

Tak veru – je to iba bežných pár týždňov bežnej činnosti rezortu obrany. Na jednej strane má národnoštátne základy, východiská a ciele, ale takmer vo všetkom prerastené medzinárodnými väzbami. Z druhého uhla pohľadu, aj keď má táto činnosť silné medzinárodné siločiar – naši vojaci stále píšú predovšetkým históriu Ozbrojených síl Slovenskej republiky. A aj my v OBRANE sa ju snažíme zachytávať na papier, respektíve prezentovať aj v elektronickom vydaní nášho mesačníka. Priznám sa, píšem o tom aj preto, lebo pri neformálnych rozhovoroch s holandskými partnermi či už na vernisáži výstavy našich a ich vojenských fotografov v Trenčíne či na návšteve v Holandsku bolo zrejme, akú veľkú vážnosť venujú budovaniu historickej pamäte. Iste, je to bohatšia a väčšia krajina, takže porovnávať počty vojenských periodík či filmových štábov by nebolo celkom na mieste. Navyše – aj my sme sa v tomto smere najmä po vydaní historických publikácií zachytávajúcích vojenské dejiny v minulom a tomto storočí posunuli poriadne ďalej.

Veru, história sa nám niekedy javí ako veľmi mladá. Kolega vojenský novinár Bernard Roštecký len nedávno pôsobil na Balkáne ako hovorca našej jednotky – a v tomto čísle začína svoju aktuálnu reportáž o premostení Váhu už ako pamätník spomienkami na obdivuhodné premostenie rieky Neretvy v Bosne a Hercegovine pred 15 rokmi (strany 14 a 15). Zvlášť – bolo to len včera a dnes sú už tieto skúsenosti sereďských ženistov nielen súčasťou ich kolektívnej profesionálnej pamäte, ale aj skvelou kapitolou našej vojenskej histórie s medzinárodnými väzbami.

Na Lešti **sa tvorí kolektív**

Naše ozbrojené sily majú svoje zastúpenie nielen v bojovej skupine Európskej únie v druhej polovici tohto roka, keď sú súčasťou spoločnej Česko – Slovenskej bojovej skupiny predovšetkým príslušníci michalovského mechanizovaného práporu, ale budú ho mať aj od začiatku budúceho roka. Vtedy budú slovenskí vojaci súčasťou bojovej skupiny Únie pod poľským velením. V júni sa na svoje budúce poslanie usilovne pripravovali dva týždne vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť.

Cvičila jednotka logistickej podpory (NSE), ktorú tvoria najmä príslušníci martinského práporu opráv techniky a hlohovského multifunkčného práporu. Veliteľ druhej multifunkčnej roty z Hlohovca kapitán Dušan Gallo zdôrazňuje, že hlavnou úlohou vyvedenia je vzájomné spoznanie sa a zosúladenie celej jednotky.

ŤAHAŤ ZA JEDEN KONIEC POVRAZU

„Aby pochopili, že bez dobrej vzájomnej spolupráce by len ťažko mohli plnohodnotne plniť úlohy v prípade vyslania bojovej skupiny do nejakej krízovej oblasti sveta. V oboch útvaroch sú vojenski profesionáli, ktorí už majú za sebou zahraničné skúsenosti. Časť z nich pôsobila v misiách OSN na Golanských výšinách, Cypre či v africkej Eritrei. Ďalší v operáciách NATO v Kosove a v Afganistane. Máme však aj dosť vojakov, ktorým takéto zahraničné skúsenosti chýbajú. Práve pre nich predstavuje toto vyvedenie príležitosť získať od svojich skúsenejších kolegov potrebné poznatky. No najmä, ako som už spomínal, zosúladiť celú jednotku. Vytvoriť z opravárov a logistov jednotliaty kolektív, ktorý bude pri plnení úloh ťahať za jeden koniec povrazu,“ konštatuje kapitán Gallo.

V priebehu dvoch týždňov si precvičili rozvíňanie opravárenskej časti vo výcvikovom priestore. Martinčania museli pod maskovacími sieťami v priestore, ktorý zaujali a zamaskovali, opravovať techniku, ktorá sa reálne pokazila počas výcviku. Veliteľ čaty opráv techniky poručík Martin Pevala mal k dispozícii celkovo štyri družstvá. Družstvo opráv pásovej techniky, družstvo opráv kolesovej techniky (to je najpočetnejšie, lebo skupina bude mať väčšinu techniky práve na kolesách), družstvo opráv elektrickej výzbroje a družstvo opráv – špeciálnych prác. Velitelia organizovali činnosť po presune jednotky do určeného priestoru. Vojaci začali naučenými pohybmi v ňom postupne rozvíňať jednotlivé dielenské prostriedky, ktoré mali k dispozícii. Išlo o pojazdné automobilové dielne na podvozkoch vozidla Praga V3S. Veliaci poddôstojník martinského práporu nadrotmajster Peter Lomen spoločne s veliteľom čaty poručíkom Pevalom pozorne sledovali postup prác. Vozidlá vojaci umiestnili čo najbližšie k stromom na okraji lesíka, aby čo najviac využili prírodné prostredie na zamaskovanie. Zakryli ich maskovacími sieťami, aby ešte viac znemožnili ľahké odhalenie priestoru jednotky. Práca im išla od ruky a časovú normu (hodinu a pol) hravo splnili. Hádali najviac im dalo zabráť zamaskovanie poľných dielní. Najväčšie problémy robilo natiahnutie sietí cez stožiare vztýčených žeriavov na vozidlách.

OSTRENIE MAČIET

V blízkom lese nasekali aj haluzinu, aby ešte lepšie zamaskovali techniku. Sekanie však po čase otupilo ostrie nástrojov. Práve vtedy sa ukázalo, aké výhodné je mať družstvo opráv – špeciálnych prác. Vojaci pod velením veliteľa rotného Martina Baláza naštartovali elektrocentrálu, pripravili brúsne kotúče a o chvíľu už otupené ostrie sekier a mačiet získavalo pôvodnú ostrosť. Slobodníkovi Milanovi Štekláčovi išla práca od ruky. „S tými otupenými nástrojmi by už veľa toho nedokázali. Ostrenie nástrojov sme si vyskúšali pri našich vyvedeniach do Sučian. Sme tu preto, aby sme ostatným chlapcom v jednotke čo najviac pomohli. Napríklad zváračskými a kováčskymi prácami, ale aj klam-

piarskymi. To vtedy, keď treba vykopať nejaký ohnutý blatník, či nárazník," hovorí slobodník Štekláč o práci, ktorú sú schopní robiť v prospech jednotky.

Medzitým sa pustili do práce príslušníci družstva opráv kolesovej techniky. Priviezli im pokazený UAZ. Mechanici sa pokúšali zistiť poruchu. O chvíľu konštatovali, že chyba je v prevodovke. Je potrebné ju vymeniť. Rotný Boris Jagelka a jeho podriadení sú zvyknutí robiť aj zložitejšie práce. V prípade potreby dokážu vymontovať z motorového vozidla, ktoré má poruchu, motor. Následne ho opraví a namontovať naspäť. Poradia si so všetkou technikou, ktorá má kolesá. Od UAZ-u až po tatrovku osemsto päťnástku.

AKO VYZDVIHNÚŤ MÍNU

O kus ďalej vo výcvikovej priestore si rozložili svoje pracoviská príslušníci hlohovskej jednotky. Okrem iného precvičovali aj pravidlá minovej bezpečnosti. Ako nájsť mínu, ako ju vyzdvihnúť. Zároveň vo svojom priestore zriaďovali poľné sklady a vydajne materiálu. Veliaci poddôstojník čaty poľných služieb rotmajster Jozef Antalík hovorí, že okrem kontrolno-prepúšťacieho stanovišťa (check-pointu) kde sa budú prijímať prichádzajúce vozidlá po materiál, postupne vytvorili na návrši a neďaleko blízkeho lesika sklady pre materiálové triedy 1 až 5. „Musíme byť schopní zásobovať jednotky všetkým potrebným. Od munície, pohonných hmôt, ošatenia, náhradných dielcov na techniku až po proviant. Číže všetkým, čo jednotka reálne potrebuje, aby bola naďalej bojaskopná a mohla plniť svoje úlohy.“

Veliteľ čaty poručík Roman Maliník kladie dôraz na to, aby vojaci ani pri tejto činnosti nezabúdali na zamaskovanie jednotlivých pracovísk a obranu priestoru proti prípadným narušiteľom. Vyčlenení vojaci starostlivo kontrolovali okolitý priestor a neskôr si precvičili aj jeho kruhovú obranu. Veď v realnej situácii sa práve takéto miesto s množstvom najrozmanitejších zásob stáva potenciálnym zdrojom napadnutia. Miestne polovojské i rôzne teroristické skupiny by si z neho rady doplnili svoje zásoby. Logisti musia urobiť všetky potrebné opatrenia, aby sa zásoby nestali ľahkou korisťou.

Veliteľ družstva rotný Anton Štibera a jeho podriadení po absolvovaní základov minovej bezpečnosti pokračovali vo vytváraní skladu, jeho zamaskovaní. Práce sa nezákla-

ani skladníčka slobodníčka Zdenka Honzová. Rodáčka z Hlohovca je už piaty rok profesionálnou vojačkou. Má za sebou niekoľko vyvedení do výcvikových priestorov na Lešti i Záhorí. V útvere si urobila aj vodičák skupiny C. „Najskôr som mala trochu obavy z veľkej tatrovky, ale postupne som si zvykla. Aj keď, samozrejme, určitý rešpekt stále zostáva," hovorí slobodníčka, ktorá nie je jediným členom rodiny v uniforme. Jej brat pôsobí v seredskom ženijnom prápore. Skladník čatár Stanislav Minárik patrí medzi najskúsenejších v jednotke. Má za sebou pôsobenie v misii UNMEE v Eritrei, ale aj ISAF v Afganistane. Svojimi radami ochotne pomôže ostatným.

Z AKTISU SA STRIEĽALO

Vojaci si v priebehu svojho vyvedenia precvičili aj stavanie vozidiel do kolóny, jej prejazd nebezpečným územím. Počas prepravy materiálu museli často odrážať útoky rôznych teroristických skupín. Snažili sa ich odrážiť čo možno s najmenšími stratami. Aby potrebný materiál a zásoby, na ktoré už čakali bojové jednotky prišli čo najskôr na miesta určenia. Celý výcvik na Lešti ešte viac sťažovali prostriedky taktického simulátora Miles 2000. Aj podľa slov veliteľov jednotiek pomohli zrealizovať výcvik. Stačilo nedostatočné krytie alebo malé zaváhanie počas presunu či zastávok a v konečnom dôsledku znamenalo vyradenie vojaka z ďalšej činnosti. Vzniknutú situáciu musel okamžite riešiť veliteľ jednotky preskupením svojich podriadených. Len tak mohla jednotka aj v oklieštených počtoch splniť svoju úlohu. „Som veľmi rád, že sme mali možnosť využívať spomínaný simulátor. Vojakom pripomenul, aby nezabúdali v žiadnej etape svojej činnosti na bojové správanie. Bolo by výhodné, keby sme ho mali častejšie k dispozícii aj v iných fázach prípravy našej spoločnej jednotky," hovorí kapitán Dušan Gallo.

Mnohí z jej príslušníkov práve na Lešti po prvý raz, premiérovu zažili bojovú streľbu z vozidiel kolóny počas jej presunu. Pracovníci Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť pre nich pripravili terčový manéver verne pripomínajúci možné varianty napadnutia kolóny.

Vo výdajnom mieste vojaci dostali muníciu potrebnú na splnenie streleckej úlohy. Každý mal 30 nábojov. Bolo už na ňom, ako bude s nimi hospodáriť. Na korbu každého nákladného vozidla Aktis vyliezla dvojica strelcov a inštruktor – pozorovateľ. Jeho úlohou je vyhodnocovať zásahy.

Kolóna vyráža vpred, vojaci na povel nabíjajú samopaly. Na palebnej čiare zastavujú a potom sa jednotlivé autá pohybujú vpred. Dvojicu strelcov čaká dovedna 29 terčov. Musia ich vyhľadávať a potom sa navzájom dohodnúť, kto bude strieľať na vzdialenejšie a kto na bližšie. Aby sa nestalo, že obaja premrhajú strelivo na likvidovanie toho istého terča.

„Pre toho, kto absolvuje takéto strelecké cvičenie po prvý raz, to vôbec nie je jednoduché. Veď vozidlo sa pohybuje. Navyše vojak strieľa v nepriestrelnej veste. A jej límeček (golier) neumožňuje práve najideálnejšie zamierenie," pripomína veliteľ družstva čatár Milan Kozoň.

SPOLUPRÁCA PRI NIČENÍ TERČOV

Aj vzhľadom na to nie všetci po ukončení streľieb a zosadení z vozidiel žiarili spokojnosťou. Niektorí sa nechali uniesť a vyprázdňili zásobník hneď na prvý z 29 terčov, ďalší si navzájom nepodelili terče. Iným spôsobovala problém streľba z pohybujúceho sa auta. Usilovali sa z chyby poučiť a pri ďalšej streľbe sa ich vyvarovať. Osádka štvrtého Aktisu desiatnici Jozef Kubík a Marek Gráf, naopak, žiarila spokojnosťou. „Mali sme 14 zásahov. Je to dobré, ale na budúce to môže byť ešte lepšie. Rozdelili sme si terče. Prvý časť som ja pokrýval vzdialenejšie a potom som sa vymenil s Marekom, aby sme si každý vyskúšali likvidovanie všetkých terčov," konštatuje desiatnik Kubík.

Vyvedenie na Lešti kapitán Dušan Gallo aj napriek niektorým počiatkovým problémom hodnotí pozitívne. Vo veľmi dobrom svetle sa podľa neho ukázali predovšetkým velitelia čiat poručíci Miroslav Kuzár, Roman Maliník a Marián Pevala, velitelia družstiev rotmajstri Peter Vačík, Patrícius Chvojka, rotný Boris Jagelka, čatári Milan Kozoň, Mojmir Buss, ale aj veliaci poddôstojník rotmajster Jozef Antalík. „Vojaci viac vedú o sebe, o tom, čo jednotlivci i navzájom dokážu. Ak budeme takto postupovať aj v budúcnosti, som presvedčený, že z vojakov oboch útvarov: martinského a hlohovského sa nám podarí vytvoriť naozaj jednotlivosť kolektív. Od tejto chvíle do konca roka, keď máme byť pripravení na prípadné nasadenie celej bojovej skupiny pod poľským velením, však už nie je veľa času. Preto ho treba využiť čo najlepšie", zdôrazňuje kapitán Gallo.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Sú adaptabilní a usilovní

V rámci Medzinárodného vojenského vzdelávacieho a výcvikového programu USA (IMET), ktorý u nás zabezpečuje Úrad obrannej spolupráce (ODC) amerického veľvyslanectva na Slovensku, sa počas dvoch júnových týždňov uskutočnil intenzívny výcvik psovodov vojenskej polície (Dog-3). Viedli ho skúsení americkí inštruktori z leteckej základne USA v tureckom Incirliku.

Major Luboš Komárek z trenčianskeho riaditeľstva Vojenskej polície a hlavný kynológ kapitán v zálohe Ivan Lakomčík sa zhodli, že kurz, ktorý sa uskutočnil nielen v priestoroch Výcvikového centra vojenskej polície Vlkanová – Hronsek, ale aj na letisku Sliač, či v objektoch bývalej veľkopráčovne v Banskej Bystrici, bol pre psovodov Vojenskej polície veľmi prospešný. „Zameral sa najmä na detekciu – vyhľadávanie výbušnín pomocou psov, ale aj zásah proti prípadným narušiteľom. Práve v týchto oblastiach sú pre nás veľkým prínosom bohaté americké skúsenosti z nasadenia v rôznych druhoch operácií,“ konštatuje hlavný kynológ Ivan Lakomčík.

NA VAGÓNE I V PRÁČOVNI

Pod prísny dohľad amerických inštruktorov museli slovenskí frekventanti kurzu z radov Vojenskej polície nájsť výbušniny na najrozličnejších miestach. V autách, budovách, železničných vagónoch, ale aj na kontrolných bodoch (check-point). V kurze boli zaradení psovodi z jednotlivých útvarov Vojenskej polície. Precvičovali aj ďalšie učebné úlohy. Napríklad, ako čo najefektívnejšie a s najmenším bezpečnostným rizikom postupovať pri zásahu proti teroristovi, ktorý sa skrýva v ruinách budov.

Skúsení inštruktori im dali mnohé zaujímavé poznatky z pôsobenia v bojových operáciách. Zdôraznili význam dobre vycvičeného psa a dobre odborne pripraveného psovoda pri riešení mnohých úloh. Nielen pri ostrahe a ochrane tábora, či iného objektu, ale aj pri vyhľadávaní teroristov. Najmä starší seržant Daniel Magas, ale aj seržanti Mark Sidle a Laura

Magasová. Daniel Magas má za sebou pôsobenie v bojových operáciách v Iraku, najmä pri strážení citlivých objektov v jeho metropole Bagdade. Prístup slovenských vojenských policajtov k zvládnutiu jednotlivých učebných otázok si pochvaľuje. „Nemajú síce za sebou ešte bojové nasadenie v niektorej operácii NATO, ale sú veľmi adaptabilní a usilovní. Podľa môjho názoru v prípade takéhoto nasadenia by uspeli,“ spokojne konštatuje americký inštruktor.

SPOKOJNÍ FREKVENTANTI

Kurz si pochvaľujú aj samotní frekventanti. Rotmajstri Peter Konečný a Ivan Križalkovič z topolčianskeho útvaru Vojenskej polície sa zhodujú v tom, že kurz im dáva mnoho potrebných praktických skúseností z bojového nasadenia. Aj keď, samozrejme, priznávajú, že každá armáda má aj v tejto oblasti svoje špecifiká. Podľa nadrotmajstra Milana Zakopjana z prešovského útvaru Vojenskej polície u nás skôr preferujeme pri výcviku psov policajný a Američania zasa vojenský prístup.

Rotný Peter Varga z banskobystričského útvaru VP sa so svojím psom, nemeckým ovčiakom Nerom v minulom roku zúčastnil na kurze Dog-2, ktorý viedli americké inštruktorky. Jeho kolega z útvaru čatár Miroslav Žemla si počas kurzu pochvaloval kvalitné stopárske vlastnosti svojho psa Roného. Pomohli mu dobre sa vyrovnáť s mnohými praktickými úlohami, ktoré si precvičovali. Rotmajster Križalkovič si na prácu pso-

voda i svojho Roka iba zvyká. Momentálne je na základnom kurze vojenskej kynológie. Jeho väčšia polovica ho ešte len čaká.

SPOLUPRÁCA S ČECHMI

Práve v priebehu kurzu zavítali medzi slovenských vojenských policajtov aj ich českí kolegovia. Viedol ich hlavný kynológ Riaditeľstva Vojenskej polície v Prahe kapitán Pavel Valčuha. „Chceme nadviazať spoluprácu so slovenskými kolegami. Som presvedčený o tom, že bude výhodná pre obidve strany. Obe naše vojenské polície už dnes úzko spolupracujú napríklad v rámci mnohonárodného práporu vojenskej polície pod poľským velením v mnohých ďalších oblastiach. Radi by sme k nim pridali aj kynológiu,“ hovorí kapitán Valčuha.

Českí vojenski policajti majú za sebou aj pôsobenie psovodov v medzinárodných operáciách. Napríklad v Iraku. Praporčík Miroslav Vánsky so svojím psom Nerom strážil základňu v juhoirackej Basre. Spomína, že aj v takých náročných klimatických podmienkach, aké boli v oblasti (teplota v tieni sa pohybovala až do 50 stupňov), sa pes ukázal ako veľmi dobrý pomocník policajtov pri hliadkovej činnosti, aj pri kontrole osôb a techniky pri vstupe na základňu. Spomína, že dôležité je pre psa i psovoda v takýchto podmienkach dodržiavať pitný režim a starať sa o psa, aby bol napriek teplote schopný maximálne efektívne pracovať.

Kurz pod vedením amerických inštruktorov podľa náčelníka skupiny výcviku psov Výcvikového centra Vojenskej polície nadrotmajstra Ondreja Bihariho pomohol psovodom Vojenskej polície posúpiť vo svojej príprave zasa o krok vpred. Poskytol im najmä neoceniteľné skúsenosti z bojového nasadenia v zahraničných operáciách. V obdobnej medzinárodnej výmene skúseností chcú pokračovať aj v budúcnosti. Či už s americkou stranou, alebo našimi západnými susedmi.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

V prospech ozbrojených síl

Pred vyše piatimi rokmi (1. mája 2004) v súlade s našim vstupom do NATO sa začala písať história Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality so sídlom v Trenčíne. Úrad bol zriadený zákonom č. 11/2004 Z. z. o obrannej štandardizácii, kodifikácii a štátnom overovaní kvality výrobkov a služieb na účely obrany, ktorý prijal slovenský parlament. Vedie ho už viac ako rok plukovník v zálohe Ing. Emil Košťut.

• Mohli by ste viac priblížiť poslanie úradu?

Úrad je orgánom štátnej správy s celoslovenskou pôsobnosťou v oblasti obrannej štandardizácie, kodifikácie a štátneho overovania kvality. Je rozpočtovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je ministerstvo obrany. Pozostáva z odboru obrannej štandardizácie, odboru kodifikácie a odboru štátneho overovania kvality. V oblasti obrannej štandardizácie je jeho hlavnou úlohou poskytovanie finančného a informačného servisu na prijímanie a implementovanie štandardizačných dokumentov NATO na podmienky našej republiky, aby sme mohli zabezpečiť vysokú úroveň a potrebnú zlučiteľnosť, vzájomnú zameniteľnosť, ako aj zhodu výzbroje, materiálov, techniky, procedurálnych a administratívnych postupov. Vďaka metodologickej a koordinačnej podpore nášho úradu a fungujúcemu systému obrannej štandardizácie doposiaľ Slovensko prijalo približne

700 štandardizačných dokumentov (z celkového počtu 1 700) a uviedlo ich do života v 180 interných predpisoch rezortu obrany a 80 v slovenských obranných štandardoch. Je to slušný výkon, čo oceňujú aj naši kolegovia v Aliancii. Tieto štandardizačné dokumenty, najmä pre materiálovú a technickú oblasť využívajú bez úplaty podniky obranného priemyslu Slovenskej republiky v rámci svojej produkcie. Pomáha im to lepšie obstáť v silnej medzinárodnej konkurencii. Novou výzvou je ďalšie dotvorenie stratégie a politiky obrannej štandardizácie v Slovenskej republike v nadväznosti na úlohy Európskej obrannej agentúry (EDA). Ide o vytvorenie koncepcie úzkej väzby štandardizácie spotrebnej logistiky so štandardizáciou výrobnnej logistiky a obranným priemyslom. Cieľom je znižovať náklady spojené s obstarávaním techniky a materiálu na účely obrany za dodržania podmienok interoperability.

• Ako sa úrad podieľa na tom, aby naše ozbrojené sily, ale aj ostatné krajiny bývalej Varšavskej zmluvy mohli plnohodnotne využívať zbrane a techniku pochádzajúcu z toho obdobia?

Vo výzbroji členských štátov NATO, ktoré boli predtým vo Varšavskej zmluve, sa nachádza množstvo zbraní, zbraňových systémov a techniky z toho obdobia. Aby sa mohli používať, a teda boli plne akceptované ostatnými partnermi v NATO, bolo potrebné zabezpečiť

ich kompatibilitu. Boli vytvorené pracovné skupiny pre jednotlivé druhy spomínanej techniky a výzbroje. Činnosť každej skupiny garantuje jedna krajina. Slovenská republika napríklad zo spomínanej pozície garantuje kodifikáciu bojového vozidla pechoty a vrtuľníka Mi-17.

• V Aliancii je množstvo rozličných zbraní, techniky, materiálu. Ako sa získava dokonalý prehľad o nich?

Vďaka kodifikácii. Čo je vlastne proces získavania, spracovania a aktualizácie údajov o danom výrobku, výrobcovi, ale aj dodávateľovi. Každý zbraňový systém, ktorý sa používa v našich ozbrojených silách sa skladá z mnohých častí, skupín, podskupín, položiek. Na udržanie jeho prevádzkyschopnosti je potrebné skladovať nevyhnutné množstvo náhradných dielcov. Mnohé z tisícov takto skladovaných položiek majú rovnaké technické i funkčné vlastnosti, ale rôzne identifikačné označenie. Práve kodifikačný systém sa snaží zabrániť zbytočnému skladovaniu duplicitných položiek. Vytvára databázový prehľad o zbraniach, munícii, technike a náhradných dielcoch, ktoré slúžia na obranyschopnosť štátu. Takto pomáha aj medzinárodnej harmonizácii zbraňových systémov a logistickej podpore medzinárodných misí a operácií, na ktorých sa zúčastňujú viaceré armády. Kodifikačný systém NATO (NCS) je vlastne DNA modernej logistiky. Zaručuje, že vojaci nasadení v operácii si môžu byť istí, že dostanú tú správnu polož-

ku. Kodifikácia pomáha Aliancii vyhnúť sa vytváraniu zbytočných duplicitných zásob, ľahko na jej základe určiť, ktoré položky sú vzájomne zameniteľné, zlepšuje logistickú podporu armád NATO, zvyšuje efektívnosť a hospodárnosť logistickej podpory vojenských operácií.

• *Čím sa to dosahuje?*

V kodifikačnom systéme NATO má každý výrobok pridelený 13-miestny číselný kód. Prvé štyri čísla v ňom znamenajú klasifikáciu dodávky NATO, potom nasleduje dvojmiestny kód národného kodifikačného úradu a sedemmiestne identifikačné číslo položky NATO. Päťmiestny kód má výrobca - dodávateľ. Počas existencie nášho úradu sme takto pridelili viac ako 10 000 kodifikačných čísel pre vlastné výrobky. Zároveň sme sa v 5 700 prípadoch prihlásili k používaniu zahraničných položiek. Takáto registrácia slovenských výrobkov, výrobcov a dodávateľov v kodifikačnom systéme NATO je pre nich významným prínosom. Dáva im príležitosť uplatniť sa na zahraničných trhoch bez ďalších finančných nákladov.

• *Kedy a prečo sa začal kodifikačný systém vôbec po prvý raz používať?*

Základ kodifikačného systému NATO ako ho poznáme dnes, vlastne položil už na konci druhej svetovej vojny americký Kongres a vtedajší prezident F. D. Roosevelt. Američania mali množstvo rôzne označeného vojenského materiálu v skladoch takmer po celom svete. Práve rozličné pomenovanie a označenie rovnakej položky viedlo na niektorých bojiskách k prebytkom a plytvaniu materiálom, na druhej strane sa stávalo, že niektoré bojové jednotky zasa spomínaný materiál nemali k dispozícii. Bolo to zapríčinené neexistenciou katalogizačného systému. Tieto skúsenosti viedli k tomu, že 1. júla 1952 Kongres USA schválil zákon č. 436 o katalogizácii a štandardizácii majetku rezortu obrany. Spomínaný systém neskôr prevzali aj členské štáty NATO. Roky jeho používania ukázali, že pomáha Aliancii vyhnúť sa vytváraniu duplicitných zásob, zlepšuje sa efektívnosť a zároveň hospodárnosť vzájomnej logistickej podpory jednotlivých armád NATO. Najmä v prípade spoločných operácií.

• *Zbrane, technika i ďalší materiál, ktoré používajú ozbrojené sily, musia mať potrebnú kvalitu. Ako k takémuto smerovaniu pomáha úrad?*

Táto úloha je v pôsobnosti odboru štátneho overovania kvality. Obranná kapacita každého štátu podstatným spôsobom závisí od kvality obranných systémov a produktov. Ako koncepčný a výkonný orgán v oblasti štátneho overovania kvality uskutočňuje audity kvality a dozor nad kvalitou na celom území našej republiky. Pôsobí smerom k odberateľom výrobkov a služieb na účely obrany. Zisťuje plnenie zmluvných požiadaviek na kvalitu produktov. Štátne overovanie kvality sa uskutočňuje vždy na základe žiadosti odberateľa. V prípade rezortu obrany centrálného obstarávateľa, ktorým je Úrad pre investície a akvizície, alebo na základe požiadavky zahraničného odberateľa. Úrad robí na základe zmluvy bezplatné audity v spoločnostiach obranného

priemyslu. V poslednom období napríklad v ZVS holding, a. s., a EVPÚ, a. s., Dubnica nad Váhom, VOP, a. s., Moldava a pripravujeme v SITEL, s. r. o., Košice. Takýmto spôsobom podporuje kvalitu ich produkcie. Odbor štátneho overovania kvality uskutočnil viac ako 100 auditov kvality a vydal 37 certifikátov o zhode. Certifikáty umožňujú podnikom a firmám získavať objednávky nielen od našich ozbrojených síl, ale aj od iných štátov, predovšetkým členov NATO. Plne sme sa zapojili do systému vzájomného štátneho overovania kvality krajín NATO. V ďalšom období budeme venovať väčšiu pozornosť produktom a položkám, so zvýšenými požiadavkami na bezpečnosť a spoľahlivosť. V tomto prípade chceme doceliť obligatórne (záväzné, povinné) štátne overovanie kvality určených produktov, ako je to bežné v ostatných krajinách Aliancie. Zároveň bude navrhnutý a zavedený proces permanentného kvalitatívneho monitoringu a spôsobilosti výrobcov, vrátane vybudovania rizikovej databázy produktov, procesov a dodávateľov. Súčasťou rozvoja procesov štátneho overovania kvality bude i pravidelná aktualizácia aliančných

dokumentov v tejto oblasti a zavedenie novej rady spojeneckých publikácií. Vzhľadom na uvedené požiadavky bude potrebné postupne personálne doplniť odbor o špecialistov v oblasti munície, rizikovej analýzy a softvérových aplikácií. Štátne overovanie kvality je aj z pohľadu ďalšieho kvalitatívneho rozvoja spôsobilostí slovenských ozbrojených síl ich dôležitým predpokladom. Chceme, aby dostali od výrobcu kvalitnú výzbroj a výstroj, ktorá im bude spoľahlivo slúžiť pri plnení úloh nielen doma, ale aj v zahraničných misiách a operáciách.

• *Čo je hlavnou náplňou práce odboru obrannej štandardizácie?*

Predovšetkým zabezpečovanie procesu prijímania a uvádzania do života štandardizačných dokumentov, koordinácia činnosti v tejto oblasti aj na nadrezortnej úrovni. Pripravuje stratégiu a politiku v oblasti obrannej štandardizácie. Je to vlastne proces spracúvania a implementácie obranných koncepcií, doktrín, postupov a návrhov na získanie a udržanie požadovanej úrovne ich zlučiteľnosti, vzájomnej zameniteľnosti alebo zhody s obrannými koncepciami, doktrínami, postupmi a návrhmi NATO a jeho členských štátov. Cieľom je dosiah-

núť interoperabilitu v operačnej, procedurálnej, materiálnej, technickej a administratívnej oblasti. Medzi krajinami Aliancie sa prijímajú tzv. štandardizačné dohody, ktoré umožňujú zavádzanie zlučiteľnej alebo zameniteľnej vojenskej techniky, munície, materiálu a zásob, ako aj operačných, logistických, procedurálnych a administratívnych postupov.

• *S ktorými organizáciami (ústrednými orgánmi štátnej správy), pán riaditeľ, váš úrad spolupracuje na Slovensku a s ktorými v zahraničí?*

V rámci Slovenska sú to niektoré ministerstvá v rámci prípravy stanovísk k štandardizačným dokumentom a ďalej Úrad normalizácie, metrologie a skúšobníctva SR, ale aj jeho zložky: Slovenský národný akreditačný systém, Slovenský ústav technickej normalizácie a Technický a skúšobný ústav Piešťany. Veľmi dobrá je zmluvná spolupráca so Združením obranného priemyslu SR, Trenčianskou univerzitou Alexandra Dubčeka v Trenčíne a Akadémiou ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Spoluprácu pri implementácii štandardov, kodifikácii a overovaní kvality realizujeme v záujme republiky, ale aj v prospech fyzických a právnických osôb. Našej práci prospieva pravidelná výmena odborných informácií, účasť na vzdelávacích aktivitách, konferenciách a seminároch. To nám zaručuje práve dobrá spolupráca s domácimi organizáciami. Medzi našich najvýznamnejších zahraničných partnerov patrí obdobný úrad v Česku, s ktorým máme nadštandardné vzťahy, ale aj úrad v Poľsku, štandardizačný úrad Veľkej Británie a Francúzska. Úzko spolupracujeme s agentúrou NATO pre technické zabezpečenie a zásobovanie (NAMSA), pretože v nej zastupujeme ako riadny člen Slovenskú republiku. Výsledkom dobrej spolupráce sú najmä spoločné postupy pri rokovaní centrálnych orgánov NATO pre štandardizáciu, kodifikáciu a overovanie kvality, ale aj výmena procedurálnych skúseností a dokumentov je prospešná najmä pre náš úrad, ktorý funguje iba päť rokov. Osobitný ekonomický význam prinesú pre našu republiku aj pripravované memorandá o porozumení s Izraelom, Južnou Kóreou, a najmä USA.

• *Čo považujete za najvýznamnejšie úspechy úradu?*

Za naše najväčšie úspechy považujem koordináciu prevzatia a implementácie takmer polovice štandardizačných dokumentov NATO, úspešnú prevádzku slovenského kodifikačného systému v kodifikačnom systéme NATO a plnohodnotné zapojenie do systému vzájomného štátneho overovania kvality krajín NATO implementáciou spojeneckej publikácie AQAP 2070 do slovenského obranného štandardu. To sú aj dôvody na akceptáciu nášho úradu zo strany všetkých krajín Aliancie. Na nie poslednom mieste je to aj uznanie domácej odbornej verejnosti, koncentrovanej v Združení obranného priemyslu SR, ktorá chápe význam úradu a využíva jeho bezplatné služby.

Jozef ŽIAK
Foto archív OŠKŠOK

Oči letiska

Kopec Krížna s peknou panoramatickou vyhlídkou vo Veľkej Fatre je zároveň aj jedno z najvyššie položených pracovísk našich ozbrojených síl (nadmorská výška 1 574 metrov nad morom). Na Krížnej je rádiový bod a niektoré ďalšie pracoviská. Dnes, na rozdiel od ešte nedávnej minulosti, už tu nie je stála vojenská posádka. Letecká základňa Sliač má na kopci umiestnené moderné navigačné zariadenie TACAN a technológie, ktoré zabezpečujú spojenie zem – vzduch a zem – zem (okrem nich majú na kopci svoje zariadenia aj niektoré ďalšie zložky ozbrojených síl).

AKO SA DOSTAŤ NA KOPEC?

„V podstate ide o bezobslužný systém. Jeho monitor je vyvedený na našej riadiacej veži na letisku Sliač. Odtiaľ sledujeme jeho činnosť. Ak sa vyskytne nejaká chyba, či porucha, snažíme sa ju najskôr vyriešiť pomocou diaľkového ovládania. V prípade, že to nejde, musia ísť na kopec naši technici,“ vysvetľuje major Miroslav Mydlár, veliteľ práporu leteckých pozemných informačných systémov a letiskového zabezpečenia.

Znamená to v podstate vybrať si jednu z možných trás. Kým nie je sneh, treba naštartovať obstarožný UAZ (po každej takejto vysokohorskej misii vozidlo technici v dielňach dávajú krvopotne zasa dohromady) a doslova sa s ním vyškríabať cestou vedúcou strmo hore za Harmancom, k horskej chate Kráľova studňa a potom po hrebeni Veľkej Fatry až na Krížnu. V prípade hmly (ktorá je tu v horách častým hosťom) každé vybočenie z cesty znamená zrušenie auta z prudkého svahu. V zime sa dá na kopec dostať z dediny Turecká popod stožiare sedačkovej lanovky a lyžiarskeho vleku. Nasleduje putovanie po hrebeni smerom vľavo. Takýto výstup však trvá zhruba štyri hodiny (za optimálnych poveternostných podmienok). Ďalšia cesta ešte vedie z Donoval. Je síce dlhšia, ale netreba prekonať také veľké prevýšenie.

Zo sliačskej leteckej základne je najčastejším návštevníkom na Krížnej náčelník rádio navigačného systému TACAN

nadporučík Drahoslav Gavalec. Rodák z Novej Bošáče pôvodne začínal na letisku po absolvovaní Vojenskej leteckej akadémie v Košiciach ako technik rádiolokátora. Spoločne s kolegami prešiel u dodávateľa systému v Nemecku odborným školením. Blíže objasňuje, ako je to vlastne s obsluhou systému. „Raz do mesiaca musíme priamo na kopci uskutočniť pravidelné mesačné prehliadky. Ďalšie sú trojmesačné, polročné (vtedy sa systém pripraví na sezónnu prevádzku), ročné a päťročné. V rámci tej mesačnej prehliadky robíme kalibráciu antény. Je to vlastne softvérová záležitosť. Lebo poveternostnými vplyvmi a tepelnými výkyvmi sa trochu posúva pracovný bod a dochádza k odladeniu antény. Zvýšeniu nepresnosti zariadenia. Preto musíme anténu kalibrovať. Jej výsledky nám dávajú súhrn čísel, odchýlenie v stupňoch. Keď nie je v prípustnej miere, treba ju správne skalibrovať. Okrem toho musíme overiť správnosť činnosti jednotlivých blokov, svetelných a Morseových znakov, batérií a záložných zdrojov,“ hovorí nadporučík Gavalec.

KRÍŽNA PRÍŤAHUJE BLESKY

Podľa neho sa dá celá činnosť stihnúť v lete (keď nenastanú nepredvídané komplikácie aj za jeden deň). V zime je to otázka dvoch aj troch dní. Zimy sú totiž na Krížnej obzvlášť kruté. Budova býva celá zasypaná až trojmetrovou vrstvou snehu. Množstvo snehu a ľadu je aj na anténach a stožiároch.

„Vtedy sa musíme prekopávať touto vrstvou, kopaním smerom dolu, aby sme sa dostali do budovy. Keď je sneh poriadne namrznutý, zaberie nám to veru zopár hodín. Pred zimou vždy montujeme kryty na klimatizáciu, aby nedošlo k zničeniu vonkajších častí systému. Vtedy poriadne prekontrolujeme aj činnosť dieselového agregátu, ktorý je záložným zdrojom energie. Naftu sa snažíme v dostatočnom množstve vyviezť pomocou vozidiel UAZ, ale aj PV3S ešte v letných mesiacoch. Keď nám v zime zlyhal napájací kábel a vyše týždňa musel nepretržite bežať agregát, prakticky každý druhý deň sme museli dotankovať nádrže agregátu a raz za štyri dni vyvážať naftu v bandaskách a sudoch,“ spomína nadporučík Gavalec.

Hory a najmä odkryté vrcholy kopcov so stožiarimi doslova priťahujú blesky. Na Krížnej preto o ne nie je núdza. Vedia narobiť poriadnu šarapatu a poškodiť zariadenia. Vojaci hovoria, že vtedy od elektrických výbojov doslova šuští tráva na vrchole kopca. Svoje skúsenosti s nimi má aj nadporučík Julián Lukáč, ktorý má na starosti rádiokomunikačný bod na kopci. Úlohou jeho a ďalších kolegov je, aby v prípade výpadku elektrickej energie plynulo nabehli záložné napájacie batérie a potom dieselové agregáty. „Krížna má pre nás vďaka svojej polohe veľký význam. Zabezpečuje kvalitné spojenie s lietadlami,“ dodáva nadporučík Lukáč.

NAJŤAŽŠIA PREVIERKA PRE TACAN

Podľa majora Mydlára systém TACAN zažil svoju pravú zaťažkovú skúšku vo februári 2005, keď sa v Bratislave konal summit amerického prezidenta Buscha a ruského prezidenta Putina. „Piloti našej základne štartovali v pravidelných intervaloch a monitorovali vzdušnú situáciu. Práve vtedy došlo v pohorí Veľká Fatra k veľkému sneženiu. Napadlo množstvo ťažkého snehu, pretrhlo sa vedenie. Ihneď síce nenabehli záložné zdroje, ale takmer 72 hodín sme mali veľký problém dostať sa na Krížnu a vyviezť tam naftu. Vtedy nám pomohol chatár z Kráľovej studne. Zapožičal traktor a s jeho pomocou sme sa dostali na kopec. Zopár hodín sme sa prekopávali do budovy. Bola to zaťažková skúška, ale nakoniec sme všetko zvládli. Nikomu sa nič nestalo. Dodnes sa desím pri pomyslení, že by sa niekto vtedy pošmykol...“, spomína major Mydlár.

Najčastejším návštevníkom (každé dva týždne) je však na Krížnej starší technik STRAPKIS-u Trenčín nadrotmajster Vladimír Pos. Rodák z Koša pri Prievdzi zakotvil na kopci rok po skončení Vojenskej strednej odbornej školy v Novom

Meste nad Váhom. Od roku 1994 toho zažil neúrekom. Veď prakticky ešte pred pár rokmi bola na kopci stála obsluha vtedajších spojovacích a komunikačných systémov a prostriedkov. Dnes ich nahradili vyspelejšie, bezobslužné technológie.

ODREZANÍ OD SVETA

„V roku 2000 práve odchádzali vojaci do civilu a mali ich vystriedať ďalší. Po šestnástej hodine sme dorazili na Kráľovu studňu k chate a pokračovali sme vo fujavici ďalej. Normálne nám takáto cesta trvá okolo hodiny. Vtedy sa však natiahla na vyše dva a pol hodiny. Snažili sme sa orientovať podľa palíc, ktoré sú od seba asi každých 25 metrov. V tej fujavici sme však zrazu nemohli nájsť ďalšiu. Krútili sme sa všetkými smermi a stále nič. Už sme začínali premýšľať o tom, že na hrebene do rána bivakujeme, keď sa na chvíľu hmla rozplynula a my sme zistili, že sme len kúsok od vysielacej. Ráno sme sa vybrali aj s vojakmi na spiatočnú cestu, ale chatár sa nám vysmial. V noci nafúkalo vyše trojmetrové záveje a nikam sa nedá ísť. Nakoniec sme na kopci museli zostať tri týždne. Na chate boli vtedy deti na lyžiarskom zázraku. Ani ony sa

nemohli za tie tri týždne nikam dostať. Nemali dosť paliva na chod agregátu. My sme mali na kopci dosť nafty, a tak sme im každý deň nosili bandasky, aby boli deti v teple,“ loví v pamäti nadrotmajster Pos.

Krížnu miestni prezývajú aj matka lavín. Jej strmé, odlesnené prudké svahy sú na ich tvorbu doslova stvorené. Štvrtého marca 1924 spadla z východných svahov Krížnej jedna z najväčších lavín, ktorá mala najtragickejšie následky na Slovensku. Bola dva a pol kilometra dlhá a pochovala pod snehom osadu Rybô. Vtedy zahynulo 18 ľudí. Nadrotmajster Pos spoločne s vojakmi pozoroval aj ďalšiu veľkú lavínu. Odrhla sa 22. januára 1999 z južného masívu Krížnej. Bola široká 500 až 600 metrov, vysoká 20 metrov a zastavila sa len niečo vyše 100 metrov od prvých domov v Tureckej. Chvalabohu, zaobíšla sa bez obetí. Aj posledné lavíny si vybrali medzi turistami svoje obete. Bolo to v decembri 2001 i v januári 2003. V úsilí zabrániť im v posledných rokoch na časti lavínového svahu vysadili porast kosodreviny do šachovnice. Mala by zabrániť tvorbe a odtrhnutiu veľkých snehových polí.

V okolí Krížnej vo Veľkej Fatre je vždy mnoho zveri. Vojaci pri svojich cestách stretávajú a vidia jeleniu zver, líšky, tetrovy, hlucháče, ale aj vlky. „Minulý rok sme išli štyria od Kráľovej studne, keď nás chatár upozornil, že počul na hrebene celú svorku. Vyšli sme hore vyššie a zjavil sa statný vlk, asi vodca svorky. Zopár krát nás obkružil, no potom sa pobil preč. V novembri minulého roku sme museli zastať a dať na auto snehové reťaze. Bez nich sa nedalo ďalej ísť. Zrazu kolega zbadal na druhej strane auta pri kolesách veľké stopy. Išli sme po nich, ale medveď mal zrejme naponáhlo. Videli sme len sneh, ktorý za sebou prášil a našli sme jeho exkrement, z ktorého sa ešte parilo,“ dnes sa už pri spomienke na tieto zážitky nadrotmajster Vladimír Pos usmieva. Krížna mu za tých takmer 16 rokov doslova prirástla k srdcu.

Rovnako aj majorovi Mydlárovi a jeho podriadeným. Dúfajú, že sa konečne dočkajú náhrady za staré UAZ-y. „Na kopci máme modernú techniku 21. storočia. Aby sme sa k nej dostali a udržiavali ju v perfektnom stave, sme odkázaní na staré autá, ktoré majú vysokú spotrebu, stále ich treba opravovať a aj napriek tomu už majú k spoľahlivosti ďaleko. Verím, že konečne nová technika si nájde cestu aj k nám,“ s povzdychom konštatuje veliteľ práporu.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Catalina i Eurofighter na oblohe

V Piešťanoch sa postupne darí nadviazať na tradíciu medzinárodných leteckých dní (SIAD), ktoré sa pred rokmi konali na bratislavskom letisku. Dôkazom tohto úspešného úsilia boli v dňoch 13. a 14. júna 2009 tretie Národné letecké dni – Dni národnej hrdosti. Podujatie slávnostne otvoril minister obrany SR Jaroslav Baška v prítomnosti podpredsedu vlády SR Dušana Čaploviča a predsedu trnavského samosprávneho kraja Tibora Mikuša. Prítomný bol aj štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík, veliteľ pozemných síl generálmajor Jaroslav Vývlek, veliteľ síl výcviku a podpory generálmajor Miroslav Kováč, veliteľ vzdušných síl generálmajor Juraj Baránek a ďalší predstavitelia rezortu i zahraniční hostia.

V poradí už tretie Dni národnej hrdosti poznačilo hneď niekoľko výročí. Uskutočnili sa v piatom roku nášho členstva v NATO i v Európskej únii, 60. výročia vzniku Aliancie, 90. výročia smrti generála M. R. Štefánika, ako aj 10. výročia vesmírnej misie Štefánik – letu prvého slovenského kozmonauta plukovníka Ivana Bellu.

NÁVRAT PREŠOVČANOV Z BALKÁNU

Preto bolo viac ako symbolické, že súčasťou otváracieho ceremoniálu sa stalo aj ocenenie práce 33 príslušníkov vrtul-

nikovej jednotky z prešovskej leteckej základne, ktorí od druhej polovice februára plnili úlohy v misii Európskej únie EUFOR – ALTHEA v Bosne a Hercegovine.

S dvoma vrtulníkmi Mi-17M (jeden z nich lietal už v digitálnej kamufláži, ktorou ho vybavili v Leteckých opravovniach Trenčín) pod velením majora Ladislava Maláka nalietali celkovo vyše 130 letových hodín. Plnili úlohy pre veliteľa EUFOR a zabezpečovali transportné lety (preprava osôb a materiálu, ako aj nákladu v podvese), špeciálne lety (prieskumné a monitorovacie), ako aj výcvikové lety. Minister Jaroslav Baška

vysoko ocenil ich prácu na Balkáne. Vyzdvihol, že šíria dobré meno slovenských ozbrojených síl i celého Slovenska v regióne. „Sú príkladom našej snahy podieľať sa na vytváraní stabilného prostredia v uvedenej oblasti a dôkazom, že naši vojaci sa aktívne zúčastňujú operácií pod vedením NATO, OSN i Európskej únie v mnohých krízových regiónoch. Svedčí to o tom, že Slovensko sa stalo za päť rokov členstva v NATO plnohodnotným členom tejto organizácie,“ zdôraznil minister obrany.

V tomto roku čakal desaťtisíce návštevníkov na piešťanskom letisku ešte bohatší program ako v uplynulých dvoch rokoch. Predstavili sa zástupcovia dovedna jedenástich krajín (Českej republiky, Francúzska, Holandska, Chorvátska, Maďarska, Poľska, Rakúska, Slovenska, Srbska, Veľkej Británie a USA). Úvod podujatia zabezpečil prelet vrtulníka Mi-17 s podvesenou štátnou zástavou Slovenskej republiky. Nasledovala trojica vrtulníkov Mi-24, trojica malých dopravných lietadiel L-410 Turbolet, tri lietadlá L-39 Albatros a nakoniec trojica stíhacích lietadiel MiG-29 (digitálna kamufláž aj pri prelete nízkou rýchlosťou ukázala svoje opodstatnenie).

LETECKÁ SHOW I VOJENSKÝ CHLIEB

Ozbrojené sily sa prezentovali celou škálou techniky vzdušných a pozemných síl, síl výcviku a podpory. V letových, pozemných dynamických a statických ukážkach nechýbali lietadlá MiG-29 (svojou vysokou úrovňou pilotáže zaujal podplukovník Martin Hronec), L-39, L-410, vrtulníky Mi-17. Aj v úprave LPZS, ktorú v trenčianskych leteckých opravovniach pripravili pre leteckú pátráciu a záchrannú službu. Práve takto upravené stroje sú schopné vyhľadávať a zachraňovať osoby v núdzi vrátane činností pri živelných pohromách. Môžu uskutočňovať denný, ale aj nočný optický prieskum a hľadkovanie, prepraviť osoby, ranených či materiál, ale i uskutočňovať vzdušné výsadky. Po oboch dňoch bolo zážitkom pozorovať vysokú pilotáž veliteľa prešovskej leteckej základne plukovníka Miroslava Korbu s vrtulníkom Mi-24. Tieto vyše jedenást ton ťažké stroje patrili ešte donedávna medzi vôbec najrýchlejšie vrtulníky na svete.

[LETECKÝ DEŇ]

Obrana 7/2009

Praktickými ukázkami svojej činnosti sa prezentovali širokej verejnosti aj príslušníci nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády (napríklad aj protiletadlový komplet S-300), žilinského pluku špeciálneho určenia, levicekého mechanizovaného práporu, či vojenskej polície. Už tradične si mnohí návštevníci piešťanského letiska nenechali ujsť príležitosť ochutnať pravý vojenský chlieb, ktorí pre nich v poľnej pekárni pripravili príslušníci hlohovského multifunkčného práporu. V stánku regrutačného strediska zasa získali potrebné údaje o vstupe do profesionálnych ozbrojených síl. Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum, ktoré má svoju expozíciu práve na piešťanskom letisku, malo po obidva dni otvorené výstavné priestory. Návštevníci si mohli okrem repliky talianskeho trojmotorového lietadla generála Štefánika Caproni Ca.33 prezrieť aj výstavu o živote tejto významnej osobnosti našej histórie.

KRÍDLA BÚRKY I VERES

Medzi najväčšie ťaháky patrilo vystúpenie svetoznámeho maďarského akrobata Zoltána Veresa so špeciálne upraveným lietadlom Extra 300S. Keď prelietal so svojím strojom nízko nad elektrickým vedením nad blízkou železnicou, mnohí zatajili v úžase dych.

Na slovenskom nebi sa odohralo hneď niekoľko premiér. Po prvý raz sa predstavila chorvátska akrobatická skupina Krila Oluje (Kridla búrky) na lietadlách PC-9, ktorá je oficiálnou akrobatickou skupinou chorvátskych vzdušných síl. Na Slovensku sme premiérovo privítali aj jednu z legiend druhej svetovej vojny, americký viacúčelový obojživelný lietajúci čln PBV Catalinu. Práve tieto lietadlá sa zaslúžili o objavenie nemeckej bojovej lode Bismarck (čo predznamenovalo jej zničenie Spojencami), ale aj japonského úderného zväzu lietadlových lodí smerujúceho k Cejlónu, či japonskej inváznej flotily mieriacej k ostrovu Midway. V Piešťanoch britskými nadšencami perfektne rekonštruovaný stroj okrem iného predviedol aj útok na historický pancierový vlak.

Svoju premiéru (hoci pomerne krátku, a diváci by ocenili aj účasť na statickej ukážke) na slovenskom nebi malo aj viacúčelové nadzvukové stíhacie lietadlo Eurofighter Typhoon rakúskych ozbrojených síl. Tento moderný stroj majú v súčasnosti vo výzbroji aj mnohé štáty Aliancie (Veľká Británia, Nemecko, Taliansko, Španielsko).

SHEIK I ČESKÝ GRIPEN

Zo zahraničných účastníkov sa najrozsiahlejším programom prezentovalo letectvo Českej republiky (zaujalo predovšetkým vystúpenie lietadla JAS-39 Gripen, ale aj dvojice vrtulníkov Mi-24). Veľký aplauz si za svoje vystúpenie odniesol aj pilot holandského F-16, Ralph „Sheik“ Aarts, ktorý má za sebou niekoľkonásobné bojové nasadenie v Afganistane. Zaujala poľská akrobatická skupina Orlik, na rovnomených turbovrtulových lietadlách zo Strediska základného výcviku v Radome.

Svojich obdivovateľov si našiel aj zaslužilý veterán, jeden z najrozšírenejších typov transportných lietadiel na svete americký Hercules C-130, stále elegantný francúzsky Mirage 2000, srbský Soko G-2 Galeb, či lietadlo včasnej výstrahy AWACS E-3 Sentry a mnohí ďalší. V Piešťanoch sa predstavila aj letecká technika leteckého útvaru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky: lietadlá Tu-154M, Jak-40 a vrtulníky Mi-171. Diváci zažili na letisku (ktoré začalo písať svoju históriu v roku 1926, keď sem bola presunutá z Nitry cvičná letka) aj spoločnú ochranu konvoja prevážajúceho peniaze, silami a prostriedkami ministerstiev vnútra a obrany, zlanenie a zásah policajného komanda z vrtulníka i hasenie požiaru pomocou bambi vaku pod vrtulníkom Mi-17. Stroj si vodu doplňal priamo na ploche čerpaním z cisterny.

Text a foto Jozef ŽIAK

Manévre na Váhu

Pred 15 rokmi, v roku 1994, si slovenskí ženisti získali uznanie celého sveta za to, čo dokázali v misii OSN UNPROFOR v bývalej Juhoslávii. Hlavný podporný prvok velenia misie, ženijný prápor Armády SR, po dosiahnutí operačnej pohotovosti v tom čase už pôsobil na celom území konfliktu v Chorvátsku a v Bosne a Hercegovine. Vojaci práporu odmiňovali, budovali cesty, stavali pevné mosty aj opevnenia táborov jednotiek misie.

Niekoľko kilometrov severovýchodne od Mostaru, na strategickej ceste do hlavného mesta Sarajeva, zriadili v krátkom čase pontónový prievozníko a neskôr vybudovali pontónový most, ako náhradu za zničené mosty cez rieku Neretvu. Išlo v tom čase o unikátnu operáciu a dôkaz schopností slovenských ženistov. Vďaka ich práci a úsiliu bola takzvaná Cesta života („Life line“) opäť prejazdná pre konvoje humanitárnej pomoci a pre prepravu tisícov utečencov. Počas troch rokov s nemalým úsilím zabezpečovali slovenskí ženisti

prevádzku pontónového mosta. Silný prúd Neretvy a neúchajúci prúd konvojov si vyžadovali neustálu údržbu a opravy mosta. Prešlo po ňom vyše pol milióna nákladných vozidiel a kamiónov. A to je svojím spôsobom svetový rekord v počte prepravených vozidiel na takomto type mostovej konštrukcie! Škoda, že vtedy nikomu nenapadlo zaznamenať tento fakt do Guinessovej knihy rekordov. Tolko krátky exkurz do nedávnej histórie.

NÁROČNÝ VÝCVIK

V súčasnosti pokračujú v diele týchto ženistov príslušníci Ženijného práporu Pozemných síl OS SR zo Serede. Jeho vojaci v súčasnosti pôsobia v misii na Cypre, ale najmä v operácii Aliancie ISAF v Afganistane. Už menej je známe, že síly práporu sú zapojené aj do medzinárodného projektu „TISA“ – spoločného úsilia Maďarska, Ukrajiny, Rumunska a Slovenska, zabezpečiť účinnú pomoc pri neustále hroziacich povodniach v priestore ľavica povodí rieky Tisy, na juhových-

chode našej krajiny a susediacich oblastí spomínaných štátov. Príprava na takýto zásah v prípade potreby prebieha nepretržite. Od výcviku jednotlivca až po výcvik pontónovej jednotky. V určitej etape nasleduje takzvaný sústredený výcvik pontónovej roty. Ide o vojenské cvičenie, pri ktorom sa už doladujú jednotlivé činnosti všetkých súčastí jednotky ako pri ostrom nasadení. A že to nie je žiadna prechádzka ružovou záhradou, sme sa presvedčili pri sledovaní jednej z epizód sústredného výcviku 1. pontónovej roty seredského práporu na Váhu. Pri obci Kráľová nad Váhom, priamo pod priehradou, si vojaci vyskúšali sily a schopnosti pri zriaďovaní rôznych druhov preprav cez vodnú prekážku. Samozrejme, aj činnosť pri situáciách, keď je bezpečnosť ich prepravy ohrozená.

Stavbu pontónového mosta zvládli chlapci z roty rutinným spôsobom. Silný prúd Váhu po vypustení priehrady však spôsobuje problémy. Vojaci znovu a znovu kontrolujú ukotvenia mosta. Jednotka je v stave pohotovosti. Vlečné člny istia most v jeho osi, aby vozidlá bez problémov zvládli prechod na protiláhly breh. Veliteľ roty nadporučík Robert Dluhoš rozohráva taktickú situáciu. K nebu letia svetlice červený dážď a pontónisti už vedia, že signalizujú „nebezpečenstvo po vode“, ohrozujúce samotný most. Tri veľké kmene spadnutých stromov sa blížila po prúde a môžu poško-

diť prepravisko. Správca prepraviska zastavuje presun vozidiel a okamžite vydáva povel na rozpojenie mosta. Ešte predtým musel vypočítať rýchlosť prúdu i čas, za ktorý sa ohrozujúce brvná priblížia. Ženisti stihli rozpojiť most na polovičky v norme a včas. Člny odtlačili diely mosta na oba brehy a obrovské kmene odplávali po prúde. Stala sa však nehoda. Muž cez palubu. Nový svetelný signál aktivuje záchranné družstvo so zdravotníkmi a čln ukotvený nižšie po prúde vyráža od brehu na pomoc nešťastníkovi. Vďaka plávajúcej veste, ktorou sú povinne vybavení všetci ženisti, sa drží na hladine a v bezpečí sa dostáva do náruče sympatickej zdravotníčky. Veliteľ prepraviska dáva povel na sprevádzkovanie premostenia a most o niekoľko minút už slúži svojmu účelu. Ja ako laik som bol nadšený predvedeným výkonom vojakov, bol excelentný, a zdá sa, že sa to pozdávalo aj zástupcovi veliteľa práporu, majorovi Daliborovi Jelínkovi, ktorý pozorne sledoval prácu ženistov. Čo na to vraví veliteľ roty, nadporučík Dlugoš? „Chlapi ešte majú čo robiť so zaistením mostu, ale v podstate úlohu zvládli a môžeme pokračovať ďalej. Cieľom tohto cvičenia je zdokonaľiť veliteľov na jednotlivých stupňoch vo velení a vojakov pri stavbe mostových, prevozových a plavidlových preprav. Všetci majú určitý stupeň skúsenosti i vycvičenosti, vedia sa rozhodovať a aj konať. Ja hodnotím ich úsilie i výsledky veľmi dobrou známku.“

KONTROLNÉ CVIČENIE

Veľa času na rozhovor sme nemali, pretože do akcie sa zapojila plavidlová preprava. Impozantný stroj, ktorý vyzerá ako rybársky čln, len je neporovnateľne väčší (vojaci mi povedali, že má označenie PTS10), sa pomocou pásového podvozka ponára do rieky s nákladným vozidlom PV3 S a s nákladom fingovaných utečencov. Bez problémov pláva na druhý breh. Veliteľ plávajúceho monštra desiatnik Peter Atványi ma ubezpečuje, že tá desiatka znamená 10 ton nákladu a dokáže bezpečne preplaviť ľudí i techniku. Vidieť, že ide o skúseného veliteľa, ktorý už má čo to za sebou. Pred tromi rokmi napríklad s kamarátmi pomáhali pri povodniach na juhozápade Slovenska, v Trsticiach.

Záverečné kontrolné cvičenie, už za prítomnosti veliteľa ženijného práporu podplukovníka Miroslava Marcina, potvrdilo hodnotenie veliteľa roty. Úlohy sústredného výcviku boli splnené. Okrem chlapcov zo Serede sa na výcviku zúčastnili príslušníci pontónovej jednotky z Michaloviec aj príslušníci ženijných odborností z leteckej základne generála Ambruša z Prešova. Veliteľ ženijného-prepravnej čaty z Michaloviec poručík Robert Ribesán si výcvik na neznámom Váhu pochvaloval. „Pre nás bolo podstatné, že sme si to, čo v Michalovciach cvičíme nasucho, mohli precvičiť na vode.“ Na záver ešte to najdôležitejšie – sústredný výcvik ženistov zo Serede bol prípravou na medzinárodné cvičenie „TISA 2009“, ktoré sa bude konať v septembri pod záštitou Ozbrojených síl Slovenskej republiky. A na výcviku pod Kaskádami sa vyznamenali veliteľ čaty Ján Smatana, nadporučík Jozef Hracho, vojak Milan Klačan, slobodníci Peter Meliš, Ján Sabovčák a člnár Juraj Vančík.

Bernard ROŠTECKÝ
Foto Žpr Sereď

Prehľadili vojenskú spoluprácu

V dňoch 17. – 22. júna navštívil Slovenskú republiku veliteľ Národnej gardy štátu Indiana (USA) generálmajor Martin R. Umbarger s delegáciou. Cieľom návštevy bolo prehľadenie dlhoročnej a úspešnej spolupráce vo vojenskej oblasti medzi Ozbrojenými silami Slovenskej republiky a Národnej gardy štátu Indiana. Generálmajora Martina R. Umbarger prijal náčelník GŠ Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík. Vyzdvihol spoluprácu so štátom Indiana a zdôraznil význam výmeny vzájomných skúseností z oblasti praktického výcviku jednotiek, vrátane ich prípravy na boj proti medzinárodnému terorizmu. S generálmajorom Umbargerom rokoval aj generálny riaditeľ Sekcie obranného plánovania, medzinárodných vzťahov a legislatívy MO SR Július Demetrian.

Veliteľ Národnej gardy navštívil aj 22. mechanizovaný prápor v Michalovciach, kde si spolu s delegáciou pozrel statické ukážky výzbroje a techniky. Po prehliadke útvaru si hostia z Indiany prezreli pamätník a cintorín padlých vojakov 1. čs. armádneho zboru na Dukle a vojenské múzeum vo Svidníku.

(jsch)

Foto Peter DOVINA, Markéta GRÁCOVÁ

Výcvik lezeckých skupín

V dňoch 8. 6. – 11. 6. sa uskutočnil prvý súčinnosťný výcvik lezeckých skupín hasičskej záchrannej služby letísk Sliač, Prešov a Kuchynia Vzdušných síl OS SR v priestoroch Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešt. Zamestnanie riadil odborný lezecký inštruktor ÚŽŠ kpt. Jozef Hanzel.

Cieľom výcviku bola súčinnosťná spolupráca hasičských jednotiek VzS OS SR vo vykonávaní špeciálnych činností pri záchranných prácach hasičských jednotiek. Základnou prevenciou výcviku je nevyhnutné dodržiavanie bezpečnostných opatrení, po ktorom nasledujú námetové cvičenia, ako sú budovanie istiacich stanovišť, výcvik v zlaňovaní a výstup po lane; využitie rôznych lanových techník je praktickým základom pri záchranných prácach, naviazanie lán pri spúšťaní osoby, improvizované záchranné prostriedky a praktický výcvik záchranných prác a evakuácie postihnutých osôb z ohrozených priestorov nielen požiaru, ale aj živelných pohrôm či iných mimoriadnych udalostí, ktoré sa v poslednom čase vyskytujú najmä v blízkosti ľudských príbytkov. Spôsoby záchrany, transportu sa musia prispôbovať nielen terénu, ale aj zdravotnému stavu postihnutého. Všetky tieto situácie kladú vysoké nároky na príslušníkov hasičskej a záchrannej služby vzdušných síl. Lezci sú spojení na lane, ktoré ich istí spoločne nielen pri záchrane osôb, ale súčasne zabezpečuje vlastnú bezpečnosť. Účastníci výcviku z VÚ Prešov rtn. Kandra, des. Kraviar, slob. Baláž, voj. Leššo, voj. Pelčarský si lezeckú zručnosť neraz overili na ostrých zásahoch pri likvidácii rozsiahlych požiarov v Tatrách i Slovenskom raji. Hasiči z VÚ Sliač čat. Mydlo, des. Vigoda, slob. Kolenič, slob. Gonda, slob. Gáfrík, des. Michálek pokračujú v zdokonaľovacej príprave lezeckej skupiny, ktorá je základom pri záchrane osôb s využitím leteckej techniky.

Text a foto kpt. Mária NOVOTNÁ

Projekt Légie 100

V priestoroch Mestského úradu juhomoravského mesta Hustopeče 18. júna slávnostne podpísali štátni tajomníci ministerstiev obrany a vnútra SR Daniel Duchoň a Vladimír Čechot spoločne s námestníkom ministra obrany Českej republiky Františkom Padělkom Memorandum o vzájomnej spolupráci pri realizácii projektu Légie 100 a dôstojnom pripomenutí si stého výročia vzniku a pôsobenia československých légii v rokoch 1914 – 1920. Prítomný bol aj pridelenec obrany Českej republiky na Slovensku generálmajor Jiří Jančík, pridelenec obrany SR v Českej republike plukovník Alexander Sidorják, podpredseda Československej obce legionárskej Jindřich Sitta a riaditeľ Vojenského historického ústavu MO SR podplukovník Miloslav Čaplovič.

Podpísaný dokument má dlhodobý charakter (jeho platnosť je do 31. decembra 2020 a môže byť ďalej predĺžená po dohode oboch strán). Jeho obsahom je okrem iného aj finančné zabezpečenie starostlivosti o vojnové hroby československých legionárov na území oboch republík, ale aj na území ostatných štátov (Ruská federácia, Ukrajina, Kazachstan, Poľsko, Francúzsko, Taliansko, Čína, Rumunsko, Bulharsko, Japonsko).

Pamätá sa na uskutočnenie pietnych aktov na uctenie si pamiatky padlých československých legionárov, ktorí významne prispeli k vzniku Československa, organizovanie a usporiadávanie výstav i mediálnu podporu projektov v hromadných oznamovacích prostriedkoch i na nadviazanie spolupráce medzi miestnymi samosprávami a mimovládnymi organizáciami.

Podľa podplukovníka Čaploviča slovenská strana v súčasnosti realizuje pilotný projekt spolupráce. Je ním výstava Československé légie 1914 – 1920 košíckého rodáka, člena olomouckého klubu vojenskej histórie plukovníka v zál. MVDr. Milana Žuffu-Kunča. V máji bola umiestnená v priestoroch trenčianskeho Kultúrneho a metodického centra OS SR a v súčasnosti si ju až do septembra môžu návštevníci pozrieť vo Vojenskom historickom múzeu v Piešťanoch. Spoločne s týmto autorom pripravuje múzeum aj ďalší projekt a bude sa podieľať spolu s českou stranou aj na realizácii tzv. legionárskych vagónov, ktoré by mali priblížiť strastiplné putovanie legionárov do svojej vlasti.

„Do budúcnosti pripravujeme s kolegami s VHÚ Praha aj publikáciu, ktorá by mapovala osudy najvýznamnejších vojenských osobností prvého čs. odboja,“ vytráňa podplukovník Čaplovič niektoré projekty Légie 100. Námestník ministra obrany ČR František Padělek pripomína, že celý projekt by mal obidvom národom lepšie spoznať spoločné stránky svojich dejín.

Text a foto Jozef ŽIAK

Legionárske obete

Rusko

Predobrazom čs. légii v Rusku sa stala Česká družina, ktorá vznikla už 12. augusta 1914 v Kyjeve a bojovým krstom prešla pri Tarnove v dnešnom Poľsku 19. novembra 1914. V roku 1916 bola na jej základe vytvorená čs. brigáda. Vyznamenala sa najmä v bitke pri Zborove 2. júla 1917. V ďalšom období bola rozšírená na divíziu, neskôr na čs. zbor. Legionári si po uzavretí prímeria museli na Ukrajine vybojovať cestu smerom na východ v boji proti nemeckým vojskám pri Bachmači. Tranzit légii cez Sibír do vlasti bol v máji 1918 ohrozený stretom s ruskou Červenou armádou. Následne sa legionárom podarilo ovládnuť celú trasu transsibírskej magistrály od Volgy až po Vladivostok. Začal sa transport 60 tisícového vojska. Posledná loď odplávala z Vladivostoku v septembri roku 1920. Do vlasti sa nevrátilo 4 tisíc legionárov, ktorí padli v bojoch, alebo pri ceste.

Francúzsko

V Bayonne vznikla 23. augusta 1914 rota Nazdar. Vyznamenala sa najmä v bitke pri Arrase 9. mája 1915. Jej pokračovateľom sa stala čs. strelecká brigáda, ktorej prvý pluk bol sformovaný 12. januára 1918. Do konca prvej svetovej vojny boli vytvorené štyri pluky brigády. V januári 1919 pri jej odchode do Československa mala 9 600 príslušníkov. V bojoch vo Francúzsku padlo 630 legionárov. Po návrate do vlasti sa z nej stala 5. divízia v priebehu roku 1919 sa vyznamenala v bojoch o Tešínsko proti Poľsku a najmä na Slovensku proti maďarskej armáde.

Taliansko

Pri Neapole bol 17. januára 1917 založený čs. dobrovoľnícky zbor. Až do potupnej porážky Talianov pri Caporette v októbri toho istého roku boli však jeho príslušníci využívaní predovšetkým ako pracovná sila. Potom začali vznikať najskôr prieskumné jednotky. Až po diplomatickom úsilí gen. M. R. Štefánika bolo 27. apríla 1918 povolené sformovanie samostatného čs. vojska. Do mája vznikla 6. divízia (mala štyri pluky), ktorá sa vyznamenala najmä v bitke na Piave. Od septembra 1918 vznikli ďalšie dva pluky. Celý zbor mal 20 tisíc vojakov. V bojoch na území Talianska ich 355 padlo. V decembri 1918 sa vrátili do vlasti a hneď zohrali významnú úlohu pri oslobodzovaní Slovenska a jeho obrane pred útokom maďarskej červenej armády na jar 1919 (v týchto bojoch padlo na Slovensku celkom 864 legionárov, od Skalice a Petržalky až po Kráľovský Chlmec).

Vojak s dušou huslistu

Po absolvovaní Strednej priemyselnej školy, odbor technické a informatické služby v Brezne, rozmyšľal o štúdiu na konzervatóriu. Uvažoval totiž o profesionálnej muzikantskej dráhe. Napokon sa zamiloval do „vojny“ a stal sa z neho profesionálny vojak. Ani na svoju druhú lásku však nezabudol.

„V apríli 2003 som narukoval na vojenčinu,“ spomína dnes už 26-ročný profesionálny vojak čatár Martin Mateides (na fotografii v strede) zo Základnej prebytočného a neupotrebitelného materiálu Nemecká. V armáde pôsobí vyše päť rokov. Vojenskú kariéru začal na spojovacej základni v Ružomberku ako spojár v poddôstojníckej škole, neskôr bol prevelený k spojovacej brigáde vo Vlkanovej, v ktorej pobudol ďalšie mesiace. „Po skončení základnej vojenskej služby som uvažoval, čo z načatým životom,“ usmieva sa. „Huslista alebo profesionálny vojak?“ Vyhrala istota, ktorú mu ponúkala armáda. V praktickom živote husle hrali druhé husle.

ČATÁR AJ PRIMÁŠ

Čatár Martin Mateides, samozrejme, na svoje husličky nezabudol ani v uniforme profesionálneho vojaka. „Na celoživotnú lásku sa nedá len tak zabudnúť,“ tvrdí. Husličkám teda zostal verný. Vojak s dušou huslistu muzikuje a cifruje na husličkách od svojich štrnástich rokov. Žiadny div, že keď mal osemnásť rokov, začal hrať vo folklórnom súbore Mostár v Brezne a o rok neskôr sa stal jeho primášom. V súčasnosti vedie chýrečnú ľudovú hudbu Mostár už osem rokov.

„Ako muzikant a člen folklórneho súboru Mostár som mal možnosť reprezentovať Slovensko a, samozrejme, aj armádu, na rôznych domácich, ale aj zahranič-

ných festivaloch,“ hovorí čatár a primáš v jednej osobe. Jeho súbor šíri, okrem iného aj slávu českých a slovenských pesničiek, ktoré spievali československí vojaci, v Maďarsku, Srbsku, Chorvátsku, na Ukrajine, v Poľsku, Čechách, Nemecku, Grécku, Taliansku... Rád spomína najmä na vystúpenie v Paríži, v jeho časti Medoun, počas slávnostného kladenia vencov pri spomienkovom akte 90. výročia úmrtia slovenskej generálskej legendy M. R. Štefánika. „Vtedy som mal pocit, že vojak a huslista je jedno a hudbou vlastne reprezentujem svoju vlast aj armádu,“ vyznáva sa.

Martin Mateides, žiaľ, vo vojenskej hudbe nepôsobí, aj keď o jeho kvalitách nemôže nikto pochybovať. Priznáva však, že sa medzi vojenskými hudobníkmi cíti ako ryba vo vode. Spokojný je však aj vo svojej ľudovej kapele, kde si za roky účinkovania vytvoril pevné zázemie.

Aj keď je profesia vojaka dosť náročná, snaží sa svoj každodenný voľný čas využiť naplno. Aj hudba si totiž žiada svoje. Preto denne v osobnom voľne cvičí na husliach tak dlho, ako sa len dá. Aby súbor pod jeho vedením reprezentoval doma a v zahraničí nielen Brezno a Slovensko, ale aj slovenskú armádu, v ktorej našiel svoju životnú istotu.

A ešte niečo. Spomedzi posledných vystúpení ho najviac teší, že mohol hrať na spomienkovej slávnosti venovanej M. R. Štefánikovi tohtoročnú jar vo francúzskom Medoune, kde bola aj delegácia Brezna, aj hostia z Ministerstva obrany SR na čele so štátnym tajomníkom Danielom Duchoňom.

Stranu pripravil **Jožo T. SCHÖN**
Foto **Pavol VITKO**

Senický delostrelci

Na samom začiatku bolo prirodzené úsilie bývalých senických delostrelcov po zintenzívnení vzájomných kontaktov v bývalom posádkovom meste, v ktorom väčšina z nich prežila vojenské obdobie a dodnes v ňom alebo jeho okolí žije. Všetci dnešní členovia občianskeho združenia Delostrelci síce patrili do Zväzu vojakov, no chceli si založiť niečo svoje.

Združenie Delostrelcov v Senici vzniklo pred štyrmi rokmi. Pri jeho zrode stál dušou aj telom posledný veliteľ delostreleckého pluku v tomto meste plukovník v zálohe Jozef Kavecký, rodák zo Žiliny, ktorý má po mame korene aj na Záhori. Tento muž zhromaždil okolo seba vojakov v zálohe – nielen z bývalého senického delostreleckého útvaru, ktorý zanikol v roku 2004, ale aj z ostatných miest a posádek v okolí – všetko priateľov, ktorí spolu slúžili v rôznych útvaroch.

„Stále sa k nám hlásia bývalí dôstojníci,“ hrdlo hovorí Jozef Kavecký. „My sme otvorená organizácia pre všetkých, ktorí prejavia záujem s nami spolupracovať. V občianskom združení je momentálne približne sedemdesiat bývalých príslušníkov tunajšieho delostreleckého pluku, ale aj ľudia, ktorí nemali nikdy nič spoločné s armádou. Napríklad podnikateľ z druhej strany rieky Moravy, ktorý združeniu pomohol so zariadením krčmičky na miestnom hádzanárskom ihrisku. Delostrelecká krčma slúži nielen členom, ale aj širokej verejnosti a chvíľku si v nej posedel aj bývalý minister obrany Ján Sitek. Záhorskí delostrelci žijú z vlastných a získaných prostriedkov, časť príjmov im však plynie aj zo spomínanej krčmičky. Delostrelci sa spoločne podieľajú na mnohých aktivitách v metropole Záhoria. Každý rok organizujú ples delostrelcov, ktorý sa za štyri roky existencie združenia stal známy na celom Slovensku, dokonca v Českej republike, nezabúdajú ani na ženy pri príležitosti MDŽ, v júni si pripomínajú výročie svojho pluku, v septembri zase organizujú športový deň pre dôstojníkov v zálohe a ich vnukov, pamätajú na tradičnú mikulášsku nádielku a s rokom sa lúčia vianočnou kapustnicou. „Nemôžeme zabudnúť ani na utužovanie česko-slovenských vojenských vzťahov prostredníctvom Akadémie obrany v Brne,“ prízvukuje plukovník v zálohe Jozef Kavecký. A, samozrejme, úzko spolupracujú so Slovenskou a Českou obcou delostreleckou.

„Chcem sa aj touto cestou poďakovať ministerstvu obrany za spoluprácu a za propagovanie ozbrojených síl na verejnosti,“ nezabudol zdôrazniť Jozef Kavecký.

O prácu a aktivity senických delostrelcov prejavujú záujem vojaci v zálohe z celého Slovenska. Delostrelci ako správni vojaci pomoc a priateľskú radu nikdy neodmietnu.

Text a foto **jsch**

Herkulovia v armáde

V dňoch 3. – 5. júna 2009 sa uskutočnil v priestoroch ÚŠZV Lešť 5. ročník súťaže o titul Železný muž OS SR 2009. Aj napriek počiatočným problémom súvisiacich s niekoľkonásobnou zmenou termínu organizovania súťaže si do priestorov ÚŠZV prišlo zmerať sily 22 príslušníkov silových rezortov jednotiek MO SR a MV SR. Súťažilo sa v desiatich tradičných disciplínach, ktorých cieľom je preveriť všestrannú pripravenosť jednotlivcov, pričom 5 disciplín je zameraných na silové schopnosti a 5 na obratnosť a vytrvalosť. Po úvodnom vážení a vylosovaní poradia sa súťažiaci postavili na štart prvej disciplíny „Beh so zbraňou na 3 km“. Po behu nasledovali „Tlaky na rovnej lavičke“ s hmotnosťou rovnajúcej sa hmotnosti vlastného tela, neskôr „Zhyby na hrazde nadhmatom“ a posledná disciplína prvého dňa bola „Ťahanie terénneho vozidla“ na úseku 30 metrov na čas. Druhý deň sa začínalo „Nosením krosien“ s bremenom s váhou 100 kg na úseku 100 metrov na čas, nasledovalo „Držanie závaží v rozpažení v stoj“ dva 15 kg kotúče na čas a predobednú etapu ukončilo „Nosenie bremien“ dve 60 kg závažia v rukách na vzdialenosť 30 metrov na čas. Po obede nasledoval „Šplh na lane“ bez prírazu zo sedu a druhý deň súťaže zakončil obávaný „Beh na prekážkovej dráhe CISMA“. Posledný deň ráno sa o víťazovi rozhodovalo v chladnej vode vodnej nádrže VODODROM, kde súťažiaci absolvovali „Plávanie“ na vzdialenosť 50 metrov na čas v polnej rovnováhe a kanadách. Víťazom v kategórii príslušníci OS SR, ako aj víťazom celej súťaže bez rozdielu rezortu a titul Železný muž OS SR za rok 2009 získal príslušník žpř Sereď por. Tomáš Bibík.

ppríp. Ľuboš ROHOŇ

Foto por. Martin STOROŠKA, por. Zuzana VIVODÍKOVÁ

Počas misie sa aj ženil

Keď rotný Martin Konik vycestoval v roku 2001 na svoju prvú misiu UNFICYP na Cyprus, vedel, že na jednu dovolenku si domov určite „odskočí.“ So snúbenicou Jitkou si naplánovali svadbu. Vyslanie do zahraničia však v žiadnom prípade nechcel odložiť. Misiu bral ako výzvu.

„Nevedel som, čo príprava svadby predstavuje, ale Jitka všetko zariadila. Prišiel som na hotové,“ spomína rotný Konik. „Svadbu sme mali v Topolčanoch.“ Pocity mal trochu zmiešané. Radosť a šťastie sa miešali s pocitmi zodpovednosti. Ako to všetko zvládne. Po neobyčajnej dovolenke sa vrátil na Cyprus. No manželke Jitke nezostal nič dlžný. Spoločnú svadobnú cestu si urobili počas druhej misijnej dovolenky priamo na Cypre. „Skoro mi ju nepustili domov,“ hovorí s úsmevom: „pri poslednom prechode hranice zo severu na juh zistili administratívnu chybu na povolení na pobyt“.

Domov sa vrátil v roku 2002. Netrvalo dlho a v ďalšom roku na misiu UNFICYP odletel znovu. Na ostrove pôsobil dovedna 27 mesiacov vždy vo funkcii veliteľa družstva telefónneho spojenia veliteľskej rotý vo Famaguste. „Nebola to ľahká práca, ale

mňa vždy naplňala. Starostlivosť o spojenie a prevádzkyschopnosť telefónnej ústredne bolo niečo, čo ma veľmi bavilo.“ Náročnejšia bola misia ISAF v Afganistane. Prašné prostredie, nepriaznivé klimatické podmienky či časté raketové útoky dávali zabráť nejednému vojakovi.

„Manželka opäť podporila moju účasť na misii, čo mi osobne dodalo ďalších síl.“ Do Afganistanu už neodchádzal iba od manželky, ale aj od dcéry. „Barborka má štyri roky. Je vnímavá a veľmi rozumná.“ Pobyt v zahraničí sa jej pokúsil vysvetliť pre ňu pochopiteľnými slovami. „Vieš, ja teraz musím ísť do Afganistanu. Pomáhať takým malým deťom ako si ty, aby aj oni mohli mať hračky a cukríky, ako máš ty a tvoji kamaráti.“ Neváhala a hneď začala baliť svoje cukríky pre deti v Afganistane.

Profesionál z multifunkčného práporu Hlohovec pôsobil v Afganistane tri mesiace do decembra 2008. Jeho úlohou bola pomoc pri vytvorení národného podporného prvku NSE v Afganistane, ktorý tam ešte len vznikol. Poslaním národného podporného prvku NSE je logistická podpora, administratívne, personálne a finančné zabezpečenie príspevkov Ozbrojených síl SR pôsobiach v operáciách ISAF.

Po návrate domov svoje postrehy a skúsenosti odovzdával stredoškólakom nitrianskeho regiónu na besedách NATO ISAF Afganistan. „Pozitívne ma prekvapil záujem študentov o samotnú misiu ISAF.“ Počas diskusie veteráni o operácie študenti kladli otázky, v ktorých sa zaujímali o im vzdialenú krajinu, obyvateľstvo a život slovenských vojakov v zahraničí. Napríklad dostal otázku: „Prečo musia slovenskí vojaci umierať za niekoho iného?“ Po jej zodpovedaní si myslí, že naši študenti pochopili zodpovednosť slovenských vojakov pri udržiavaní celosvetového mieru. Uvedomili si, že ráno vstať, žiť v mieri a v pokoji, nie je všade samozrejmosťou. „Z každej besedy som odchádzal s pocitom, že bola pre stredoškólakov veľkým prínosom.“

rt. Andrea CÉTENYIOVÁ

Foto súkromný archív rt. KONIK

Inaugurácia prezidenta

V pondelok 15. júna počas slávnostnej schôdze Národnej rady SR v historickej budove Slovenského národného divadla zložil sľub do rúk predsedníčky Ústavného súdu SR Ivetty Macejkovej prezident SR Ivan Gašparovič. Vstúpil tak do svojho druhého funkčného obdobia, čím sa stal historicky prvým prezidentom v novodobej histórii, ktorý zastáva funkciu hlavy štátu dve funkčné obdobia po sebe. Na slávnostnej inaugurácii sa zúčastnilo takmer 500 hostí, medzi ktorými nechýbali ani predchádzajúci prezidenti Michal Kováč a Rudolf Schuster. Po inaugurácii sa hlava štátu zúčastnila na ekumenickej pobožnosti Te Deum v Dóme sv. Martina, ktorú celebroid bratislavský arcibiskup Stanislav Zvolenský a generálny biskup ECAV na Slovensku Miloš Klátik. Popoludní po prehliadke čestnej stráže v sídle hlavy štátu na Hodžovom námestí sa prezident prihovoril prítomným občanom z balkóna paláca. Občania rozhodli o zvolení Ivana Gašparoviča 4. apríla v druhom kole prezidentských volieb, keď zvíťazil nad protikandidátkou Ivetou Radičovou. Získal 1 234 787 hlasov, čo predstavuje 55,53 percenta.

Jožo T. SCHÖN
Foto (pm)

Slovensko-holandská spolupráca

Delegácia Slovenskej republiky vedená ministrom obrany Jaroslavom Baškom absolvovala v dňoch 30. júna a 1. júla na pozvanie ministra obrany Holandského kráľovstva Eimerta van Middelkoopa oficiálnu návštevu Holandského kráľovstva. Jej cieľom bolo potvrdenie nadštandardnej úrovne vzájomných vzťahov v oblasti vojenskej spolupráce vďaka spoločnému pôsobeniu príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Holandského kráľovstva v Afganistane. Holandský minister vyslovil uznanie a poďakovanie slovenským vojakom, s ktorými spolupracujú vojaci Holandského kráľovstva predovšetkým v provincii Uruzgan na základniach Tarin Kowt a Deh Rawood. Jaroslav Baška veľmi vysoko ocenil obojstrannú spoluprácu s holandskými ozbrojenými silami, ktorá patrí z našej pozície spomedzi krajín NATO k najintenzívnejšej. Povedal, že aj Slovenská republika sa bude usilovať vyslať do ISAF viac civilných odborníkov, čomu sa v súčasnosti prispôbujú legislatívne pravidlá. Holandský minister obrany sa poďakoval aj za spoluprácu pri realizácii medzinárodného kurzu ISOC pre nižších štábných dôstojníkov vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši, kde sú pripravovaní na plánovanie a vedenie operácií podľa štandardov NATO. Obaja ministri sa zároveň zhodli na nevyhnutnosti racionalizácie výdavkov v rámci reformy riadiacich štruktúr NATO. Minister Baška svojho rezortného partnera informoval o príprave neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa uskutoční na jeseň v Bratislave a pozval ho aj na bezpečnostnú konferenciu, ktorá bude sprievodným podujatím tohto stretnutia.

(Viac informácií o oficiálnej návšteve prinesieme v augustovom vydaní).

Text a foto Pavol VITKO

Slávnostné ukončenie kurzu

V posledný júnový deň sa slávnostným aktom vyradenia skončil 11-týždňový výcvik slovenskej jednotky EOD (Explosive Ordonance Disposal) určenej na likvidáciu konvenčnej munície, za podpory skúsených inštruktorov ozbrojených síl Francúzskej republiky. Vyradenie príslušníkov prvej jednotky EOD v Slovenskej armáde sa uskutočnilo v Klube Ministerstva obrany SR. Na slávnostnom akte sa zúčastnili štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, veľvyslanec a vojenský prídelenec Francúzskej republiky v SR Henry Cuny, náčelník Štábu pre operácie GŠ OS SR generálmajor Ján Salaganič, major Bruno Charon, francúzsky poradca pre EOD, ktorý bol v závere podujatia povýšený do hodnosti podplukovníka a ďalší predstavitelia slovenských a francúzskych ozbrojených síl. Slovenskí vojaci sú medzinárodne vysoko hodnotení za profesionalitu. „Naši ženísti si urobili a stále robia dobré meno už od roku 1993, keď sa zapojili do prvej mierovej misie Armády Slovenskej republiky v bývalej Juhoslávii,“ povedal D. Duchoň. Úspešní príslušníci čaty EOD si prevzali certifikáty o úspešnom absolvovaní kurzu.

Text a foto Jožo T. SCHÖN

Nový veliteľ Pozemných síl OS SR

Pozemné sily slovenskej armády po viac ako štyroch rokoch menia veliteľa. Generálmajor Milan Maxim 9. júna v trenčianskych kasárňach odovzdal funkciu 53-ročnému Jaroslavovi Vývlekovi. Dlhoročný vojak s rovnakou hodnosťou doposiaľ pôsobil ako Náčelník štábu riadenia operácií Generálneho štábu OS SR. Minister obrany Jaroslav Baška zmenu velenia odôvodnil aj zmenami na Generálnom štábe a pripravovanými zmenami v celých Ozbrojených silách SR, kde do roku 2012 plánujú zaviesť nový model, ktorý má byť efektívnejší a úspornejší. Počas slávnostného odovzdania velenia obaja generálmajori ďakovali svojim manželkám, pretože podľa nich vojak môže byť dobrým vojakom, len keď má rodinné zázemie. „Od nového veliteľa očakávam pokračovanie práce na veciach, ktoré začal Maxim. Je to hlavne príprava pozemných síl na plnenie medzinárodných záväzkov, ktoré nám vyplývajú z členstva v NATO a príprava našich vojakov do misii, v ktorých naše sily pôsobia,“ povedal minister Baška. Vývlek neprichádza do cudzieho prostredia, na Veliteľstve pozemných síl v Trenčíne pôsobil v rokoch 2003 až 2005 ako zástupca veliteľa. S vojenskou kariérou začínal v roku 1974 ako Veliteľ čaty 55. motostreleckého pluku Trebišov. Doteraz vystriedal mnoho veliacich funkcií, skončil tri vojenské vysoké školy.

kpt. Lenka BUŠOVÁ
rtn. Robert HLOŽKA

Spolupráca s veteránmi

Dohodu o spolupráci medzi Ministerstvom obrany SR a asociáciou UN – VETERÁN SLOVAKIA 29. júna na pôde rezortu podpísali minister obrany SR Jaroslav Baška a prezident asociácie Ľubomír Kolenčík. Ministerstvo obrany touto dohodou potvrdilo, že bude asociácii poskytovať svoje technické prostriedky a priestory a umožní jej členom využívať kultúrne, športové a rekreačno-relaxačné zariadenia, ktoré má vo svojej správe. Po splnení všetkých potrebných náležitostí poskytne ministerstvo na podporu činnosti asociácie aj finančnú dotáciu. Tá prisľúbila propagovať svojimi aktivitami Ozbrojené sily SR na Slovensku aj v zahraničí, aktívne sa zapájať do projektov a akcií organizovaných pre vojnových veteránov a vojenských dôchodcov. Minister Baška po podpise dohody poznamenal, že sa teší na ďalšiu takú spoluprácu, aká bola medzi ministerstvom a asociáciou doteraz. Veteráni z mierových a pozorovateľských misií totiž počas rôznych prednášok a seminárov organizovaných v rámci rezortu obrany odovzdávajú svoje skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách, čím prispievajú k zvyšovaniu profesionality príslušníkov OS SR.

Text a foto Jožo T. SCHÖN

Generálmajor Salaganič navštívil Kosovo

V dňoch 4. – 5. júna sa náčelník Štábu pre operácie GŠ OS SR (Šbo GŠ OS SR) generálmajor Ján Salaganič zúčastnil na akte podpisu 5. doplnku memoranda o porozumení (MoU) mnohonárodnej brigády stred MNTF (C) pre vojenskú operáciu KFOR.

Prítomní boli aj predstavitelia participujúcich krajín Armády Českej republiky, Švédska, Fínska a Lotyšska. Genmjr. Ján Salaganič využil prítomnosť v operácii a oboznámil sa s prácou príslušníkov slovenských ozbrojených síl priamo na mieste. Veliteľ 14. SLOVCON pplk. Mojzes spolu s DCOS SUPPORT (zástupca náčelníka štábu) pplk. Jánom Marekom a veliteľom E-coy roty npor. Ivanom Sádeckým prezentovali prácu všetkých príslušníkov ozbrojených síl v operácii KFOR. Delegácia navštívila aj srbský národný Monument na Kosovom poli. Ján Salaganič navštívil aj základňu slovenského kontingentu v Šajkovci, kde je naša E-coy rota dislokovaná spolu s jednotkami AČR. S prácou a životom našich vojakov ho oboznámil veliteľ kontingentu pplk. Mojzes, ktorý ukázal náčelníkovi štábu pre operácie celý priestor, od ubytovacích kontajnerov vojakov, cez autopark až po všetky ostatné náležitosti, ktoré sú nevyhnutné na výkon práce našich vojakov v operácii KFOR.

Text a foto kpt. Gabriel JUSKO

Lenka Halčáková - 1. miesto

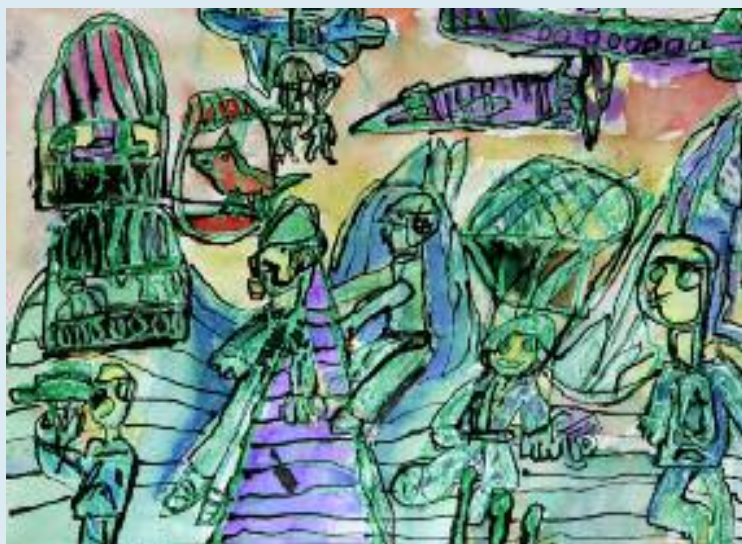
Vyhodnotenie výtvarnej súťaže Vojaci očami detí

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, redakcia OBRANA a organizátori Dňa detí s armádou a Slovenským rozhlasom vyhlásili na rok 2009 8. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl Vojaci očami detí. Na súťaži sa zúčastnilo skupinovo 69 škôl a kresby zaslalo aj 5 jednotlivcov.

Výtvarné práce hodnotila porota vedená JUDr. Tiborom Demmerom, riaditeľom Komunikačného odboru MO SR. Porota hodnotila celkovo 578 výtvarných prác a jej členmi boli aj dvaja akademickí maliari.

Sebastián Szabo - 2. miesto

Dominik Palkovič - 3. miesto

Roman Bati - 1. miesto

V kategórii mladší žiaci (vrátane predškôľákov) porota udelila tri nasledujúce ceny:

- 1. miesto: Roman Bati – Špeciálna základná škola internátna Ždaňa
- 2. miesto: Danko Harmečko – MŠ Rudina
- 3. miesto: Dominik Palkovič – ZŠ Bystrická cesta 14, Ružomberok
- Čestné uznanie: Sára Drobňáková – ZŠ Bajkalská 29, Prešov

V kategórii starší žiaci udelila tri nasledujúce ceny:

- 1. miesto: Lenka Halčáková – ZŠ Lesnícka 1, Prešov - Solivar
- 2. miesto: Sebastián Szabo – ZŠ Hliny, Jarná 20, Žilina
- 3. miesto: Tatiana Golská – Gymnázium Topoľčany, 17. novembra 1180, Topoľčany
- Čestné uznanie: kolektív žiakov zo Základnej školy s MŠ Hrušov

Tatiana Golská - 3. miesto

Vítazi v obidvoch kategóriách získali diplomy, knihy a propagačné predmety OS SR a pozvanie na oslavy Dňa detí s OS SR a Slovenským rozhlasom v Bytči 30. mája, kde si prevzali aj finančné odmeny.

(bj)

Danko Harmečko - 2. miesto

Vážený pán šéfredaktor

Chcela by som sa Vám poďakovať za krásnu sobotu, ktorú sme prežili celá rodina minulý týždeň v Bytči! Náš syn Dominik Palkovič vyhral 3. miesto vo výtvarnej súťaži Vojaci očami detí.

Kedže sme sa samozrejme potešili z výhry chceli sme dopriať Dominikovi aby si vychutnal pocit víťazstva aj na pódiu. Aj keď sme z Ružomberka s radosťou sme prišli do Bytče a to sme ani zďaleka nevedeli čo nás tam čaká! Absolútne sme netušili o aké podujatie ide. Základné info sme si našli na internete, no skutočnosť bola nad očakávanie. Aj keď som žena, tak ma všetky tie stroje fascinovali.

O mojich chlapoch (manžel a dvaja synovia) ani nehovorím.

Ďakujem Vám, že takúto súťaž robíte a, že vlastne vďaka nej sme videli našu armádu v plnej kráse. Bola to milá náhoda, že práve náš syn bol medzi víťazmi. Žiaľ, my ako rodičia sme ani nevedeli, že máme výkres v súťaži. Pani učiteľky zo synovej školy to zrejme posielajú hromadne, no nám o tom nič nepovedali. Takže sme boli milo prekvapení. Bude takáto akcia aj o rok? Aj keď nevyhráme s radosťou by sme sa opäť prišli pozrieť na "vojakov".

Chcela by som sa opýtať či ste neuvažovali o trochu výraznejšej propagácii tohto podujatia. Keby Dominik nevyhral o ničom by sme nevedeli. Možno by pomohlo keby ste info o takýchto a podobných podujatiach posielali správy aspoň na informačné strediská miest a oni by to dali na svoje stránky. Určite by sa našli ďalší zvedavci čo by sa na Vás prišli pozrieť.

Ešte raz veľká vďaka. S pozdravom

Slavka Palkovičová

Prvý systém SAMP/T hotový

Francúzsky úrad pre vyzbrojovanie (DGA) v máji dodal pre francúzske vzdušné sily prvý vyrobený systém protivzdušnej obrany stredného dosahu typu zem-vzduch SAMP/T. Skúšobné centrum vzdušných síl má v krátkom čase uskutočniť vojenské skúšky a hodnotenie systému. Francúzsko-taliansky program SAMP/T, ktorý zahŕňa prvky budúcej rodiny riadených striel typu zem-vzduch, riadi Organizácia pre spoluprácu v oblasti vyzbrojovania (OCCAR). Zatiaľ bolo objednaných celkovo 15 systémov (10 Francúzsko, 5 Taliansko). SAMP/T je prvý európsky systém protivzdušnej obrany schopný riadenými strelami ničiť taktické balistické rakety typu Scud s doletom okolo 600 km.

Dodávky systémov pre francúzske vzdušné sily by mali byť ukončené do konca roka 2013 a konečná verzia riadených striel do konca roka 2016. Jeden systém SAMP/T (batéria so štyrmi odpaľovacími zariadeniami) obsluhuje 14 osôb. Okrem štyroch odpaľovacích vertikálnych zariadení (môže byť aj šesť), ktoré majú každé po osem rakiet Aster 30, a dvoch nabíjajúcich modulov, pozostáva systém ešte z riadiaceho palebného centra spolupracujúceho s radarom Arabel od spoločnosti Thales, ktorý umožňuje vysoko precízne vyhľadávanie, zachytenie a sledovanie cieľov v rozsahu 360°, a riadených dvojstupňových striel Aster 30 Block 1 z dielne MBDA.

Systémové prvky sú montované na vojenské automobilové podvozky Renault Trucks model Kerax. Batéria SAMP/T môže vypáliť naraz maximálne 16 striel, ktoré majú dosah 25 km pre balistické rakety a 100 km pre lietadlá.

Nórska spoločnosť Kongsberg Defence & Aerospace a americká Lockheed Martin sa 10. júna dohodli na spolupráci, ktorá by mala vyústiť do zakomponovania nórskej riadenej strely JSM (Joint Strike Missile) do integrovaného zbraňového systému lietadla F-35 Lightning II. Súčasťou spolupráce má byť aj štandardná certifikácia zbraňového systému pre stroj novej generácie. Strela JSM sa podľa plánov má dať odpaľovať nielen z vonkajších zbraňových závesníkov F-35, ale aj z vnútorného priestoru pre zbraňové systémy lietadla. Prvú časť vývoja JSM pre F-35 podporilo finančne už v apríli nórske ministerstvo obrany. Na integrovaní zbrane do F-35 má eminentný záujem aj Austrália.

Strelu JSM by mala charakterizovať vysoká manévrovací schopnosť a konštrukčne bude vychádzať z protilodnej strely NSM (Naval Strike Missile). Kongsberg očakáva, že modifikácia strely na leteckú verziu a jej integrácia do F-35 sa uskutoční v priebehu nasledujúcich troch rokov, pričom počiatočnú operačnú spôsobilosť by JSM mala dosiahnuť po roku 2010. NSM sa v súčasnosti využíva v nórske (od roku 2007) a bude aj v poľských námorných zložkách. Pri konštrukcii NSM sa uplatnili technológie stealth, má celkovú hmotnosť 500 kg a dosah 250 km. Navedenie na pohyblivé ciele umožňuje kombinovaná GPS / inerciálna / infračervená navádzacia sústava, systém na automatické rozpoznávanie cieľov (ATR) a datalink na prenos údajov.

Nórske strely JSM pre F-35

Jackal 2 a Coyote v kurze

Dve britské spoločnosti Babcock a Supacat sa spojili a vytvorili alianciu, aby sa úspešne zhostili dodávky takmer 200 kusov ľahkých obrnených vozidiel, ktoré by bojujúce britské sily mali používať v Afganistane. Kontrakt v hodnote 108 mil. USD by mal zaistiť pre britské jednotky 110 vozidiel Jackal 2 (Šakal) určených na hliadkovanie a prieskum, ktoré sú vylepšenou verziou predchádzajúceho vysoko pohyblivého 4x4 modelu Jackal 1, a 70 taktických podporných 6x6 vozidiel Coyote (Kojot), ktoré vychádzajú rovnako z modelu Jackal. Pôvodne obe spoločnosti pracovali na vývoji a výrobe modelov Jackal samostatne. Všetky vozidlá boli najnovšie objednané v rámci schémy urýchlených operačných požiadaviek britských ozbrojených síl a mali by byť dodané ešte v tomto roku.

Štvortonový Jackal, nahradzujúci upravované vozidlá Land Rover, je taktické vozidlo s pohonom všetkých štyroch kolies, ktoré dokáže vyvinúť rýchlosť s 5,9 l motorom Cummins ISBe na ceste 130 km/h a v teréne 80 km/h. Pre trojčlennú posádku poskytuje vyššiu ochranu pred paľbou ručných zbraní, pred výbušnými systémami, má vyššiu užitočnú nosnosť a priechodnosť ako klasické malé terénne vozidlo. Môže byť vybavené pancierovým setom, ktorý zvýši celkovú hmotnosť vozidla na 6 ton. Zbraňové systémy Jackal-u sú voliteľné, môže ísť napríklad o univerzálny guľomet, automatický granátomet a 12,7 mm guľomet.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**

Foto **MBDA, Lockheed Martin, British Navy, Sikorski Aircraft, MO Slovinska**

Black Hawk z Poľska

Podľa oznámenia spoločnosti Sikorsky Aircraft z 15. júna boli v poľskom závode PZL Mielec spojené hlavné časti prvého vrtuľníka S-70i Black Hawk. Prvý raz boli tak hlavné časti tohto typu stroja skompletizované mimo Spojených štátov, čo je podľa spoločnosti Sikorsky dôležitý krok k medzinárodnej výrobe Black Hawkov. Ukončenie montáže kabíny výrobené v poľskom Mieleci, chvostovej časti z dielne tureckej spoločnosti TAI a časti kokpitu z americkej firmy Kaman Aerospace sa udialo na začiatku júna. Úplne dokončený prvý stroj z poľskej dielne by mal však vyjsť zo závodu PZL Mielec v závere budúceho roka.

Od výroby v Poľsku si Sikorsky Aircraft sľubuje zvýšený odbyt na zahraničných trhoch. Vrtuľníky S-70i by mali profitovať najmä z cenovo výhodnejšieho globálneho reťazca a mali by byť určené najmä pre trhy mimo USA. S-70i Black Hawk je viacúčelový stredný vrtuľník, ktorý poskytuje možnosť prepravy 10 ton nákladu. Vrtuľník je navrhnutý ako modułárna platforma, ktorá môže byť upravená podľa špecifických požiadaviek zákazníka. V štandardnej základnej výbave poskytuje najnovšie technológie. Letové nástroje IFR, integrovaný digitálny presklený kokpit so systémom riadenia AFCS, aktívny systém ovládania vibrácií, duálny GPS/inerciálny navigačný systém s digitálnymi mapami sú samozrejmosťou.

Slovinci už s Patriou AMV

Slovinské ozbrojené sily si prevzali v júni prvé kolesové obrnené vozidlá Patria AMV 8x8, ktoré objednalo ministerstvo obrany z Ljubljany. Dodávku prvého vozidla zo závodu Indop v Šoštanjí potvrdil 18. júna štátny tajomník slovinského ministerstva obrany Uroš Krek. Do konca júna plánovali slovinské ozbrojené sily prevziať 12 ďalších vozidiel Patria AMV 8x8 z kontraktu, ktorý bol uzatvorený na celkovo 135 kusov techniky. Obchod z roku 2006 má hodnotu 280 mil. eur a posledné vozidlo by malo byť dodané do konca roku 2013.

Ešte v apríli slovinská tlač špekulovala, že kontrakt bude zrušený alebo sa počet objednaných vozidiel zníži na 85, keďže plánované dodávky obrnených vozidiel meškali. Rovnako slovinská strana vyjadrovala nespokojnosť s kvalitou ponúkaných produktov. Zdá sa však, že nespokojnosť sa s dodanými prvými kusmi stratila. Prezident spoločnosti Patria Land & Armament Oy Seppo Seppälä nezapadol zároveň pochváliť partnerov v Slovinsku, že proces spolupráce s fínskym dodávateľom zvládli na výbornú. Obrnené vozidlá Patria AMV si okrem Slovincov vybrali napríklad aj poľské ozbrojené sily, kde sa vozidlo označuje ako Rosomak, a na jeho subdodávkach sa podieľa aj slovenská spoločnosť VOP Trenčín.

Krátko

Francúzsky úrad pre vyzbrojovanie (DGA) poveril spoločnosť Thales, aby zmodernizovala vrtuľníky Fennec, ktoré používa francúzske letectvo. Ide o 60 strojov, u ktorých sa za 34 mil. eur v priebehu päť rokov zmodernizujú komunikačné, navigačné a identifikačné systémy tak, aby boli v súlade s civilnými normami ICAO a prevádzkou v civilnom sektore.

Vojskové výdavky vo svete dosiahli celkovo hodnotu 1,464 mld. USD. Uviedol to vo svojej správe na začiatku júna švédsky inštitút SIPRI. V porovnaní s rokom 2007 ide o reálny medziročný rast o štyri percentá a rast o 45 % v porovnaní s rokom 1999. Podľa štatistiky sa za poslednú dekádu najviac o rast výdavkov postarali Spojené štáty (58-percentný podiel na náraste / 219 mld. USD). Rovnako výrazne výdavky v sledovanom období zvýšili Rusko a Čína, takmer trojnásobne (o 42, resp. 24 mld. USD).

Výroba vojenskej verzie vysoko mobilného viacúčelového kolesového vozidla HMMWV alebo „Humvee“ zostane v USA v rukách americkej firmy. Nedotkne sa jej tak predaj značky Hummer (civilná verzia), ktorú vlastnila spoločnosť General Motors so sídlom v Detroite, do rúk čínskej strojárkej spoločnosti Sichuan Tengzhong Heavy Industrial Machinery.

Letecký výrobca z Kazane, združenie KAPO dodalo administratíve ruského prezidenta dve lietadlá Tupolev Tu-214SR. Dopravné stroje majú registrácie RA-64515 a RA-64516. Kancelária ruského prezidenta si objednala celkovo šesť lietadiel na špeciálne účely v spoločnosti KAPO ešte v roku 2005. Zostávajúce štyri stroje sú naplánované na dodanie v rokoch 2010 až 2011.

Nový typ vysoko presnej 120 mm munície pre mínomety, ktorá zasiahla osem z deviatich cieľových miest (na krátku i dlhú vzdialenosť), predstavili počas predvádzania v poľných podmienkach pre americké pozemné sily izraelská spoločnosť IML a americká Raytheon. Nová munícia označená 120GM Dagger (Dýka) je navádzaná kombinovane pomocou GPS a inerciálneho navigačného systému, vojaci môžu pritom trafiť s mínometom cieľ s presnosťou do 10 m.

Litovský minister obrany odmietol špekulácie miestnych médií, že začal rokovania s českými armádami predstaviteľmi o nákupe ľahkých bojových lietadiel L-159 Alca. Aliancia by mala chrániť zatiaľ vzdutý priestor Pobaltia do roku 2018, ale tieto krajiny uvažujú aj o tom, že mandát NATO by sa predlžil do roku 2024.

BAE Systems potvrdila svoj návrh pre americkú vládu, že vyrobí novú generáciu stredných nákladných taktických vozidiel pre americké pozemné sily. Očakáva sa, že americká administratíva v júli vyhlási kontrakt na dodávku približne 12 400 nákladných vozidiel a 10 900 prípojných vozidiel v období medzi rokmi 2010 až 2014. BAE Systems vyhralo zákazku na obmenu vozového parku U.S. Army aj v roku 1991, odvtedy spoločnosť dodala americkým pozemným silám viac ako 53 000 vozidiel FMTV a prípojných vozidiel v 21 verziách.

Nemecké ozbrojené sily by mali dostať v blízkej dobe nový druh prehľadového rádiolokátora. BÜR (Bodenüberwachungsradar) má detegovať pohyb na zemi a nízkych výškach s doteraz bezprecedentnou presnosťou. Federálny úrad pre obranné technológie a nákupy (BWV) v máji prevzal prvé dva demonštrátory. Začatie dodávky 80 kusov sa očakáva od roku 2012.

Tatra 815 pre logistiku

Najnovší „sedmičkový“ rad vozidiel Tatra 815 8x8

Preprava do rôznych kútov sveta, rýchlosť, univerzálnosť a znižovanie nákladov na prepravu si vyžiadali proces kontajnerizácie aj v logistike ozbrojených síl. Tie využívajú univerzálne podvozky vozidiel, ktoré môžu prevážať rôzne štandardizované kontajnery. Slovenské pozemné sily majú vo výzbroji tradičnú značku vozidiel Tatra.

Výhoda prepravy kontajnerov je zrejme najmä v oblasti, kde je potrebná kombinovaná preprava (železnica, vzduch, cesta) a pri minimalizácii množstva špeciálnych nákladných vozidiel. Odborníci rozdeľujú v princípe kontajnerové nadvstavby do troch základných skupín: uzatvorené kontajnery s rohovými upevňovacími prvkami, tzv. systémy typu flat rack, ktoré sú vlastne rovné plošiny s nosnými pozdĺžnikmi a špeciálne kontajnery, ktoré môžu kombinovať predchádzajúce dva typy. Napriek množstvu výrobcov po svete univerzálnosť prepravy kontajnerov zabezpečujú medzinárodné normy DIN/ISO, ktoré určujú ich jednotné rozmery.

MOŽNOSTI PREPRAVY

Samotné kontajnery je možné prepravovať na podvozoch vozidiel s rôznou úpravou. Vozidlá s pevnými kontajnerovými priečkami umožňujú prepravovať kontajnery a flat racky s rohovými upevňovacími prvkami. Tie sa nakladajú pomocou žeriavu. Podvozok vozidla vybavený hákovým nakladačom predstavuje oproti prvému prípadu zložitejšie, ale univerzálnejšie riešenie. Posádka vozidla dokáže pomocou jednoramenného nakladača s vlastným hydraulickým okruhom naložiť a vyložiť kontajnery aj flat racky. Presun väčšiny typov kontajnerov umožňuje aj nadvstavba vozidla s tzv. postranným nakladačom, ktorý zväčša predstavujú dve hydraulické ramená s podporami. Manipulácia s nákladom sa pritom realizuje iba na jednu stranu, systém umožňuje nalo-

ženie aj dvoch kontajnerov na seba. Oproti vozidlu s hákovým nakladačom je posledne spomínané riešenie ťažšie a menej univerzálnejšie, ale z hľadiska praxe rovnako opodstatnené a využiteľné.

RIEŠENIE TATRY

Výrobca z českej Kopřivnice ponúka vo svojom programe všetky spomínané typy vozidiel na prepravu kontajnerov s rôznou špecifikáciou a výbavou podľa želania zákazníka. Spoločnosť Tatra už v polovici 90-tych rokov v spolupráci s OKD Doprava Ostrava vyvinula model 815-260R81 8x8 s nadvstavbou hákového nakladača Multilift MK IV renomovaného fínskeho výrobcu žeriavových a nakladacích systémov Hiab. Typ MK IV nebol vybraný podľa Ing. Radomíra Smolku, vedúceho odboru konštrukcie a šéfdizajnéra spoločnosti Tatra, náhodne. Typ MK IV je najpoužívanejším typom hákového nakladača vo svete a používajú ho v mnohých ozbrojených silách na rôznych značkách a typoch podvozok. O jeho kvalitách podľa Smolku svedčí aj to, že jeho licenciu zakúpil napríklad americký výrobca vojenských vozidiel Oshkosh, ktorý ho ďalej modifikoval podľa špecifických potrieb amerických pozemných síl.

VERZIE PRE OS SR

Slovenské ozbrojené sily si pre potreby logistiky v rokoch 2005 až 2007 zabezpečili dodávku niekoľko desiatok kusov vozidiel značky Tatra. Išlo o vyhotovenie valník s charakteristikou náprav 8x8 a 4x4 s kontajnerovými priečkami (s rohovými upevňovacími prvkami pre kontajnery typu ISO 1d), vozidlá typu „Multilift“ s charakteristikou náprav 8x8 a vozidlá vo vyhotovení bočného nakladača Steelbro.

Hákový nakladač je na podvozku Tatra 815-270R84 8x8. Ide o vozidlo s pohonom všetkých kolies z radu Armax, ktorý predstavuje vozidlá na armádne účely odvodené z civilných

verzií radu TERRNo1. Vozidlo má vzduchom chladený preplňovaný osemvalcový motor Tatra T3B-928.70 vo verzii Euro 2. Dosahuje najvyšší výkon 300 kW (413 k) a krútiaci moment 1 800 Nm. K dispozícii je prevodovka 14 T5180T, ktorá spolu s prídavnou prevodovkou ponúka 14 stupňov radenia. Nezávisle zavesené nápravy bez redukcií v kolesách sú vpredu odpružené listovými perami a vzadu kombináciou listových pružín a vzduchových vankúšov. Zmena odpruženia zadnej nápravy priniesla podľa konštruktéra Ing. Smolku na jednej strane zvýšenie celkovej technickej hmotnosti vozidla (väčšia rezerva pre preťaženie) a na druhej strane sa podľa neho podarilo znížiť ojazdenie pneumatík pri prevádzke bez zaťaženia.

Vozidlo má s rázvorom 1 650 + 2 600 + 1 450 mm celkovú dĺžku s naloženým kontajnerom 9 070 mm, výšku 4 000 mm neprekračuje vďaka použitiu pneumatík 13.00 R22,5 (vzadu dvojmontáž). Brzdový systém má ABS. Vozidlo nie je vybavené systémom dofukovania pneumatík. Celková hmotnosť vozidla dosahuje hranicu 41 000 kg. Multilift MK IV je jednoramenný hydraulický hákový nakladač, ktorý umožňuje prepravu kontajnerov typu ISO 1c a ISO 1cc, ich variantov a flat rackov. Do jeho výbavy patrí univerzálna zadná kladková dráha s rohovými upevňovacími prvkami a H-rám na manipuláciu s uzatvorenými kontajnermi. V prednej časti nakladača sú na odklopných ramenách rovnako rohové upevňovacie prvky. Nosnosť nakladača je 16 500 kg, ovláda sa diaľkovo z kabíny vozidla.

Kabína vodiča Tatra 815-270R84 8x8 Multilift je štandardný typ TERRNo1, ako ho poznáme z civilných aplikácií vozidiel českej značky. Je klimatizovaná s nezávislým kúrením, má vylepšený nástup do kabíny a zväčšený uhol otvárania dverí. Na základe požiadavky OS SR sú tu namontované držiaky zbraní a filtroventilácia. Na celé vozidlo sa podľa slovenských špecifikácií montovali ochranné mriežky osvetlenia,

kondenzátora klimatizácie a predná ocelová nájazdová ližina. Výbavu tvorí niekoľko skríniek na náradie, držiaky s kanistrami a ťažná tyč. Namontované ťažné zariadenie vozidla umožňuje pripojenie prívesu s celkovou hmotnosťou 19 000 kg. Prakticky zhodný podvozok so zväčšeným rázvorom 3 300 mm má vozidlo s postranným nakladačom Steelbro.

SEDMIČKOVÝ RAD

Najnovším prírastkom Tatry je „sedmičkový“ rad T 815-7. Vozidlá boli vyvinuté špeciálne pre použitie v ozbrojených silách. Majú novú kabínu s nízkou stavbou, ktorá umožňuje dodatočné pancierovanie a prepravu v lietadlách typu C-130 Hercules. Trambusová kabína je na pohľad pomerne jednoduchá, avšak to vyplýva z požiadavky na prípadnú montáž prídavných pancierovaných setov. Má pretlakovanú filtroventiláciu, môže byť dvojvervová pre dve až štyri osoby (s ležadlom), alebo štvorvervová až pre osem osôb. Motor s príslušenstvom sa montuje až za kabínu. Vozidlo môže byť vo vyhotovení s viacerými motormi (Tatra, Cummins, Caterpillar) a prevodovkami (Tatra, Allison). Podvozok má modernizovanú klasickú „tatrovácku“ koncepciu s centrálnou nosnou rúrou a nezávislým zavesením výkvných polonáprav. Predné a zadné odpruženie je založené na vzduchových vankúšoch a doplnené hydraulickými tlmičmi a podľa potreby skrtnými stabilizátormi. Pneumatické odpruženie náprav umožňuje zvýšiť alebo znížiť svetlú výšku vozidla. Úplne nové je podľa vedúceho odboru konštrukcie Ing. Radomíra Smolku riadenie predných náprav, vďaka čomu má vozidlo menšie polomery zatáčania. Rad vozidiel T 815-7 sa vyvíjal od roku 2003, prvé dodávky vozidiel do výzbroje AČR sa realizovali od roku 2006. Prvé vozidlá boli vo vyhotovení s kontajnerovými priečkami – verzia T 815-780R89 8x8 a s hákovým nakladačom – verzia T 815-780R29 6x6.

Tatra 815-780R29 6x6 používa motor vlastnej produkcie T3C-928.81 s emisnou triedou Euro 3 a s maximálnym výkonom 270 kW (371 k) a krútiacim momentom 1 850 Nm. Vozidlo má štrnásťstupňovú prevodovku 14TS 210, nápravy s redukciami v kolesách, ktoré sú vzduchovo odpružené. Pneumatiky 14.00 R20 sú umiestnené na všetkých nápravách v jednomontáži a už majú systém dofukovania kolies počas jazdy (ovládanie z kabíny), čo umožňuje vozidlu priechodnosť aj v najťažšom teréne. Celková hmotnosť je 29 000 kg. Na

Tatra 815-270R84 8x8 vo verzii s postranným nakladačom Steelbro

podvozku je montovaný hákový nakladač českej výroby z dielne CTS Okřínek, typ 14-55-VP, s nosnosťou 14 000 kg.

Najmodernejším vývojovým stupňom na poli logistických vozidiel českého výrobcu z Kopřivnice je Tatra 815-790R99 8x8 s nadstavbou Hiab MSH-165-SC, ktorá vznikla podľa Ing. Smolku v spolupráci s firmou Contsystem Ostrava. Podvozok radu T 815-7 poháňa motor Tatra T3C-928.90 s maximálnym výkonom 300 kW (413 k) a krútiacim momentom 2 100 Nm, ktorý spĺňa emisnú normu Euro 3 (možné plniť aj alternatívne leteckým benzínom). Prevodovka je znovu štrnásťstupňová Tatra, od roku 2009 je podľa Ing. Smolku k dispozícii aj s elektronickým ovládaním pomocou joysticku (obdoba systému elektronického radenia Telligent značky Mercedes-Benz). Nápravy sú odpružené vzduchom, kolesá sú s pneumatikami 16.00 R20. Vozidlo je vybavené dvojkruhovým systémom dohustovania (je možné samostatne dofukovať kolesá predných, resp. zadných náprav). Kabína je pancierovaná na úroveň NATO Level 1 podľa STANAG 4569.

Na podvozok Tatra 815-790R99 8x8 s rázvorom náprav 1 950 + 3 660 + 1 450 mm sa montuje nadstavba Hiab. Ide

o novú generáciu jednoramenných nakladačov. Umožňuje prepravu kontajnerov typu ISO 1c a 1cc a flat rackov. V zadnej časti vozidla sa opäť montuje kladková dráha s rohovými upevňovacími prvkami. V prednej časti nakladača je konštrukcia na prepravu H-rámu – ten sa v prípade prepravy flat racku podľa Ing. Smolku na túto konštrukciu „odloží“ (nakladač Mk IV túto možnosť nemá). „Ak je potrebná preprava lietadlom C-130 Hercules, je navyše možné H-rám sklopiť na rám nakladača. Kvôli tomu je samozrejme sklopný aj vlastný hák nakladača,“ doplní Ing. Smolka. Vďaka nízkej stavbe nakladača je možné aj v kombinácii s pneumatikami 16.00 R20 splniť legislatívne požiadavky na výšky s kontajnerom 4 000 mm (pri montáži typu Mk IV to nie je možné splniť). Ovládanie nakladača sa realizuje na diaľku priamo z kabíny vodiča alebo pomocou ovládača s káblom. Na uľahčenie manipulácie má vozidlo k dispozícii dve kamery s displejom pred vodičom.

Roman KMENT

Foto Tatra/Tomáš BOUCHAL a Radomír SMOLKA

Tatra 815-270R84 8x8 vo verzii s hákovým nakladačom Multilift

Stredný tank T-54M

Tank T-54 M vežové číslo 012 tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ-VHM Piešťany. Vyrobili ho v júli 1959 v Závodoch J. V. Stalina v Martine (dnešné ŽŤS) a modernizovali v roku 1973 vo Vojskom opravárenskom podniku 025 Nový Jičín. Vzhľadom na skutočnosť, že k tanku nebol dodaný prevádzkový zošit, nie je možné zistiť, ktoré útvary ho v rámci vtedajšej ČSLA používali. Vojské múzeum prevzalo tank v roku 1993 na základe rozkazu MO SR číslo 4 z Tankovej základne vo Vojskom výcvikovom priestore Lešť. Na jar 2008 prešiel tank kompletnou opravou, ktorú vykonal Klub vojenskej histórie ČSLA pri Vojskom historickom múzeu v Piešťanoch.

Problematika modernizácie tanku T-54A sa po prvý raz v ideovej rovine riešila na porade zástupcu náčelníka Generálneho štábu ČSLA pre materiálne veci na jar 1964. Na porade sa zúčastnili odborníci z vývojového strediska TEES Martin a odborného pracoviska Vojenskej technickej akadémie A. Zápotockého v Brne. Začiatkom júla 1964 bolo k otázkam modernizácie T-54A zvolané do TEES Martin pracovné rokovanie za účasti zástupcov MNO a ministerstva všeobecného strojárstva. V rámci rokovania boli prekonzultované otázky spojené s opravárenskou kapacitou vojenských podnikov rezortu obrany a výrobou potrebnej súčiastkovej základne pre modernizáciu.

MODERNIZÁCIA TANKU

Samotná modernizácia T-54A sa v rámci ČSLA začala koncepčne riešiť až po zasadnutí Technickej rady NGŠ koncom roka 1964. Jej podstatou bolo v rámci generálnych opráv tankov T-54A, uskutočniť ich modernizáciu

použitím agregátov tanku T-55 tak, aby ich technické parametre zodpovedali tankom T-55A. Prijaté opatrenia sa v lete 1965 konzultovali s odborníkmi Vojenského opravárenského závodu v Žitomíre (dnešná Ukrajina). Pri konzultáciách sa potvrdila správnosť čs. koncepcie. Začiatkom augusta 1965 vybralo ministerstvo obrany za riešiteľa úlohy modernizácie tanku T-54A Vojenský opravárenský podnik 025 Nový Jičín (ďalej VOP 025). Podnik po konzultáciách s vývojovým strediskom TEES Martin predložil na jeseň 1965 MNO dokladovú správu, ktorá konkrétne riešila úlohu modernizácie T-54A.

Začiatkom novembra 1965 po spresnení požiadaviek zo strany ministerstva začal VOP 025 so stavbou prototypu modernizovaného tanku. Koncom apríla 1966 si prototyp prezreli členovia Vojensko-technickej rady MNO, ktorí bezprostredne po prehliadke predložili úlohu modernizácie Vojenskej komisii ÚV-KSČ. Tá 5. 5. 1966 modernizáciu tanku T-54A na tank T-54M schválila. O niekoľko dní na to sa vo VOP 025 uskutočnili s prototypom podnikové a hneď aj kontrolné skúšky. V priebehu skúšok došlo k poruchám na motore, stabilizátore a protipožiar- nom zariadení. Po odstránení porúch prevzalo prototyp Vojenské skúšobné stredisko 020 Doksy (ďalej VZS 020). To s prototypom vykonalo intenzívne jazd-

no-technické a strelecké skúšky, pri ktorých vozidlo vyhovelo. Po skúškach bol prototyp ponechaný VOP 025 Nový Jičín ako vzorové vozidlo. Skúšky s druhým prototypom postaveným začiatkom roka 1967 boli opäť vo VZS 020 Doksy. Pri náročných jazdných a streleckých skúškach prototyp uspel, na základe čoho komisia MNO-TAS odporučila jeho zavedenie do výzbroje ČSLA.

POSLEDNÉ DVA KUSY NA SLOVENSKU

V rokoch 1968 – 1975 sa vo VOP 025 Nový Jičín modernizovalo 700 kusov T-54A na T-54M a ďalších 500 tankov modernizovali Závody ťažkého strojárstva Martin. Oproti tanku T-54A bol modernizovaný T-54M vybavený: ochranou osádky proti účinkom ZHN, novým stabilizátorom kanónu v dvoch rovinách, novými prístrojmi na strelbu v noci, výkonnejším motorom V-54M, kvapalinovým posilňovačom ovládania smerového ústrojenstva a zlepšeným zariadením pre hlboké brodenie „RIEKA“. Od roku 1973 do roku 1980 boli postupne všetky tanky T-54M vyzbrojené 12,7 mm PLG DŠK vz. 38/46, ktorého lafeta sa montovala na vežičku nabíjača. Organizačne tvorili tanky T-54M až do roku 1989 výzbroj tankových práporov motostreleckých plukov, tankových plukov motostreleckých divízií a samostatných výcvikových práporov vo vojenských výcvikových priestoroch. Z výzbroje ČSLA sa začali postupne sťahovať v roku 1990. Ich samotná likvidácia podľa ustanovení Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe prebehla v rokoch 1992 až 1994. V súčasnosti sa na Slovensku nachádzajú 2 kusy T-54M, ktoré sú v zbierkovom fonde VHM v Piešťanoch.

pplk. v. v. Peter TURZA
kurátor VHM Piešťany

ZÁKLADNÉ TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE

Hmotnosť	36 000 kg
Osádka	4 muži
Rýchlosť tanku - maximálna na vozovke	50 km/h
- priemerná v teréne	22 – 27 km/h
Rozmery - dĺžka s hlavnou dopredu	9 000 mm
- dĺžka s hlavnou dozadu	8 485 mm
- dĺžka korby	6 040 mm
- maximálna šírka	3 270 mm
- maximálna výška bz. PLG	2 400 mm
- svetlá výška	425 mm
Technické údaje - maximálne spúšťanie	30°
- maximálny bočný náklon	30°
- výška kolmej steny	0,8 m
- prekročiteľnosť priekopy	2,7 m
- dojazd na vozovke	500 km
Jazda tanku pod vodou	
- maximálna rýchlosť prúdu	1,5 m/s
- maximálna šírka prekážky	1 000 m
- maximálna hĺbka vody	5 m
Technické údaje - typ motora	V-54M
- maximálny výkon motora	425 kW (580 k)
- obsah palivových nádrží	960 litrov
Výzbroj - kaliber a vzor kanóna	100 mm D10-TGM
- kaliber vzor spriahnutého guľometu	7,62 mm SGMT
- kaliber v vzor PLG	12,7 mm DŠK vz. 38/46

Narodil sa v Tisovci, okres Rimavská Sobota 8. júna 1907 v rodine roľníka Samuela Noska a jeho ženy Juliany, rod. Dianiškovej. Po absolvovaní základnej školy v Tisovci študoval v rokoch 1918 – 1919 na gymnáziu v Rimavskej Sobote, v rokoch 1919 – 1922 na Meštianskej škole v Tisovci a v rokoch 1922 – 1926 na Vyššej hospodárskej škole v Košiciach. Dňa 30. 9. 1926 bol zaradený do čs. brannej moci a prezentovaný v činnosti vojskovej služby ako vojak akademik s určením na výchovu na dôstojníka jazdeckého. V rokoch 1926 – 1928 študoval na Vojskovej akadémii (VA) v Hraniciach na Morave.

Po absolvovaní ho v jazdeckom pluku 4 v Klatovách 29. 7. 1928 vymenovali do hodnosti poručíka. Od októbra 1928 do júla 1929 bol frekventantom aplikačnej školy na dôstojníkov jazdeckých pri Vojskovej jazdeckej učilišti (VJU) v Pardubiciach. Potom sa na krátky čas (august – september) vrátil do Klatov, kde vykonával funkciu veliteľa čaty 2. eskadrony. Na konci septembra 1929 bol premiestnený do Dobrušky a zaradený na funkciu veliteľa čaty 4. eskadrony. V októbri 1932 tam prevzal funkciu veliteľa čaty plukovej poddôstojníckej školy. Dňa 1. 10. 1932 bol povýšený do hodnosti nadporučíka jazdeckého. V polovici septembra 1933 sa stal príslušníkom jazdeckého pluku 10 vo funkcii veliteľa 1. eskadrony v Berehove. Od októbra 1933 do januára 1934 bol veliteľom čaty v poddôstojníckej škole a od januára do septembra 1934 frekventantom jazdeckej školy pri VJU v Pardubiciach, ktorú s výborným prospechom skončil ako najlepší zo 14 absolventov. Na začiatku októbra 1934 sa vrátil do jazdeckého pluku 10 v Berehove ako veliteľ jazdeckej čaty 5. eskadrony.

PRÍKLADNÝ DÔSTOJNÍK

Pred koncom prvej polovice októbra sa stal veliteľom čaty v poddôstojníckej škole a na začiatku februára 1935 druhým pobočníkom veliteľa pluku. Pri jeho odchode na nové pôsobisko veliteľ jazdeckého pluku 10 v pochvalnom uznaní uverejnenom v dennom rozkaze z 18. 9. 1935 uviedol: „... ako veliteľ čaty a 2. plukovní pobočník osvedčil vždy príkladnú usilovnosť, svedomitú a húževnatosť, ktoré môžu každému mladému dôstojníkovi slúžiť ako vzor“. Na začiatku októbra 1935 sa stal veliteľom čaty školy dôstojníkov jazdeckých v zálohe vo VJU v Pardubiciach. Od augusta 1936 do marca 1938 potom pôsobil ako veliteľ čaty vojenských akademikov a cvičiteľ vojskovej výchovy vojenských akademikov jazdeckých vo VA v Hraniciach na Morave, kde ho 1. 10. 1937

Generálporučík in memoriam Július NOSKO

povýšili do hodnosti kapitána jazdeckého. Na konci marca 1938 bol pridelený do 2. (spravodajského) oddelenia Hlavného štábu MNO a od marca 1938 do marca 1939 vykonával funkciu spravodajského dôstojníka samostatnej spravodajskej skupiny v Bratislave. Po vzniku Slovenského štátu vstúpil do slovenskej armády, v ktorej od 23. marca do konca apríla 1939 pôsobil vo funkcii prednostu 2. oddelenia VII. zboru v Banskej Bystrici a v tom istom meste sa stal 1. mája 1939 prednostom 2. oddelenia Vyššieho veliteľstva 2 (VV 2, od 15. 10. premenované na Veliteľstvo 2. divízie). V hodnosti stotníka jazdeckého (od 20. 5. 1939) sa ako prednosta 2. oddelenia 2. divízie škultúty zúčastnil v septembri 1939 na ťažení proti Poľsku. V polovici februára 1940 ho prijali do Vysokej vojenskej školy (VVS) v Bratislave a 1. 7. 1940 povýšili do hodnosti majora jazdeckého. Ako frekventant VVS sa v čase od 20. 8. do 7. 10. 1940 zúčastnil na študijnej ceste v Nemecku, Belgicku a vo Francúzsku (Siegfriedova a Maginotova línia), od 27. 6. do 14. 8. 1941 bojov na východnom fronte ako pridelený dôstojník operačného oddelenia veliteľstva armády Ladislava a od 8. júla ako náčelník štábu Rýchlej brigády (RB). Po absolvovaní VVS, ktorú v polovici februára 1942 skončil ako najlepší z 22 frekventantov oddelenia generálneho štábu, v čase od polovice marca do polovice mája 1942 absolvoval na východnom fronte stáž v nemeckej 6. armáde (na veliteľstvách pešieho pluku a zboru) v priestore Charkova.

NÁVRAT DOMOV

Po návrate na Slovensko od začiatku júna 1942 pôsobil na Veliteľstve pozemného vojska (VPV) ako prednosta výcvikového oddelenia. V januári 1943 bol preložený do skupiny dôstojníkov generálneho štábu. Na konci apríla 1943 odišiel do poľa k Zaisťovacej divízii (1. 8. 1943 premenovaná na 2. pešiu divíziu), kde prevzal funkciu náčelníka štábu (I. dôstojníka gšt.). Po reorganizácii 2. pešej divízie na technickú brigádu a pred jej presunom z Bieloruska do Talianska sa na konci októbra 1943 vrátil na Slovensko a od začiatku novembra do konca decembra 1943 bol na liečení a dovolenke. Jeho hodnotenie z konca roka 1943 vyznievalo veľmi pozitívne. Okrem iného sa v ňom konštatovalo, že je „veľmi svedomitý, pracovitý, iniciatívny, s veľmi dobre vyvinutým zmyslom pre povinnosť a zodpovednosť“, „uvažuje jasne a logicky“, je „spôsobilý pre funkciu prednostu oddelenia veliteľstva divízie“ a po zapracovaní „v prácach dôstojníka generálneho štábu veľmi dobre spôsobilý pre funkciu odpovedajúcu hodnosti“. Preto neprekvapuje, že v januári 1944 ho ustanovili za zástupcu prednostu personálii MNO v Bratislave a v druhej polovici apríla 1944 za prednostu 1. (osobného) oddelenia VPV v Banskej Bystrici. V polovici júna 1944 sa stal predsedom kárneho výboru VPV. Služobné hodnotenia J. Noska počas jeho vojenskej kariéry do leta 1944 umožňujú urobiť zovšeobecňujúci záver o jeho odborných kvalitách, ktorým by mohol byť aj ten, že nepochybne patril medzi odborné najspôsobilejších dôstojníkov vtedajšej slovenskej armády.

V ilegálnom protifašistickom odbojovom hnutí spolupracoval s odbojovou skupinou Flóra, od roku 1942 spolupracoval s podplukovníkom Mikulášom Ferjenčíkom a ďalšími dôstojníkmi VPV. Po premiestnení do Banskej Bystrice sa stal najbližším spolupracovníkom podplukovníka gšt. Jána

Goliana. Ako člen ilegálneho Vojenského ústredia (VÚ) sa podieľal na prípravách Povstania a vypracovaní jeho vojenského plánu. Po vypuknutí Slovenského národného povstania bol od 1. 9. 1944 vymenovaný za náčelníka štábu Veliteľstva čs. armády (1. októbra premenovaná na 1. čs. armádu na Slovensku). Do príchodu divízieho generála Rudolfa Viesta vykonával aj povinnosti zástupcu veliteľa armády. S platnosťou od 1. 10. 1944 bol Slovenskou národnou radou povýšený na plukovníka gšt. Po prechode do hôr sa s časťou štábu pridral k 17. pešiemu práporu Prvosienka z II. taktickej skupiny, ktorý pôsobil v priestore Prašivá – Poľana – Muránska planina a spolupracoval s partizánskym zväzkom Stalin. Za účasť v SNP bol vojenským súdom v Bratislave v marci 1945 odsúdený na trest smrti povrazom.

Dňa 31. 1. 1945 prešiel cez front do Košíc, odtiaľ odišiel do Popradu na veliteľstvo 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, kde bol prezentovaný 20. 2. 1945 a ustanovený za predsedu prijímacej komisie pre dôstojníkov a rotmajstrov. Od polovice marca do polovice apríla 1945 vykonával funkciu zástupcu veliteľa 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády v Kežmarku. V polovici júna 1945 bol určený za dočasnú veliteľa a na konci apríla 1946 dekrétom prezidenta ČSR ustanovený za veliteľa 2. pešej divízie v Banskej Bystrici. V tejto funkcii bol vo februári 1947 s účinnosťou od 1. 10. 1946 vymenovaný do hodnosti brigádneho generála.

POVOJNOVÉ ROKY

V čase od júla do októbra 1947 bol poverený funkciou veliteľa jednotiek skupiny Teplice vyčlenených na boj proti banderovcom. Od októbra 1947 do februára 1948 pôsobil ako predseda prijímacej komisie pre dôstojníkov slovenskej národnosti. Na začiatku decembra 1947 bol ustanovený za dočasnú veliteľa Vysokej školy válečnej (VŠV) v Prahe a na začiatku júla 1948 za jej veliteľa. Medzitým, v čase od začiatku februára do konca mája 1948 absolvoval kurz pre vyšších veliteľov. Na začiatku septembra 1948 sa stal veliteľom Vysokej vojenskej akadémie v Prahe a od začiatku augusta 1951 do konca januára 1953 pôsobil vo funkcii náčelníka Vševojskovej fakulty Vojenskej akadémie v Prahe. V jeho služobno-politickej charakteristike z augusta 1952 sa však objavilo hodnotenie, že na vykonávanie funkcie náčelníka fakulty nie je vhodný pre jeho politické nedostatky a „zavadnú“ minulosť z čias slovenského štátu. To ovplyvnilo jeho ďalšie pôsobenie v armáde a v súvislosti s procesmi s tzv. buržoáznymi nacionalistami bol 1. 2. 1953 preložený do zálohy. V rokoch 1953–1959 pracoval ako plemenársky zootechnik Krajskej správy plemenárskych staníc v Plzni, v rokoch 1960–1963 bol zootechnikom Jednotného roľníckeho družstva v Soběukuroch a v rokoch 1964–1968 pôsobil ako zootechnik plemenárskeho podniku v Plzni – Černiciach. V roku 1966 bol občiansky a v roku 1968 politicky rehabilitovaný. Od začiatku júna 1968 do konca apríla 1970 bol opäť v činnosti služby ako člen rehabilitačnej komisie pri MNO v Prahe – náčelník skupiny pre SNP a slovenských partizánov. Do zálohy definitívne odišiel 30. 4. 1970 a od začiatku mája 1970 bol na dôchodku. Zomrel v Prahe 5. 9. 1986. Rozkazom prezidenta Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky bol dňom 28. 10. 1992 povýšený do hodnosti generálporučíka in memoriam.

Je autorom dvoch publikácií o armáde v Slovenskom národnom povstaní (Vojaci v Slovenskom národnom povstaní a Takto bojovala povstalecká armáda), ako aj viacerých článkov a štúdií na túto tému.

doc. PhDr. Jozef BYSTRICKÝ, CSc.
Vojenský historický ústav

Generál M. R. Štefánik vo svetle verejnej mienky

Koncom marca a začiatkom apríla 2009 realizoval Komunikačný odbor KaMO pravidelný výskum verejnej mienky. Výskum uskutočnila nezávislá agentúra ASA, s. r. o. Výberový vzorku tvorilo 1 095 respondentov, ktorí reprezentovali obyvateľov Slovenska vo veku od 18 rokov. Výskum bol reprezentatívny v znakoch: vzdelanie, vek, pohlavie, miesto bydliska a národnosť.

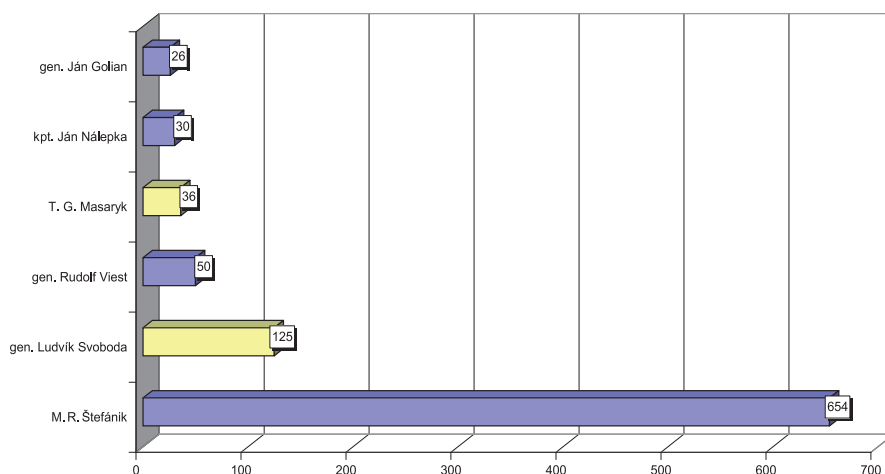
Výskum sa realizoval v období krátko pred spomienkovými oslavami 90. výročia tragického úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika, ktoré sa konali začiatkom mája po celom Slovensku. Preto sme využili túto okolnosť a do pravidelného výskumu verejnej mienky, sme zaradili otázku, ktorou sme zisťovali, ako hodnotí verejnosť úlohu generála M. R. Štefánika v našich novodobých dejinách.

S cieľom poznať, ktorá osobnosť je najviac zapísaná v povedomí občanov, sme sa respondentov najprv opýtali, koho považujú za najvýznamnejšiu vojenskú osobnosť v dejinách Slovenska. Opýtali sme sa to formou otvorenej otázky, kde neboli vopred uvedené alternatívy odpovedí. Nechceli sme podsúvať respondentom mená osobností, ale dali sme im možnosť uviesť mená (osobnosti), ktoré im napadnú, na ktoré si oni sami spontánne spomenú. Ukázalo sa, že to bol dobrý postup, na otázku odpovedalo až 87 % respondentov.

Zo získaných empirických údajov vyplýva, že najčastejšie uvádzanou vojenskou osobnosťou je práve generál Milan Rastislav Štefánik, jeho meno uviedlo viac ako 60 % respondentov.

Osobnosť Štefánika dominovala, za ním je značná medzera, výsledkový prepad. Druhou najčastejšie uvádzanou osobnosťou s frekvenciou 125 odpovedí, bol

Najvýznamnejšie vojenské osobnosti z histórie Slovenska (n = 1095)

generál Ľudvík Svoboda. Táto významná vojenská osobnosť našich dejín je spojená s formovaním a činnosťou 1. Československého armádneho zboru, ktorý vznikol v roku 1943 v Sovietskom zväze. A preslávil sa počas bojov v závere druhej svetovej vojny, najmä pri oslobodzovaní Slovenska.

Z osobností, na ktoré si spomenul relatívne väčší počet respondentov výskumu (od 2,5 do 5 %), treba ešte uviesť povstaleckých generálov Jána Goliana a Rudolfa Viesta, ako aj legendu druhej svetovej vojny, kpt. Jána Nálepku.

Zaujímavá, z rámca otázky vymykajúca sa, je skutočnosť, že do rebríčky najčastejšie uvádzaných vojen-

ských osobností dejín Slovenska sa dostal aj nevojak – prezident prvej Československej republiky T. G. Masaryk.

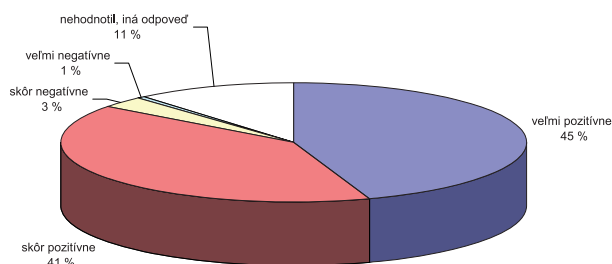
Už to, že Štefánik sa suverénne umiestnil na prvom mieste medzi známymi vojenskými osobnosťami, ktoré uviedli respondenti, dávalo tušiť, ako bude hodnotená táto vzácna osobnosť našich dejín. Milan Rastislav Štefánik napriek tomu, že od jeho smrti uplynulo už 90 rokov, má patričnú úctu a je rešpektovaný aj v súčasnosti.

Veľká väčšina verejnosti hodnotí význam generála M. R. Štefánika pre naše novodobé dejiny veľmi, respektíve skôr pozitívne (spolu je to až 86 %). Veľmi malé je percento tých, ktorí ho ohodnotia negatívne (len 4 %). Pozitívne ho hodnotia všetci občania Slovenska bez rozdielu, predstavitelia národnosti, relevantné sociálne a demografické skupiny obyvateľov.

Z pohľadu historických tradícií, na ktorých stavia naša armáda, je pozitívne hodnotenie osobnosti generála Štefánika veľmi významné. Na základe výsledkov nášho výskumu sa dá tvrdiť, že Štefánik je osobnosť, ktorá spája národ a všetkých občanov. Naše ozbrojené sily, ktoré sa hlásia k odkazu generála Milana Rastislava Štefánika, sa tak môžu oprieť aj v tejto veci o podporu verejnosti.

Karol ČUKAN

Hodnotenie osobnosti Milana Rastislava Štefánika (n = 1 095)

Nová smernica o cestovných náhradách

Minister obrany dňa 29. júna schválil smernice Ministerstva obrany SR o cestovných náhradách pri pracovnej ceste a služobnej ceste v Slovenskej republike č. 49/2009 s účinnosťou od 1. júla 2009.

Smernice boli spracované z dôvodu potreby zapracovania legislatívnych zmien zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov do interného predpisu v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Cieľom bolo tiež zabezpečenie prehľadného sledovania vykonaných pracovných a služobných ciest a spresnenia podmienok pracovnej cesty a služobnej cesty s dôrazom na zabezpečenie efektívneho využívania finančných prostriedkov.

Smernicami bolo zrušené metodické usmernenie č. HFÚ-14-5/2005 na účtovanie cestovných náhrad pri pracovných a služobných cestách z 9. júna 2005.

Hlavnými zmenami v oblasti tuzemských pracovných a služobných ciest sú povinnosti:

- viesť na organizačnej zložke evidenciu pracovných a služobných ciest za každého účastníka samostatne,
- dôsledný výkon finančnej kontroly pred vyslaním účastníka na pracovnú cestu a služobnú cestu,
- prednostne sa ubytovávať v ubytovacích zariadeniach BARMO Trenčín, v ubytovniach kasárenského typu a v ubytovacích zariadeniach právnických osôb v zakladateľskej a zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva,
- ubytovať sa v mimorezortnom ubytovacom zariadení len do výšky 60 € za osobu a noc,
- predložiť originál dokladu z elektronickej registračnej pokladnice ubytovacieho zariadenia,
- zúčtovať pracovnú cestu alebo služobnú cestu do desiatich pracovných dní po jej ukončení zo strany účastníka a následne aj zamestnávateľa, ak nebude zúčtovanie vykonané v rámci mzdového projektu,
- vrátiť poskytnutý preddavok do troch pracovných dní od plánovaného začiatku, ak sa pracovná cesta alebo služobná cesta neuskutočnila.

(vg)

Delá troch generácií

Nie je veľa zbraní, ktoré slúžili vo výzbroji v oboch svetových vojnách a určitý čas ešte aj po roku 1945. Patria k nim 100 mm ľahká poľná húfnica vzor 14, 75 mm horský kanón vzor 15 a 305 mm mažiar vzor 16. Všetky sú spojené s niekdajším rakúsko-uhorským a neskôr československým zbrojárskej gigantom Škoda Plzeň, ktorému v časoch najväčšej slávy mohol konkurovať iba nemecký Krupp.

O ich kvalitách svedčí aj export do mnohých krajín Európy, ale aj Ázie, Afriky a dokonca strednej a južnej Ameriky.

ĽAHKÁ POĽNÁ HÚFNICA

Túto vynikajúcu zbraň kalibru 100 mm zaviedli do výzbroje rakúsko-uhorskej armády v roku 1914 ako vzor 1914 a slúžila počas celej 1. svetovej vojny. Po nej ju čiastočne zmodernizovanú ako vzor 14/19 prevzala čs. armáda a používala ako najrozšírenejšie poľné delo, ale aj vo výzbroji pancierových vlakov a delových člnov na Dunaji. Išlo o zbraň s vodorovným klinovým záverom, kvapalinovou brzdou a pružinovým vratníkom. Pôvodná húfnica vzor 14 mala hlavňu dlhú 19 kalibrov (1 900 mm), húfnica vzor 14/19 až 24 kalibrov (2 400 mm), vďaka čomu bol jej dostrel takmer 10 000 metrov. V roku 1938 mala ČSR vo výzbroji 608 týchto húfníc.

V medzivojnovom období húfnice vzor 14/19 z Plzne exportovali do Juhoslávie, Rumunska, Turecka, Lotyšska a Poľska a licenčne vyrábali aj v Taliansku. Po rozbití ČSR tieto zbrane používali aj nemecký Wehrmacht, maďarská armáda a armáda vojnovjej Slovenskej republiky, takže poslúžili aj 1. čs. armáde v SNP a jednu húfnicu niesol i povstalecký pancierový vlak Hurban. Je zaujímavosťou, že štyri húfnice z talianskej výroby

ukoristili Spojenci v líbyjskej pevnosti Tobruk, kde ich potom používali delostrelci 11. čs. poľného práporu – Východného.

Po roku 1945 bola táto húfnica krátko aj vo výzbroji armády ČSR a autor článku mal možnosť z nej strieľať ako poslucháč Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave.

HORSKÝ KANÓN

Rakúsko-uhorská armáda zaviedla tento 75 mm kanón do výzbroje v roku 1907 ako vzor 07 a po modernizáciách v rokoch 1912 a 1915 dostal označenie vzor 15. V 1. svetovej vojne ho používalo aj Nemecko, Turecko a Bulharsko, po vojne sa okrem armád krajín strednej Európy a Talianska dostal i do výzbroje Číny, Kostariky, Uruguaja a Ekvádora. V roku 1936 dokonca licenciu na jeho výrobu kúpil Sovietsky zväz! V medzivojnovom období ho Taliani nasadili v Etiópii a ich zásluhou ho mali vo výzbroji aj fašistické vojská generála Franca počas Španielskej občianskej vojny.

Tesne pred 2. svetovou vojnou mala čs. armáda 235 týchto horských kanónov. Išlo o zbrane s premenlivým záklzom hlavne, vodorovným klinovým záverom, kvapalinovou brzdou a pružinovým vratníkom, ktoré by sa kvôli krátkej hlavni a strelbe najmä hornou skupinou uhlov mali skôr nazývať horskými húfnicami. Ich hlavňu dlhá iba 15,4 kalibra (1 115 mm) nezabezpečovala príliš veľký dostrel, čo však v horskom teréne nebolo podstatné. Okrem horskej pechoty tieto kanóny podobne ako ľahké poľné húfnice vzor 14/19 používali aj posádky medzivojnových čs. pancierových vlakov a delových člnov na Dunaji.

Po marci 1939 na Slovensku zostalo 112 kusov horských kanónov vzor 15, z ktorých časť sa dobre uplatnila aj v SNP.

Jeden horský kanón bol osadený i do povstaleckého pancierového vlaku Štefánik.

MAŽIAR

Najexotickejšim z dnešnej trojice delostreleckých zbraní je 305 mm mažiar vzor 16 (na obrázku). V Plzni ho vyvíjali v rokoch 1907 až 1911 a do výzbroje rakúsko-uhorskej armády ho zaradili ako M.11 Mörser v roku 1912. Mal hlavňu dlhú 12 kalibrov (3 660 mm), hmotnosť 32,9 tony, dostrel 300 kg strelou až 9 600 metrov a mohol vystreliť 12 až 15 výstrelov za hodinu. Veľkosťou ho v tom čase prevyšovala iba 420 mm nemecká „Tlštá Berta“, ktorá však mala hmotnosť až 76,4 tony, takže bola veľmi nemobilná!

Do 1. svetovej vojny vstúpilo Rakúsko-Uhorsko s 24 mažiarmi tohto typu a využilo ich na rozbíjanie pevností na ruskom a talianskom fronte. Štyri batérie po dvoch delách si aj s obsluhami prenajali Nemci a nasadili ich v Belgicku a Francúzsku. Poznatky z bojov uplatnili plzenskí konštruktéri na zmodernizovanej verzii M.11/16 z roku 1916, ktorá mala zosilnené ložisko. Nasledovala verzia M.16 s dlhšou hlavňou a dostrelom až 12 300 metrov, ktorá mohla viesť paľbu v odmere 360°. Celkovo bolo v Plzni vyrobených 72 kusov mažiarov M.11 a M.11/16 a 45 kusov M.16, pričom posledné rozpracované dokončili až v roku 1921.

Po zániku Rakúsko-Uhorska Československu pripadlo 17 kusov najmodernejších mažiarov, ktoré zaradili do výzbroje čs. armády ako 30,5 cm mažiar vzor 16. Boli dislokované v delostreleckých plukoch v Tábore a vo Vysokom Mýte, kým ich v roku 1939 neprevzali Nemci. Tí ich použili v Poľsku, Belgicku, Francúzsku i v Sovietskom zväze a zaradili ich aj do výzbroje Atlantického valu.

Po 2. svetovej vojne už armády o mažiare, vzhľadom na ich veľkú hmotnosť a nízku kadenciu, nemali záujem. Posledné štyri čs. 305 mm mažiare vzor 16 „dožili“ v roku 1946 v delostreleckom pluku v Rakovníku.

genmjr. v. v. Ing. Rudolf TVAROŠKA

Skupina atlétov (druhý sprava Milan Fillo, účastník OH v roku 1952 v behu na 400 m, piaty sprava Dušan Čikel, spoludržiteľ svetového rekordu v štafete 4 x 800 m, neskôr veliteľ ASV Dukla Trenčín)

službu. Na základe týchto požiadaviek vznikol 1. 10. 1951 spojením ATK a Učilišťa vojenskej telovýchovy nový organizačný prvok Útvar armádnej telesnej prípravy (ÚATP). Oficiálne príslušníci ÚATP vystupovali naďalej pod pôvodným názvom ATK. Progresívne zmeny v armádnom vrcholovom športe sa prejavili aj na výsledkoch našich športovcov na olympijských hrách. Na zimných sme síce medailu ešte nezískali, zo slovenských armádných športovcov príslušníkov ATK reprezentoval len hokejový brankár Jozef Záhorský, no na letných to bolo už sedem zlatých, čo znamenalo aj celkové 8. miesto v poradí národov. Fenomenálne vstúpil do športovej histórie predovšetkým ziskom troch zlatých medailí atlét Emil Zátopek. Medzi zlatými nechýbal ani armádny športovec zo Slovenska pástiar Ján Zachara. Na olympijských hrách štartovali zo Slovenska aj pástiar Torma, atlét Fillo a plavec Skovajsa, no bez výraznejšieho úspechu.

Len krátko po olympijských hrách vstúpila 1. septembra 1952 do platnosti nová refor-

Armádny šport na Slovensku (4)

(1949 – 1956)

Reforma armádneho športu, ktorá pripravila Slovensko o možnosť participovať priamo na armádnej reprezentácii sa začala v športovom živote realizovať len krátko po skončení prvých povojnových olympijských hier. Už na týchto hrách bol podiel armádnej mini-výpravy na výsledkoch československých športovcov výrazný. Najmä zásluhou osobnosti, ktorá zásadným spôsobom ovplyvnila nielen armádny šport, ale celú generáciu, predovšetkým mladého obyvateľstva krajiny.

Vznik Armádných telocvičných klubov (ATK) bol len logickým dôsledkom vývoja, ktorý sa začal ešte počas vojnového obdobia. Vtedy sa po prvý raz v armádnom športe objavila organizačná forma špecializovanej jednotky, ktorá koncentrovala špičkových športovcov. ATK však nebol postavený na totožných pilieroch ako Oddelenie armádných pretekárov (OAP), napriek tomu, že hlavný motív propagovať armádu na verejnosti bol rovnaký. Aj v prípade ATK išlo o pokus vytvoriť pre špičkových športovcov optimálne podmienky. Na rozdiel od OAP vo svojich radoch ATK koncentroval nielen prezenčne slúžiacich športovcov, ale aj profesionálnych vojakov, ktorých hlavnou náplňou činnosti bola športová príprava. V radoch príslušníkov ATK môžeme nájsť aj športovcov zo Slovenska, hoci sme výkonnostne za športovcami z Česka stále zaostávali, no rozdiel už nebol taký výrazný ako v medzivojnovom období, na čom mal nepochybne svoju zásluhu aj OAP. Slovenský šport v ATK v prvom období zastupovali z atlétov diskár Kormúth, kladivár Meliš, basketbalistov Zvolenský, pástiarov repatriant Torma a Krajčovič, z gymnastov Daniš, z futbalistov Krásnohorský, Timkanič, Bánovec, Gašparik, Gögh a Magdolen, z lyžiarov Krajňák, Krasula a Kišša a z plavcov Balážik, Skovajsa a Bunta.

VOJENSKÉ DRUŽSTVÁ

Vytvorením Vojenských sokolských jednôt (VSJ), ktoré sa zapojili do civilných súťaží, sa armádny šport rozdelil na

výkonnostnú a vrcholovú zložku. Výraznú podporu ATK však VSJ neposkytovali, pretože napriek pomernej početnosti boli VSJ založené takmer v každom vojenskom telese. Išlo v prevažnej väčšine o futbalové družstvá, ktoré štartovali v nižších súťažiach. Preto aj tu došlo k zásadným zmenám. VSJ boli zrušené a ťažisko činnosti sa prenieslo do stotín. V každej stotnine boli vytvorené podľa záujmu športové družstvá. Dôraz sa kládol na plnenie podmienok Tyršovho odznaku zdatnosti. Vojenské družstvá mali v roku 1951 v civilných súťažiach dokončiť činnosť a do nových súťaží nevstupovať. Ťažiskom športovej činnosti sa stali športové hry v útvaroch, kde sa mali v jednotlivých športoch organizovať po celý výcvikový rok a vyvrcholiť mali na celoarmádných majstrovstvách. Po prvýkrát sa armádne športové hry (AŠH) uskutočnili v roku 1952. AŠH sa organizovali v štyroch kolách: I. kolo pri útvaru od čaty po útvar, II. kolo pri divízii od útvaru po divíziu, III. kolo vo vojenských okruhoch od divízie po vojenský okruh, IV. kolo celoarmádne majstrovstvá. Na poslednom kole sa zúčastnili aj športovci ATK. AŠH boli teda nielen prostriedkom masového zapájania vojakov do športovej činnosti, ale aj prostriedkom vyhľadávania prirodzených talentov. Takto bol objavený miliár Čikel, ktorý ako prvý slovenský atlét získal titul majstra športu, ale aj ďalší športovci, napríklad miliari: Zvolenský, Takáč, Stankovič a Vrabel, štvrtkár Fillo a podobne. Aj ďalšie odbory doplnili niekoľkí športovci zo Slovenska. Z pástiarov Zachara a Mužlay, z futbalistov to boli Krásnohorský, Timkanič, Dobay, Labodič, Stacho, Morway, Pažický, Ištvanovič a Jankovič, z plavcov Baďura, z hokejistov Záhorský a zo zápasníkov Athanasov.

NOVÁ KONCEPCIA VRCHOLOVÉHO ŠPORTU

Napriek nesporným úspechom armádných športovcov nebol minister národnej obrany A. Čepička spokojný s výsledkami, a tak ešte pred koncom olympijského cyklu vydal rozkaz na novú koncepciu vrcholového športu. Tá si vyžadovala zvýšenie počtu odborných a veliteľských kádrov –profesionálnych vojakov, ktorí mali byť regrutovaní predovšetkým zo špičkových športovcov, ktorí skončili prezenčnú

ma armádneho športu, ktorá tentoraz reagovala na pripravované zmeny v celom telovýchovnom hnutí. Činnosť ÚATP nahradilo v prípade profesionálnych vojakov z povolania a občianskych zamestnancov telovýchovné oddelenie pri Ústrednom dome armády v Prahe (ÚDA). Športovci základnej služby boli sústredení do Armádného telovýchovného útvaru (ATÚ). V oblasti výkonnostného športu došlo k zmene, keď boli vytvorené športové sekcie pri domoch armády (ODA) respektíve okruhov domoch armády (ODA). Armáda tak v akomsi predstihu reagovala na zmeny, ktoré sa uskutočnili v roku 1953. Na základe uznesenia strany a vlády o opatreniach na rozvoj telesnej výchovy a športu z 10. novembra a 12. decembra 1952 bol 12. decembra 1952 prijatý zákon č. 71 Zb. o organizácii telesnej výchovy a športu. Zákon znamenal zrušenie tradičnej organizácie Sokol a zavedenie štátneho riadenia a kontroly telesnej výchovy a športu. Armádny šport sa tak stal jedným zo šiestich celkov rozdelených podľa jednotlivých rezortov. Družstvá vytvorené pri ODA a DA sa mali zapojiť do občianskych súťaží. Družstvá boli tvorené z vojakov z povolania, príslušníkov ich rodín, občianskych zamestnancov vojenskej správy a vojakov základnej služby. Na Slovensku boli v oblasti športu najaktívnejšie ODA (1952 – 1954) respektíve DA (1954 – 1956) Trenčín, kde v športovej sekcii úspešne pracovalo družstvo boxu v roku 1956 v I. lige, futbalové družstvo od roku 1953 hralo v II. lige, družstvá ľadového hokeja a volejbalu hrali od roku 1953 v krajskej súťaži. Najvýraznejšie úspechy DA Trenčín dosahovali športovní gymnasti, ktorí boli pravidelnými víťazmi majstrovstiev Slovenska a kvalitné umiestnenia dosahovali aj na majstrovstvách ČSR. Úspešná bola aj športová sekcia DA Bratislava, ktorá mala družstvo basketbalu, účastníka majstrovstiev Slovenska, družstvo hádzanej v II. lige a družstvo moderných päťbojárov, ktoré úspešne konkurovalo aj družstvu ÚDA Praha.

Vystúpenie armády na spartakiáde v roku 1955. Ide o regionálne vystúpenie, pravdepodobne v Bratislave

Futbalový oddiel Krídla vlasti (druhý sprava Viliam Schroj)

Hokejový oddiel Tankista (prvý sprava Karol Fako)

ĎALŠIA REORGANIZÁCIA

Dvojkoľajnosť v armádnom vrcholovom športe priniesla v krátkom časovom úseku ďalšiu reorganizáciu, ktorá bola uverejnená 29. apríla 1953. Rozkazom MNO bol zrušený ATÚ a vytvorený oddiel reprezentantov (OR). Súčasne bol zrušený názov ATK a pre armádne reprezentačné družstvá boli stanovené názvy:

- pre ústrednú reprezentáciu – ÚDA Praha,
- pre vrcholnú reprezentáciu letectva – Krídla vlasti,
- pre vrcholnú reprezentáciu tankových a mechanizovaných vojsk – Tankista.

V ÚDA Praha boli zastúpené nasledujúce športy: futbal, ľadový hokej, volejbal, šach, atletika, plávanie, skoky do vody, športová gymnastika, basketbal, šerm, zápas, džudo, strelba, moderný päťboj, hádzaná, box, veslovanie, krasokorčuľovanie, cestná cyklistika, dráhová cyklistika, vodáctvo, tenis, lyžovanie, krasojazda (zrušený v roku 1955), jazdectvo (zrušený v roku 1956), moderný päťboj (zrušený v roku 1956) a rýchlokorčuľovanie. Novinkou bolo aj to, že príslušníkmi boli aj ženy. V Krídlach vlasti bol zastúpený futbal, ľadový hokej a atletika a v Tankistovi futbal, ľadový hokej a basketbal. V niektorých odboroch ÚDA Praha, Krídel vlasti a Tankistovi boli aj slovenskí športovci. V ÚDA Praha to boli futbalisti: Dobay, Kopčan a Moravčík, hokejisti: Jendek, Fako a Horský, atléti: Čikel, Tošnar, Zvolenský, Valent a Stankovič, gymnasta: Daniš, basketbalista: Horniak, cyklisti: Uhliarik a Menschý, hádzanári: Frolo a Kečkeméthy, jazdec: Seknička, moderní päťbojári: Černý a Novotný, šermiari Mlynarčík, Lišák a Pázstor, plavci: Deak, Krejčí a Bačík vodní pólisti: Bočan, Bunta, Černý a Deak, zápasník: Athanasov, vodáci: Čepčiansky, Simonyi a Mare, veslár: Reich, tenisti: Krajčík a Mečiar, športový strelec: Novotný, pástieri: Netuka a Mužlay, krasokorčuľari: Divín a vzpierac: Salaj. Vo futbalovom oddiele Krídla vlasti zo Slovenska hrali: Urban, Polgár a Šimanský. V Tankistovi za futbalový oddiel hrali: Stacho, Tylich, Mrázik, Šteiner, Skyva, Král, Urbanič, Dolinský, Felszyeghy, Kováč, Copek, Gajdoš a Kvašňák. V hokejovom oddiele Tankistu to boli Fako a Horský, ktorí predtým hrali v ÚDA Praha.

Vyvycholením činnosti, ale aj meradlom úspešnosti bola účasť a umiestnenie armádných športovcov na olympijských hrách. Na zimných olympijských hrách reprezentoval jediný slovenský armádný športovec K. Divín a celkové piate miesto nebolo sklamaním. Oveľa viac sa očakávalo od armádných športovcov na LOH, no výsledky boli tentoraz sklamaním, hoci podiel na zisku olympijských kovov bol aj tentoraz jednoznačný. Len jedna zlatá, tri strieborné a jeden bronz. Zo Slovenska štartovali z armádných športovcov pástieri Július Torma a Ján Zachara, gymnasta Ferdinand Daniš, moderný päťbojár Vladimír Černý a veslár František Reich, no ani jeden z nich nestál na stupni pre víťazov. Výsledky z olympiády boli jedným z rozhodujúcich faktorov pre realizáciu ďalšej reorganizácie armádneho vrcholového športu.

Aj v tomto období pokračoval systém armádných súťaží, ktorý dopĺňal plnenie podmienok Tyršovho odznaku zdatnosti (TOZ). Vo výcvikovom roku 1953/1954 došlo v tejto oblasti k zmene, keď TOZ nahradila súťaž o získanie odznaku Pripravený na prácu a obranu vlasti (PPOV).

Rok 1954 bol aj rokom prípravy na Československú spartakiádu, ktorá nadviazala na Sokolské zlety. I. celoštátna spartakiáda sa uskutočnila v júli 1955. Armáda mala spoločné cvičenie s príslušníkmi ministerstva vnútra a uskutočnilo sa 5. júla 1955. Vystúpenie malo sedem častí a cvičilo 36 000 cvičencov. Do prípravy na spartakiádu sa zapojili aj útvary na Slovensku.

Peter BUČKA

Branno-športový deň

Občianske združenie Delostrelec v Senici v spolupráci s Regrutačným strediskom v Trnave a za výdatnej pomoci vojakov z hlohovského útvaru pripravilo 20. mája pre žiakov základných škôl branné preteky. Na súťaži sa zúčastnili zmiešané družstvá chlapcov a dievčat z troch senických základných škôl a Základnej školy v Sobotišti. Štyridsať žiakov malo možnosť vyskúšať si orientáciu v prírode, nervy na minovom poli, zdolať vodnú prekážku, overiť si vedomosti z poskytovania prvej pomoci a zmerať si navzájom sily pri tradičnom preťahovaní sa lanom. Víťazmi branno-športového zápolenia sa napokon stali žiaci zo Sobotišťa, putovný pohár občianskeho združenia Delostrelec za víťazstvo v preťahovaní lanom si zase odniesli žiaci z 1. základnej školy v Senici. „Je to už štvrtý ročník,“ pochvaľuje si predseda združenia Delostrelec plukovník v zálohe Jozef Kavecký. Pre združenie Delostrelec v Senici bol prvotný impulz za každoročné usporiadanie športového dňa pre školopovinné deti rapidný pokles brannej výchovy na školách. Delostrelci získali na svoju stranu nielen armádnú podporu, bez ktorej by sa nezaobišli, ale aj podporu vedenia mesta. Nič im preto nebráni, aby v začatej ceste úspešne pokračovali ďalej.

Text a foto Jožo T. SCHÖN

Beseda s autogramiádou

Žiakom zo základnej školy Lysá pod Makytou pripravili učitelia pri príležitosti Dňa detí zaujímavý program. V ňom dominovalo stretnutie s ministrom obrany Jaroslavom Baškom v Klube MO SR. Minister priblížil žiakom postavenie Severoatlantickej aliance a význam nášho členstva v tomto spoločenstve. Porozprával im o misiách, v ktorých pôsobia slovenskí vojaci a o ich úlohách v jednotlivých krajinách. Mládež zaujímalo aj postavenie profesionálneho vojaka, zbraňové systémy, ktoré armáda používa. V rozprávaní pokračovali rotný Martin Konik z vojenského útvaru v Hlohovci a rotmajster Jozef Smutný z Ružomberka, ktorí pôsobili v operácii ISAF v Afganistane. Rotný Konik hovoril o základni Kandahár a povinnostiach, ktoré tu naši vojaci plnia. Rotmajster Smutný pôsobil ako zdravotník v českej poľnej nemocnici v Kábule, kde počas jeho pôsobenia zdravotnícky tím ošetril vyše 4 000 pacientov. Opísal deťom krutý život domáceho obyvateľstva a ich životné hodnoty. „Musím priznať, že viem, čo je to mať strach. Znejúce sirény a výbuchy z raketových útokov. Alebo aj v opačnom poradí. Nielen strach o seba, ale o svojich kolegov, či sú všetci v krytoch a v poriadku,“ spomínal rotmajster. Náčelníčka Regrutačného strediska Nitra kpt. Erika Mojžišová, ktorá celé stretnutie moderovala, vysvetlila, ako sa stať profesionálnym vojakom.

Text a foto rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ

Starostlivosť o prepúšťaných

V dňoch 25. – 27. 5. 2009 sa v štyroch mestách (Nitra, Trenčín, Liptovský Mikuláš – Mokrad, Trebišov) uskutočnili kurzy prípravy na prechod na civilný trh práce pre odchádzajúcich profesionálnych vojakov, vojačky a zamestnancov. Kurz bol pripravený psychologmi z Centra psychologických a sociologických činností PÚ OS SR. Účastníci mali možnosť pripraviť si vlastné motivačné listy a životopisy a odskúšali si situáciu počas pracovného pohovoru. Následne dostali spätnú väzbu o možnostiach vylepšenia odosielaných dokumentov, ako i o verbálnych a neverbálnych prejavoch počas modelového pracovného pohovoru, či už v personálnej agentúre alebo priamo u zamestnávateľa. Súčasťou starostlivosti o prepúšťaných profesionálov, profesionálky a zamestnancov je i publikácia, ktorá obsahuje podstatné informácie využiteľné pri hľadaní zamestnania, a ktorú dostane každý odchádzajúci. Záujemcovia o vzdelávací program, ale taktiež o poradenstvo súvisiace s odchodom z OS SR sa môžu informovať na e-mailovej adrese psychoporadna@mil.sk.

kpt. Mgr. Michaela ŠTAMMOVÁ
rtn. Bc. Radoslav ŠEBEŇA

Svadba po vojensky

Azda málokto z príslušníkov rezortu obrany vie, že právo sobášiť majú aj niektoré úrady v rámci pôsobnosti MO SR. Posledný takýto sobáš sa uskutočnil 3. júna, kedy Pavol Škrha, prednosta Obvodného úradu Vojenského obvodu Záhorie zosobášil Renátu Listopadovú a Jána Eléra z Bratislavy. „Každý máme už jeden sobáš za sebou, preto sme sa rozhodli vstúpiť do nového manželského zväzku potichu,“ povedal ženich, syn profesionálneho vojaka. „Vojenský“ sobáš si vybrali preto, že prednosta Obvodného úradu Vojenský obvod Záhorie Pavol Škrha je jeho dlhoročný priateľ.

Text a foto jsch

Protokol v praxi (42) Správne oblečenie

Vhodné oblečenie na pracovisku je dané firemnou kultúrou, ktorá mužov skôr limituje, než vytvára priestor na kreativitu, naopak, u žien je väčší priestor na ich fantáziu, ale s mierou.

Pre mužov je často predpísaný oblek na pracovisku, ale aj tu platí, že je dôležité, v akom čase používame akú farebnosť oblekov. Do 18. hodiny si môžeme obliecť oblek svetlejší alebo vychádzkový, ale po 18. hodine platí, že ak ideme do spoločnosti, použijeme oblek tmavý alebo smoking. Všetko závisí od príležitosti, ktorú sa chystáme navštíviť. Svetlejší oblek znamená rôzne odtiene sivej alebo prípadne modrej farby, snažíme sa vyvarovať hnedým oblekom.

Do 18. hodiny môžeme použiť vzorovanú košeľu, po 18. hodine dáme prednosť jednofarebnej košeli. Pri výbere košiel odporúčame svetlejšiu farbu, rôzne krémové odtiene, vyvarujeme sa krikľavým farbám. Po 18. hodine uprednostníme bielu košeľu. Pod sakom vždy nosíme košeľu s dlhým rukávom, nepísaným pravidlom je, že košeľa by mala spod saka vyčnievať asi jeden centimeter. Pri výbere viazanky dbáme, aby ladila s košeľou. Okrem košele a kravaty patrí k obleku aj vhodná obuv a ponožky. Topánky k obleku by mali byť vždy šnurovacie, mokasíny si k obleku neberieme. U ponožiek uprednostníme čiernu farbu, prípadne farbu ponožiek zladíme s farbou obleku a topánok. Dbáme aj na dĺžku ponožiek, pri obleku uprednostníme dlhšie ponožky, tak aby nám nebolo vidieť holé nohy.

Ženy majú väčší priestor na fantáziu a kreativitu, čo sa však neraz končí nevhodným oblečením na pracovisku. Do tejto kategórie patria šaty alebo tričká s úzkymi alebo žiadnymi ramienkami, rifle, tričká odhaľujúce pás alebo minisukne. Na pracovisko nie sú vhodné tenisky a ani šľapky. Pri používaní šperkov, mejkapu a iných doplnkov platí, že menej je niekedy viac. Používanie výrazných šperkov a prehnaneho mejkapu patrí na spoločenské udalosti, a nie do zamestnania. Je dôležité poznať hranicu, po ktorú môžeme ísť.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

Ocenený jubilant

Tento polrok uplynulo štvrtstoročie odvetdy, čo na Obvodný úrad Vojenský obvod Záhorie nastúpil ako vodič Karol Hašek. Zodpovedným prístupom k plneniu úloh na úseku štátnej správy a samosprávy sa postupne vypracoval na post hlavného referenta Obvodného úradu VO a túto funkciu vykonáva zodpovedne dodnes. Pri tejto príležitosti Karolovi Hašekovi (na snímke vľavo) minister obrany SR Jaroslav Baška udelil Pamätnú medailu MO SR III. stupňa. Jubilantovi ocenenie odovzdala zástupkyňa vedúceho SÚMO JUDr. Adriana Petrášova a riaditeľ odboru riadenia štátnej správy MO SR RNDr. Mgr. Andrej Fedor.

Text a foto Pavol ŠKRHA

Hospodárska kríza a OS

Finančná a hospodárska kríza. Slovné spojenie, ktoré je s najväčšou pravdepodobnosťou v posledných mesiacoch najpoužívanejším slovným spojením vo všetkých jazykoch a dialektoch na celom svete. Dve slová, ktoré na nás útočia zo všetkých strán. Prakticky niet rozhlasovej alebo televíznej stanice, ktorá by nespomenula tieto slová vo svojom vysielaní aspoň niekoľkokrát denne. Niet denníkov, týždenníkov, mesačníkov alebo iných periodík, ktoré by pravidelne neinformovali o jej následkoch. A bohužiaľ, nie sme to ani my sami, ktorí by sme ich nepoužívali takmer denne. Nanešťastie, oveľa častejšie ako by sme si želali, pretože finančná kríza prechádza do krízy hospodárskej.

KRÍZA A REZORT OBRANY

Kríza nás pritom neovplyvňuje len ako súkromné osoby v súvislosti so správami o poklese priemyselnej výroby, hromadnom prepúšťaní zamestnancov v niektorých firmách a raste nezamestnanosti, ale aj ako profesionálov nesúcich zodpovednosť za riadenie Ozbrojených síl Slovenskej republiky alebo ich organizačných zložiek. Preto negatívne správy o odhadoch znižujúceho sa tempa rastu našej ekonomiky a nutnosti revidovať odhad príjmov štátneho rozpočtu v roku 2009 nás tiež nemôžu nechať chladnými. Jednak preto, že ako občania Slovenskej republiky si určite všetci želáme, aby sa nás svetová finančná kríza dotkla čo najmenej a naša krajina bola aj naďalej európskym lídrom vo výkonnosti ekonomiky v pomere k HDP (hrubý domáci produkt), a jednak preto, že všetky úpravy rozpočtu verejnej správy majú priamy dopad na rozpočet ministerstva obrany a prostredníctvom neho aj na činnosť ozbrojených síl.

Je úplne samozrejmé, že znižovanie rozpočtu ministerstva obrany a tým aj objemu finančných prostriedkov určených na zabezpečenie výcviku, personálu, prevádzky a modernizácie ozbrojených síl nás ako príslušníkov ozbrojených síl vôbec neteší, pretože ovplyvní plnenie širokého spektra úloh, ktoré sú stanovené ozbrojeným silám nielen vo výcvikovom roku 2009, ale aj do budúcnosti. Na druhej strane ako občania Slovenskej republiky sa plne stotožňujeme so snahou vlády SR, ktorá chce pomocou alokácie zdrojov vytvoriť rozpočtový priestor na udržanie hospodárskeho rastu a zamestnanosti v Slovenskej republike a zároveň aj prostredníctvom balíčkov protikrizových opatrení zamedziť negatívnym následkom svetovej finančnej a hospodárskej krízy na Slovensko a jej obyvateľov.

Ako náčelník Odboru rozpočtu a financovania (J-8) Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky sa pri plnení svojich funkčných povinností stretávam s následkami finančnej krízy a jej dopadmi na ozbrojenú silu denne. Usmerňovanie finančných tokov, prijímanie úsporných opatrení a vykonávanie rozpočtových alebo vnútorných rozpočtových opatrení na zabezpečenie plnenia stanovených úloh v súlade so schválenými prioritami sú len názornými príkladmi toho, čo v súčasnosti predstavuje základ mojej práce. V tejto súvislosti sa na mňa každý deň obracajú nielen moji podriaďení – príslušníci finančno-ekonomickej služby, ale aj velitelia útvarov a zariadení ozbrojených síl a ich odborní náčelníci, ktorí zabezpečujú realizáciu prijímaných úsporných opatrení v praxi. Obracajú sa však na mňa nielen ako na najvyššieho funkcionára OS SR zodpovedajúceho za rozpočet a financovanie OS SR v súvislosti s plnením služobných úloh, ale mnohokrát aj ako na ekonóma so žiadosťami o vysvetlenie, ako vôbec finančná kríza vznikla, kde vznikla, aké sú jej príčiny, ako dlho bude trvať, či sú prijímateľné opatrenia dostatočné, či by sme mali naozaj začať viac šetriť, alebo naopak, viac míňať, kedy kríza skončí a podobne.

Na tieto otázky nie je jednoduché odpovedať. Niektoré z nich dodnes nedokážu zodpovedať ani ekonomickí experti z vládnych, či bankových inštitúcií, alebo z ekonomických a prognostických útvarov priamo za zaoberajúci problematikou svetovej finančnej a hospodárskej krízy. Keďže však so stupňujúcimi sa dopadmi finančnej krízy na slovenskú ekonomiku a obyvateľov našej krajiny priamo úmerne stúpa aj počet záujemcov z radov vojskej verejnosti o odpovede na tieto otázky, pokúsím sa v nasledujúcich riadkoch stručne vyjadriť svoj názor.

KDE SA TO VŠETKO ZAČALO A PREČO?

Mnohí pýtajúci sa mi s položenou otázkou zároveň podsúvajú odpoveď: „Predsa v Spojených štátoch!“ Keď im odpoviem, že nie som o tom až tak pevne presvedčený, časť z nich je mojou odpoveďou sklamaná, pretože som im nepotvrdil ich skalopevné presvedčenie o jedinej možnej správnej odpovedi, ďalšia časť sa však zaujíma o moje vysvetlenie a je ochotná „konštruktívne“ diskutovať. Ako som však už naznačil, odpoveď nie je jednoduchá, a už vôbec nie jednoznačná.

Vzhľadom na osobné skúsenosti z niekoľkomesačného študijného pobytu v USA, kde som najmä v Kalifornii na túto

tému viedol viacero rozhovorov nielen s príslušníkmi ozbrojených síl USA z mojej odbornosti, ale aj s civilnými občanmi pracujúcimi v oblasti bankovníctva, finančníctva a realit, som do istej miery ochotný prikloniť sa k názoru, že jedným z tzv. spúšťačov finančnej krízy bola hypotekárna kríza v ešte donedávna „krajine neobmedzených možností“, následný prepád cien nehnuteľností a krach najvýznamnejších amerických finančných útvarov s celosvetovým dosahom.

Ako k tomu mohlo dôjsť vysvetlím na jednoduchom príklade:

1. Realitný agent úzko spolupracujúci s finančným poradcom predloží občanovi s nedostatočným príjmom (napríklad slobodnej alebo rozvedenej matke s dieťaťom) lákavú ponuku na kúpu bytu alebo domu, ktorý si nemôže dovoliť.

2. Obaja lobujú v banke, kde bankový úradník na základe predloženého finančného plánu a záruky v podobe kupovanej nehnuteľnosti vypracuje úverovú zmluvu, ktorú následne bankový manažér so zodpovedajúcou právomocou schváli a banka tak občanovi kupujúcemu nehnuteľnosť poskytne hypotekárny úver.

3. V tejto chvíli sú všetci zainteresovaní spokojní:

- občan si kúpou domu splnil svoj sen o lepšom bývaní,
- realitný maklér predal dom a zinkasoval svoju časť z provízie za predaj domu,

- finančný poradca zinkasoval svoju časť z provízie za vypracovanie finančného plánu potrebného pri predaji domu,

- bankový úradník zinkasuje svoju časť z provízie za vypracovanie úverovej zmluvy a

- bankový manažér zinkasuje svoju časť z provízie za plnenie úverového plánu banky.

4. Po určitom čase však dochádza k situácii, keď občan, a bohužiaľ, s ním desaťtisíce ďalších v celej krajine, už nedokážu ďalej splácať poskytnutý hypotekárny úver.

5. Postupne všetci v reťazi začínajú trpieť:

- občan prichádza o svoj dom, ktorým ručil banke za poskytnutý úver,

- realitný maklér, ktorý nemá komu predávať nehnuteľnosti, pretože ľudia nemajú dostatok hotovosti na kúpu nových nehnuteľností a banky zasa dostatok hotovosti na poskytnutie nových úverov, postupne prichádza o svoje provízie, až stráca prácu,

- finančný poradca, ktorý nemá komu vypracovávať nové finančné plány, postupne prichádza o svoje provízie, až stráca prácu,

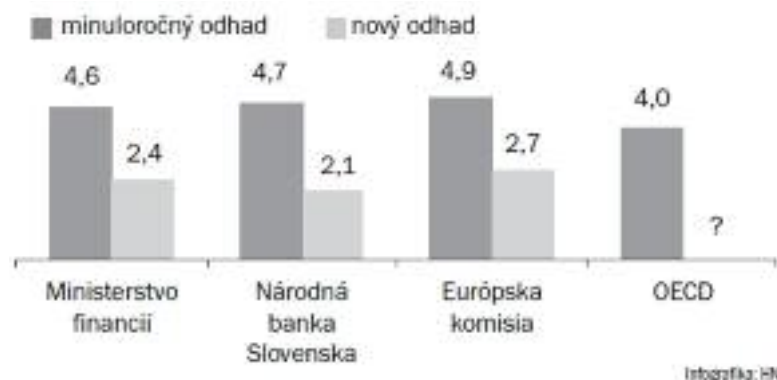
- bankový úradník tiež prichádza o svoje provízie, pretože ľudia nestačia splácať už poskytnuté úvery a zároveň nemá komu vypracovávať nové úverové zmluvy,

- banka začína trpieť nedostatkom finančných prostriedkov, pretože ľudia nesplácajú staré úvery, nehnuteľnosti sa nepredávajú a prudko strácajú svoju pôvodnú hodnotu, pričom banka musí vynaložiť ďalšie dodatočné náklady súvisiace so správou nehnuteľností – postupne smeruje ku krachu a bankový úradník s bankovým manažérom prichádzajú o prácu,

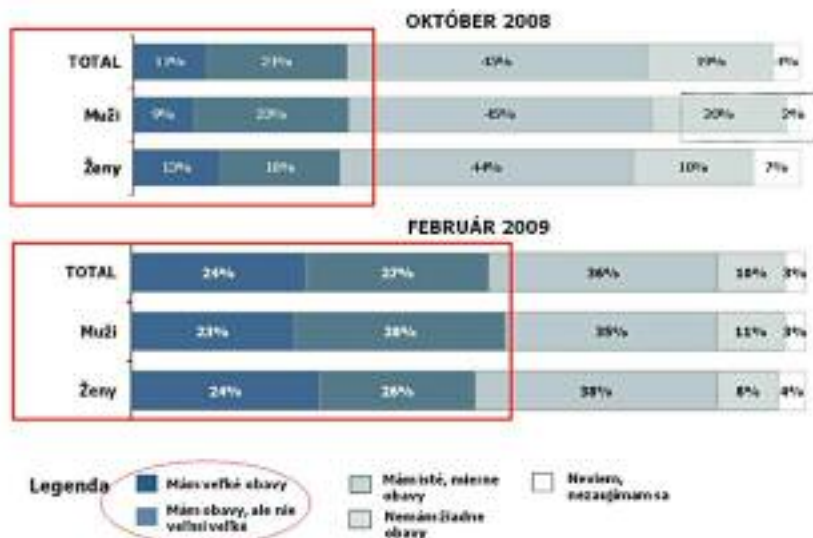
- banku nakoniec musí zachrániť štát prostredníctvom finančnej dotácie, aby mala z čoho vyplatiť veľké množstvo ľudí, ktorí v nej majú svoje úspory, ale stratili k nej dôveru, zároveň voči sebe strácajú dôveru i banky, ktoré nie sú ochotné si požičovať peniaze – nastáva finančná kríza.

6. Postupne vzniká reťazová reakcia – ľudia z dôvodu nedostatku vlastnej finančnej hotovosti a nedostatku nových hypotekárnych, podnikateľských alebo spotrebiteľských úverov prestávajú kupovať nové výrobky, tie sa začínajú kopiť na skladoch, firmy obmedzujú alebo zastavujú výrobu, prepúšťajú zamestnancov, rušia kontrakty, vyhlasujú bankrot, tempo ekonomického rastu klesá, príjmy štátneho rozpočtu sa znižujú, kým tlak na verejné výdavky sa, naopak,

Odhad vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2009 (v %)

Obavy z finančnej krízy a hospodárskeho poklesu na Slovensku

stupňuje, nastáva nerovnováha medzi dopytom a ponukou a finančná kríza prerastá do hospodárskej krízy.

Na druhej strane, z odborného ekonomického hľadiska si myslím, že aj keď hypotekárna kríza mala svoj podiel na vzniku finančnej krízy, jej podstata spočíva najmä v postupných a stále sa zväčšujúcich deformáciách globálneho ekonomického poriadku, nedostatku pevných pravidiel regulácie globálneho finančného trhu a v presvedčení, že trh vyrieši všetky vážne ekonomické problémy. Z môjho pohľadu ďalšou veľmi vážnou chybou, ktorej som sa dopustil aj ja, bolo podcenenie situácie spočívajúcej v myšlienke, že kríza sa týka predovšetkým Spojených štátov a čiastočne niektorých krajín západnej Európy spolu s tými krajinami sveta, ktorých export je prednostne orientovaný na trhy v USA a ostatných krajín sa dotkne len okrajovo. Bohužiaľ, v časoch čoraz väčšej globalizácie to bola chyba. Väčšina ekonomík, najmä ekonomík menších krajín vrátane Slovenska, je exportne orientovaná, a preto problémy firiem v USA alebo v iných krajinách sveta, ktoré dovážajú a predávajú naše produkty, sú aj našimi problémami.

AKO DLHO BUDE TRVAŤ FINANČNÁ KRÍZA?

Som presvedčený, že na túto otázku v súčasnosti neexistuje odpoveď. Ak sa predsa len nájde niekto, kto tvrdí, že pozná správnu odpoveď, tak nevie, o čom hovorí. A hoci niektorí analytici a prognostici uverejnili svoje odhady dĺžky trvania krízy (mimoichodom, mnohé sa navzájom diametrálne líšia), ja si myslím, že na správnu odpoveď si ešte budeme musieť nejaký čas počkať. Finančná kríza je totiž proces, ktorý sa vyvíja, pokračuje a určite nie je na konci. Z môjho pohľadu bude najdôležitejšie to, ako rýchlo sa prejaví proti krízovým opatreniam prijímaným jednotlivými vládami na stabilizáciu ekonomiky, udržanie hospodárskeho rastu a zamestnanosti a zároveň ako rýchlo sa politickí a ekonomickí predstavitelia hospodársky najvyspelejších krajín sveta dohodnú na nových pravidlách svetového finančného systému.

Otázkou totiž zostáva, či sa vôbec dohodnú, pretože ak na jednej strane ich spája spoločné rozhodnutie bojovať s finančnou a hospodárskou krízou, na druhej strane ich rozdeľuje názor na príčiny krízy, a najmä úlohu finančných peňazí v súčasnom svetovom ekonomickom poriadku.

Kým v názoroch na príčiny krízy jedna skupina, ktorej predstaviteľom je aj český prezident Václav Klaus, tvrdí, že krízu nezapríčinil trh, ale práve naopak, politická regulácia trhu, iná skupina tvrdí, že na vine sú chamtiví bankári ženucci sa bezhlavo za vyšším ziskom a ďalšia zase tvrdí, že na vine

sú politici, ktorí v tom bankárom nezabránilí prostredníctvom nimi prijímajnej legislatívy. Ja si v tomto prípade myslím, že trh naozaj nie je všemocný a nevyrieši všetko, ale ani jeho prílišná regulácia zo strany štátu neprospeje ekonomickému rastu a stabilite. Preto treba nájsť tú správnu zlatú strednú cestu, ktorá prostredníctvom zodpovedajúcej legislatívy a kontroly vytvorí finančný systém, ktorý obmedzí nadmerné finančné špekulácie a poskytovanie rizikových až zlých úverov, ale zároveň neobmedzí, naopak, podporí zdravé ekonomické a podnikateľské prostredie.

Pri vysvetlení rozdielov v názoroch jednotlivých politikov a ekonómov na úlohu finančných peňazí v súčasnom svetovom ekonomickom poriadku je to trochu zložitejšie. Pre lepšie pochopenie si preto musíme najprv povedať, že v ekonomike sa nám objavujú tri kategórie peňazí. Sú to:

- fiškálne peniaze, ktoré sa objavujú vo forme príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu alebo rozpočtov verejnej správy (napríklad obcí alebo vyšších územných celkov) a prejavujú sa najmä v podobe rôznych daní, ciel, poplatkov a odvodov,
- úverové peniaze, ktoré sú prostredníctvom bánk poskytované vo forme rôznych typov úverov a v podstate sú to v danom čase voľné peniaze, ktoré si uložili ľudia do bánk vo forme vkladov,
- finančné peniaze, ktoré sa objavujú na trhu najmä vo forme akcií, zmeniek, dlhopisov a iných cenných papierov.

Podstata problému spočíva v tom, že kým fiškálne a úverové peniaze sú kryté skutočne existujúcimi hodnotami v podobe tovarov a služieb alebo bankových vkladov, finančné peniaze vznikajú ešte skôr, ako príde k ich budúcemu plneniu, to znamená, že nie sú kryté reálnymi hodnotami. Tým, že banky začali postupne viac a viac akceptovať dlho-

pisu, zmenky alebo iné cenné papiere ako záruku poskytnutých úverov, začali finančné peniaze prenikať predovšetkým do úverových peňazí a zmiešavať tak hodnotami kryté peniaze s nekrytými. Takéto peniaze začali narušovať pôvodné vlastnosti peňazí, ich funkciu a postupne ich vytláčať. Vytvorili sa tým predpoklady na špekulatívne obchodovanie a prechod z úverovej a hypotekárnej krízy do celosvetovej finančnej a hospodárskej krízy.

SÚ PROTI KRÍZOVÉ OPATRENIA DOSTATOČNÉ NA PREKONANIE KRÍZY?

Tak ako pri predchádzajúcich otázkach, ani na túto neexistuje jednoznačná odpoveď. Podľa prezidenta Svetovej banky Roberta Zoellicka súčasná svetová ekonomická kríza bude vážnejšia a dlhšia, ak vládne stimuly nebudú rozsiahlejšie a štáty nepodniknú spoločné kroky na pomoc bankovému sektoru. Vlády jednotlivých krajín by mali naliať do svojich ekonomík ďalšie miliardy a naďalej pokračovať v stimulačných opatreniach. Jeho oponenti však argumentujú tým, že každá kríza má koniec, a tak aj táto sa raz skončí. Naliehanie dodatočných finančných zdrojov je podľa nich mrhaním peňazí daňových poplatníkov na pomoc tým, ktorí ju spôsobili. Slabé a ekonomicky nezdravé firmy by mali skrachovať a uvoľniť na trhu miesto silným a zdravým firmám.

Ja sa v tomto prípade skôr prikláňam k názoru tých, ktorí sú zástancami nadštandardných vládnych zásahov do ekonomiky v čase krízy, pretože hoci ide o peniaze daňových poplatníkov, proti krízovým opatreniam sú zavádzané predovšetkým v ich prospech, aj keď obrovské čiastky smerovali najmä v USA a v krajinách západnej Európy do bánk. Banky sú hybnou silou ekonomiky a ich krach by krízu len a len prehĺbil, spôsobí by krach ďalších firiem, nárast nezamestnanosti, znehodnotenie majetku domácností atď. Niektorí ekonómovia síce varujú, že nalievanie extra peňazí do ekonomiky môže spôsobiť infláciu, podľa môjho názoru je však v tomto prípade inflačné riziko menším rizikom ako pokles ekonomického rastu krajiny. Súhlasím však s tým, že rozpočtová disciplína musí byť aj v tomto prípade prísne dodržiavaná, pretože prípadná hyperinflácia by mohla krízu ešte viac prehĺbiť.

Na záver tohto článku by som rád čitateľom pripomenul ešte jednu starú známu pravdu o tom, že všetko zlé je aj na niečo dobré. Preto dúfam, že svetoví politici aj ekonómovia sa z terajšej svetovej finančnej krízy poučia a nastaví nový svetový finančný systém tak, aby bol založený na reálnych, a nie virtuálnych hodnotách a na prísnejších finančných pravidlách, ktoré zabránia špekulatívnym obchodom. Zároveň dúfam, že sa poučia aj ľudia. V budúcnosti budú viac šetriť, zbytočne sa nezaťažovať a svoje peniaze mŕňať len na to, čo si môžu dovoliť.

pplk. Radoslav IVANČÍK

náčelník Odboru rozpočtu a financovania
(J-8) GŠ OS SR

premenovali na pešiu. Kapali totiž kone, kazila sa technika a hladným vojakom sa nechcelo rýchlo postupovať na Leningrad. Naopak, v tom čase sa už slovenskí vojaci vracali zo všetkých frontov ako nespoľahliví. Michálek sa v akejsi dedinke – spomína si, že sa volala Geničeska, dostal do styku s partizánmi a už rozmýšľal, ako prejde na druhú stranu frontu. „Nebolo to však ako vo filme,“ upozorňuje. „Chodil za mnou jeden báťuško, podľa zovňajšku nebol hodný ani päť halierov. Na hlave ušianka, kožuch, vaňušky. Hovorí: „Vojna končájet sorok piatom godu, v maju.“ Až neskôršie som zistil, že je to miestny partizán. Slovenský vojak aj s druhmi bol ubytovaný v jeho dome a doslova sa triasol od strachu. Na Kryme totiž premietali slovenským vojakom filmy, ako ruskí partizáni chytali slovenských vojakov, rezali im jazyky, uši a zaživa z nich drali kožu, ba nedbali vyhodiť do povetria aj domy, v ktorých nepriateľskí vojaci bývali, hoci s nimi pod jednou strechou žili aj rodinní príslušníci partizánov.

Počas vojenskej akcie v Petropavlovsku štyroch Slovákov zajali. Medzi nimi aj Micháleka, „Poviem, ako to bolo,“ usmieva sa veterán. „Vrhli sa na nás a vyzliekli z kožených uniforiem.“

ŠŤASTNÍ VÝCHODNIARI

Vojnoví zajatci sa po strastiplnej ceste dostali do Osmanu vo Voronežskej oblasti, kde ich zbavili špiny, vší

Zabudnuté príbehy z východného frontu druhej svetovej vojny

Hrdina až na druhý pokus

Vojnoví veteráni – cedili krv na dvoch frontoch. Na prsia im pripínali metále alebo odnimali vojenské hodnosti. Blahorečili ich zaživa, alebo potupovali pod čiernu zem. Povyšovali, alebo posielali do pracovných lágrov. Záležalo na tom, kto bol momentálne pri moci...

Výše šesť desaťročí po vojne žije na Slovensku asi 40-tisíc vojnových veteránov.

„My sme nebojovali za peniaze a výhody, ale za svoju vlasť,“ hovorí jeden z frontových vojakov, dnes už 88-ročný Jozef Michálek z Borského Mikuláša. „Denný žold v slovenskej armáde bol korunu päťdesiat, v ruskej machorka a biedna žranica.“ Nezabudne povedať, že v dedine žije ešte jeden jeho spolubojovník, ktorý chvíľu bojoval na východnom fronte.

„Na začiatku bol zranený a zvyšok vojny sa skrýval kade tade,“ povie. Čatár Michálek však prešiel jej ohňom od začiatku až po koniec.

VOJNOVÝ KRÍŽ

Sedím s bývalým frontovým vojakom na priedomí jeho rodinného domu. Jozef v ňom býva už dlhé roky sám. Dopoludnia sa pomotá po záhrade, čo to porobí, popoludní však pravidelne vysadne na svoj bicykel

a uháňa k priateľke na druhý koniec záhorskej dedinky. Nekonečné hodiny s Filkou ticho presedia v spomienkách. Niekedy si k tomu zapnú aj televízor.

Dnes Jozef porušil svoj denný rituál. „Filka musí zostať chvíľku sama,“ hovorí a oblieka si kabát, ktorý mu zostal zo šoférskej rovnošaty (po vojne vyše 30 rokov jazdil na trase Borský Mikuláš – Senica). Na kabáte ma pripnuté metále a vyznamenanie. Asi 50, viac sa mu na kabát nezmestí, ostatné sú uložené v papierovej škatuli. Dostával ich vo vojne aj po vojne. Medzi nimi aj vojnový kríž.

„Prevzal som ho z rúk generála Viesta v poľskom Krosne, za bitku v Beskove, pred Duklianskym priesmykom,“ vysvetľuje. „Nemci tam nechali otvorený liehovar, Rusi sa opili, a potom ich fašisti všetkých pobili,“ spomína bývalý frontový vojak. Na šesť týždňov sa na tomto úseku zastavil front, prerazila ho až jednotka, v ktorej bojoval čatár Michálek.

BÁŤUŠKA PARTIZÁN

Jozef má obdivuhodnú pamäť. Na mestá, roky, udalosti. Vtedy mladý Záhorák narukoval do Ružomberka, po základnom výcviku bol zaradený do slovenskej Rýchlej divízie a odišiel s ňou na Krym. Proti Rusom. V dedinke Klárovka však vojaci slovenskú Rýchlu divíziu

a chlpov na celom tele. Očistnú operáciu vykonalí ženy.

„Triasli sme sa ako osiky, barišne mali v rukách ostré britvy – chlapov bolo málo a my sme pred nimi stáli nahí, ako nás Boh stvoril,“ šibalsky sa usmieva. Pred Vianocami v roku 1943 prišla do kasárni v Usmane, kde slovenských zajatcov umiestnili, delegácia z Moskvy. „Oznámili nám, že z nás vytvorila jednotku.“

Medzi Vianocami a Novým rokom bolo rozhodnuté o vzniku II. paradantnej brigády. Takmer tritisíc mužom však chýbali dôstojníci. „Vlastných sme mali len piatich, aj to všetko samé nižšie šarže. Tak nám ich Beneš poslal z Anglicka dvadsať. Boli ako naši otcovia.“

Všetkých dvadsať dôstojníkov po oslobodení na Slovensku degradovali a na dlhé roky pozatvárali. Veliteľom delostreleckej batérie, v ktorej slúži čatár Michálek, bol Pražan František Fišera. Po vojne ho zatvorili na deväť rokov, vraj bol politicky nespolehlivý. „Po vojne som ho chcel navštíviť. Netušil som, že je už za mrežami. Na vojenskej správe v Prahe, kde pracoval, ma privítal kapitán letectva a povedal: Vy, východniari, máte šťastie. Západniarov zatvárajú, degradujú...“

SVADBA SA NEKONALA

Vojak z Borského Mikuláša, ktorý sa brodil v Duklianskom priesmyku v krvi a v neustálej spříške olova a ohňa so svojím džípom premiestňoval delá do nových palebných pozícií, prešiel s delostreleckou jednotkou až na bojové územie SNP. V novembri 1944 pod Prašivou

padol do nemeckého zajatia a spoločne s 1 600 vojakmi bol transportovaný do Bremensfordu v Nemecku.

„Boli sme vlastne odsúdení na smrť. Dostali sme však možnosť vziať si Nemku za ženu, prijať jej meno a bojovať proti Rusom a Spojencom. To sme všetci odmietli.“

Bremenská oblasť, našťastie, kapitulovala už 1. apríla nasledujúceho roku. Vojna sa pre neho skončila, ako hovoril báfuška z Geničeska pri Azovskom mori, „soroč piatom godu, v maju“, ale o mesiac skôr. „Stratil som sa mnohokrát, vždy som sa však vrátil... Netušil, že doma ho nikto nebude vítať ako hrdinu.“

VŠADE DOBRE, DOMA NAJLEPŠIE

Keď úradníkom úprimne povedal svoj vojnový príbeh, ktorý sa začal na východnom fronte proti Rusom, a skončil v nemeckom zajatí, odmietli ho zamestnať. Bol rád, že ho nezatvorili za mreže ako jeho druhov zo západného frontu.

„Čo urobí Slovák, keď ho doma nechcú, pýta sa, a vzápätí si sám aj odpovedá: Odíde do sveta.“ Jozef

Michálek odišiel za prácou do českého pohraničia. Usadil som sa v Hostině nad Labem a zamestnal sa v papierničke. Dodnes i pamätá, že do roboty ho prijímal nejaký pán Selský. Až po roku 1948, keď sa moci chopili komunisti, vrátil sa na rodnú hruď. Zázrakom sa mu podarilo nájsť prácu šoféra v Bratislave, neskôr šie pracoval ako vodič autobusu na ČSAD v Senici...

V roku 1968, keď na Slovensko vtrhli vojská Varšavskej zmluvy, mnohí jeho kolegovia utiekli za hranice. Jozef Michálek zostal doma. „Viem, čo to je, keď na vás pália zo samopalov,“ hovorí. „V tom čase na hranici našlo veľa ľudí smrť. Strieľalo sa na každého, kto sa odvážil priblížiť k čiare.“

Bývalý frontový vojak je stále aktívny. Pracuje v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov a neúnavne beseduje s deťmi na školách, ktoré o druhej svetovej vojne a jej hrdinoch takmer nič nevedia...

Text a foto Jožo T. SCHÖN

Alexandrovci na Slovensku

Niet zrejme na svete známejšie vojenské hudobné teleso, ako sú ruskí Alexandrovci. Nuž, je pravda, že po roku 1968 zneli dunivé hlasy týchto uniformovaných mužov viacerým z nás aj s trpkým okupačným podtónom. Dnes však, keď ruská kultúra bola za posledné dve desaťročia u nás vytlačená na okraj, víťali Alexandrovci na Slovensku počas ich tohtoročného turné plné amfiteátre a športové haly. Tak ako to bolo v Bratislave 12. júna v hale na Pasienkoch.

Úžasný zborový aj sólový spev, výborný hudobný sprievod, skvelé tanečné čísla a silný príbeh. Devízy, ktorými súbor Červenej armády disponuje. Vznikol už v roku 1928 a založil ho Alexander Vasiljevič Alexandrov. Začínal s ôsmimi spevákmi, dvoma akordeonistami a párom tanečníkov. Tento rok ich v Bratislave spievalo, tancovalo

a hralo približne 120. A ich vystúpenie bolo na zimomriavky... Možno spomenúť, že súbor cez 2. svetovú vojnu, vtedy rozdelený na menšie súčasti, odohral pre vojakov Červenej armády 1500 vystúpení. Doteraz účinkoval v 80-tich štátoch.

Veru, A. V. Alexandrova a jeho syna a pokračovateľa by zrejme ani nenapadlo, že súbor raz bude hrať aj pre pápeža či amerického prezidenta. No tak to má byť. Umenie má spájať. A aj inšpirovať či podmaňovať svojimi emóciami a profesionálnym prevedením. Ruskí vojaci Alexandrovci sú v tomto skvelí. V rámci potlesku postojačky im ďakoval za zážitok aj štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň.

Text a foto Pavol VITKO

Povrchnosť

Dnes sme svedkami silnej bulvarizácie spoločnosti, keď sa na nás snažia vplývať a vtlačať nám svoje predstavy o živote športovci, komedianti, novinári, „celebrity“. Ponúkajú témy, ktoré nás v podstate ani nezaujímajú, ale oni nás radi zamestnávajú témami, ktoré nás ničím neobohacujú, práve naopak, vykrádajú nás. Je to niekedy až zarážajúce, ako sa necháme ľahko zmanipulovať, a ako v sebe necháme prehlušiť hodnotné veci bezcennými témami. Je to na našu vlastnú škodu, pretože takáto povrchnosť nás neprivedie k tomu, na čo je náš život predurčený a neobjavíme v sebe hĺbku ľudskej bytosti.

Medziľudské vzťahy sa veľmi zmenili – a ide o zmenu k horšiemu. Hlbšie vzťahy sa vo všetkých dimenziách vytratil. Manželka už nie je manželkou, ale už iba priateľkou. Manžel už nie je manželom, ale priateľom. Priateľstvo je dobré, ale nemôže byť také hlboké. Manželstvo je niečo hlbšie. Je to hlboké odovzdanie, a ak sa neodovzdáte, tak zostane povrchné. Ak sa neodovzdáte, nikdy sa neodhodláte na skok. Budete môcť plávať na povrchu, ale hĺbku nedosiahnete.

Ponoriť sa do hĺbín je pochopiteľne nebezpečné – musí to tak byť, pretože na povrchu fungujeme bezchybne ako automaty, bez štipky uvedomenia. Čím hlbšie však budeme prenikať, o to viac budeme musieť byť bdeliší, pretože každú chvíľu nám bude hroziť smrť. A následkom strachu z hĺbín sa všetky naše vzťahy stali povrchnými – sú plytké a nedozreté. S priateľom alebo priateľkou môžete prežiť plno radosti, nestanú sa nám však dverami k tomu najhlbšiemu, čo je skryté v každom z nás. S priateľkou môžete zakúsiť sex, ale láska vám nevykvitne. Láska vyžaduje hlboké korene. Sexualita je na povrchu možná, je však iba zvieracia a biologická. Môže byť nádherná, ak je súčasťou hlbšej manželskej lásky, lenže ak to tak nie je, je to tá najohavnejšia vec vôbec. Najohavnejšia, pretože tu chýba spojenie – jednoducho sa len navzájom oddelene dotýkate. Stretávajú sa len telá, ale nie vy sami. Ani ja, ani ty. A tak je to dnes so všetkými vzťahmi.

Najhlbšie vzťahy, ako medzi učiteľom a žiakom, sa už úplne stratili. Ježiš vám zostane veľkou neznámou, ak nepochopíte rozmer vzťahu, aký existuje medzi majstrom a jeho učeníkmi. Niečo také už tu na Zemi ťažko nájdete. Manželstvo je nahradené priateľstvom, ale vzťah, aký má majster so svojimi žiakmi sa už takmer celkom stratil. Alebo bol nahradený úplne niečím opačným – vzťahom medzi psychiatrom a pacientom.

Mgr. Juraj SITÁŠ

dekan Veliteľstva pozemných síl Trenčín

Vymenovanie biskupa Rábeka

Svätý Otec Benedikt XVI. vymenoval svojim dekrétom dňom 1. júna 2009 ordinára OS a OZ SR Mons. Františka Rábeka na päťročné obdobie za člena Centrálného úradu pre riadenie vojenských ordinariátov na Kongregácii pre biskupov pri Svätej stolici. Menovanie oznámila Apoštolská nunciatura Svätej Stolice v Slovenskej republike. Vojenské ordinariáty sú priamo podriadené Svätej Stolici a riadi ich Kongregácia pre biskupov. Centrálny dohľad, bezprostredné riadenie a personálne otázky diecéz ozbrojených síl a ozbrojených zborov má na starosti koordinačný orgán kongregácie, ktorým je Centrálny úrad pre riadenie vojenských ordinariátov. Na jeho čele stojí Mons. Giulio Cerchietti. Menovanie Mons. Rábeka za člena riadiacej štruktúry orgánu Kongregácie pre biskupov je prejavom uznania za vybudovanie Ordinariátu OS a OZ SR, ako aj jeho neustálu snahu o zdokonaľovanie tohto druhu pastoračnej služby Katolíckej cirkvi v prostredí ozbrojených síl a ozbrojených zborov.

Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

Foto archív

Otvorili Rok kňazov

V Katedrále sv. Šebastiána v Bratislave-Krasňanoch celebroid ordinár OS a OZ SR 21. júna 2009 po prvýkrát slávnostnú sv. omšu spolu s vojenskými, policajnými a väzenskými kaplánmi, počas ktorej zároveň oficiálne otvoril Rok kňazov v celej diecéze Ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. Vo svojej homílii sa ordinár prihovril svojim kňazom myšlienkami z listu pápeža Benedikta XVI. k vyhláseniu Roka kňazov. Súčasťou liturgickej slávnosti bolo aj požehnanie nového biskupského trónu, ktorý bol zhotovený pre novú katedrálu. Nemenej dôležitým bolo predstavenie nového správcu katedrály, za ktorého ordinár Rábek vymenoval policajného vikára pplk. Mons. Dr. Františka Bartoša. Ten sa v závere prihovril prítomným veriacim a vyjadril nádej na dobrú spoluprácu a aktívny život spoločenstva. Preplnená katedrála sv. Šebastiána bola symbolickým prejavom záujmu veriacich z Krasňan o službu Ordinariátu OS a OZ SR, ktorú budú cez nového správcu, ale aj ordinára a ostatných kaplánov priamo pociťovať.

Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

5 x odpovedz

1. Vo Francúzsku počas druhej svetovej vojny vyhladili Nemci obec:
a) Oradour-sur-Glane
b) St. Léonard-de-Noblat
c) Burières-les-mines
2. Desať na deviatu je:
a) milión
b) miliarda
c) bilión
3. Mušketa je:
a) starý luk
b) stará puška
c) druh kvitnúceho kaktusa
4. V roku 1996 sa objavila ozónová diera prvýkrát nad:
a) Austráliou
b) Európou
c) Arktídou
5. Na vlajke ktorého štátu s hlavným mestom Lusaka, je zobrazený orol?
a) Kambodža
b) Mauritánia
c) Zambia

Správne odpovede: 1a), 2b), 3b), 4c), 5c).

Keď Slovensko maľuje

Združenie „Zachráňme petržalské bunkre“ pri príležitosti 64. výročia skončenia druhej svetovej vojny usporiadalo v spolupráci s Vojenským historickým ústavom v Bratislave, Magistrátom hl. mesta SR Bratislavy, Židovským múzeom v Bratislave, Ústavom pamäti národa v Bratislave výstavu vyše sto historických fotografických dokumentov z prvej a druhej svetovej vojny vo vojenskom historickom bunkri BS 8. Na základe prejavenej záujmu širokej verejnosti sa rozhodlo rekonštruovať, zariadiť, vyzbrojiť i namaľovať bunker BS 8 vojenskými maskovacími mapami. Po kompletom dokončení sa tu budú celoročne konať podujatia vojenského charakteru, výstavy

a iné akcie. Veliteľský bunker BS 8 bude jeden z prvých historických pamätníkov v bojovej línii petržalského opevnenia, ktorý po 64 rokoch plánuje združenie za účasti širokej verejnosti skultúrniť a namaľovať vojenskými maskovacími mapami. Do tohto ojedinelého celonárodného projektu Maľuje celé Slovensko chce zapojiť popredné osobnosti nášho politického, spoločenského a kultúrneho života, umelcov, novinárov, firmy, študentov a jednotlivcov. Mená a fotografie všetkých účastníkov maľovania budú natrvalo zverejnené na veľkoplošných fotografiách bunkra.

Text a foto Miro KOŠÍRER

[FOTOZAUJÍMAVOSŤ]

ZASMEJME SA ...

U Novákovcov niekto zvoní. Ide otvoriť šesťročný Petko. Pozrie sa na mladíka stojaceho pred dverami a volá do izby:

- Eva, už je tu zase ten fagan, čo mi nikdy nič nepri-niesol! Vykašli sa na neho!

...

- Janko, prečo si musíme vážiť starých ľudí?
- Lebo nám dávajú peniaze na zmrzlinu.

...

Návšteva obdivuje synáčka domácej panej:
- Ešte má iba tri roky a už číta noviny?
- Kdeže! On iba lúšti križovku.

...

- Mňa má moja mama najradšej, - chváli sa Jurko kamarátovi.
- Prečo si to myslíš?
- Lebo už vymenila dvoch oteckov a mňa si stále necháva...

Neskoro večer sleduje v televízii program celá rodina. Babička sa pozrie na ospalú vnučku a spýta sa:

- Kde máš bábijku, Katka?
- Uložila som ju do postieľky, lebo tento film je iba pre dospelých.

...

Marek sa vracia domov s malým dieťaťom v náručí. Matka sa prekvapene pýta:
- Čie to je?
- Naše. Vymenil som si ho s Krištofom za lízatko.

...

Ocko, je to pravda, že peniaze vynáša Feničania?
- Áno, Veronika.
- A prečo ich vynáša tak málo, keď nám nestačia ani na kúpenie kolobežky?

Ja som pesimista, tak som sa zamaskoval za smutnú vrbu...

Jubilejná muška

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch sa 26. júna uskutočnil jubilejný 30. ročník streleckej súťaže novinárov Novinárska muška – Memorál Katky Fornerovej. Podujatie organizuje A klub Slovenského syndikátu novinárov v spolupráci s ministerstvom obrany. Minister obrany Jaroslav Baška odovzdal cenu pre najlepšieho strelca. V tomto roku ju získal fotograf redakcie Obrana Peter Dovina. Za ním sa umiestnil novinár senior Igor Bazala a František Schiffer z STV. Medzi ženami bola najlepšia Irena Čižmáriková zo Žilinského večerníka pred Renatou Nazlerovou z časopisu DOMa a Martinou Kalavskou z TASR. V súťaži o najrýchlejšieho strelca dominovala Danko Čapáková z TASR. Novinársku kačicu pre strelca, ktorému sa najmenej dарило si odniesla novinárka seniorka Jana Miklovičová.

Jozef ŽIAK
Foto Pavol VITKO

Mobilizácia

V marci 1980 som to mal už naozaj len „za pár“ do civilu. Tešil som sa na ten život ako každý mladý muž. Aj keď som chvíľku koketoval s myšlienkou upísať sa vojenskému letectvu a splniť si svoj chlapčenský sen.

Myslím, že asi týždeň pred prepustením do zálohy ma v dennom rozkaze určil výkonný porúčik roty čatár absolvent Rudo Ružička za radiaceho poddůstojníka. V čase mojej vojenčiny vlastne išlo o zastupovanie veliteľa jednotky vtedy, keď na rote nebol vojak z povolania. V podstate o nič nešlo, poddůstojníkov z času na čas podobnými funkciami obšľastňoval. Až do večierky sa nič mimoriadne nedialo. Hodinu pred polnocou sa však ozval ostrý hvizd dozorného roty slobodníka Janka Hlinku z Vinodu, ktorý kaprálskym hlasom zval: „Rota má bojový poplach“!

O niekoľko minút bola naša 1. rota strážneho praporu Brod na nohách. Vojaci balili poľné, na chodbe do seba vrážali, pretože podľa predpisu svietili len petrolejové lampy, veliteľia družstiev organizovali nástup pre zbrane, ozývalo sa tlmené hromčenie a povel. Dohliadal som nad organizovaným chaosom v poľnej uniforme, ktorú som si obliekol len na zelené trenírky a tielko. Dokonca som nemal v kanadách ani teplé ponožky. Bol som totiž skalopevne presvedčený, že ide len o cvičný poplach na rozlúčku pred civilom. V predpísanom čase som nechal nastúpiť jednotku na nástupište pred rotou a poklusom išiel oznámiť dozornému útvaru, že 1. rota je v predpísanom limite pripravená „do boja“. Z útvaru cez hlavnú bránu už vychádzali motospojky do neďalekého posádkového mesta po nič netušiacich dôstojníkov. Od dozorného útvaru som dostal rozkaz nechať nastúpiť jednotku pri hlavnej bráne a čakať na veliteľov. Ako 1. rota sme totiž v bojovom zoskupení odchádzali z útvaru vždy prví. Premklo ma zlé tušenie. Vo svojej poľnej som okrem spacieho vaku nemal nič, pod uniformou tiež nič a akoby toho nebolo dosť, začal poletovať sneh... O niekoľko minút neskôršie motospojky priviezli dôstojníkov a nasledoval rozkaz: zrýchleným pochodom sa útvar presunie do obranného postavenia mesta. Iba na ilustráciu, do obranného postavenia mesta to bolo asi 15 kilometrov. Vtedy mi ani nenapadlo, že ide o cvičnú mobilizáciu a kasáreň „obsadí“ záloha. Tri dni a tri noci sme trávili v lese na čerstvo napadanom snehu. Triasol som sa ako osika, mieriť samopalom na „nepriateľa“ a tešil sa, kedy sa budem môcť zohriať v spacom vaku. Našťastie som nepredpokladanú mobilizáciu prežil. Spomínam si, že keď sme sa vrátili späť do kasárni, spevák Lešek Semelka, ktorý tiež patril medzi záložníkov, mi priateľsky poradil. „Zapamätaj si, chlapče, na vojne nikdy nemysli.“ Štyri razy na manévroch som sa potom Leškovou radou riadil vo dne v noci.

Jožo T. SCHÖN

Čínske príslovie	adát, po česky	klobúky popolavej farby (nár.)	cigániš	Pomôcky: Ask, Ra	starý otec, po nemecky	EČV okresu Brezno	staro-egyptský boh slnka	značka mydla	nie, po maďarsky	meno humoristky Vacvalovej	Autor: Vojtech Kúkol	má meniny 5. 7.	prehľadala (expr.)	takáto
pýtať sa, po anglicky				časopis, ktorý práve čítate							medzinárodná patentová trieda (skr.)			
rímske číslo 549				4 lodička							meno Eriky 10 x 10			
textilné výrobné družstvo						chemická značka titánu	omastok, po česky stryko							
základná myšlienka, námet					na tomto mieste natrel			vyčníkajúci jednotlivec (expr.)	zašivali	je zamilovaný (expr.) vojenská polícia				
Pomôcky: Avana, rao Opole, Opa STASI, AMO	1 taj. polícia byv. NDR													3
Alexander (dom.)						ruské muž. meno Jozef myšiak					hromada	EČV okr. Trenčín palivo, po česky		
chem. značka tália			býv. arm. šport. skr. MPZ Rumunská				otrávné látky (skr.) česká číslovka			meno Kornélie nopa, po česky				
orol, po nemecky (bás.)				titul indic-kých feudálov mestský súd				alegória (kniž.) 1. dvojhláska						
2									mesto v Poľsku					
Imperial Yeomanry (skr.)			suchá nadzemná časť obilia						jedz (det.)					

Ukázali bezpilotný vrtuľník ULB

Americké námorníctvo US Navy prezentovalo fotografie experimentálneho bezposádkového vrtuľníka Little Bird (ULB), ktorý je zmenšeným variantom ľahkého pilotovaného AH-64 Little Bird. Fotografie vrtuľníka boli zo 16. júna s popiskou miesta Bridgeport v Kalifornii. ULB je určený na testovanie nových technológií a schopností pilotovaných i bezposádkových strojov. Demonstrátor ULB (AH-64E) od Boeingu je modifikovaná verzia jednomotorového vrtuľníka MD 530F, ktorý bol vyvinutý aj pre pilota (dvoch pilotov), aj pre pôsobenie bez posádky. ULB absolvoval prvý vzlet už septembri 2004. V roku 2005 získal cenu G. E. Bella americkej organizácie AHS za najlepší pokrok vo vývoji vrtuľníkov. Doteraz má za sebou viac ako 500 letových hodín testov bez posádky.

ULB je viacúčelový stroj, ktorý má plniť široké spektrum vojenských misií – od zásobovania, spravodajskej činnosti, prieskumu a vyhľadávania až po ozbrojené útočné úlohy. Vrtuľník má celkovú dĺžku 9,94 m, výšku 2,67 m, priemer hlavného rotora 8,33 m, vyrovnávacieho rotora 1,42 m. Poháňa ho turbopropový motor Rolls-Royce 250-C30 s výkonom 485 kW. Maximálna vzletová hmotnosť je 1 721 kg, užitočná hmotnosť sa uvádza približne 1 000 kg. Letové testy sa uskutočnili s elektrooptickými zariadeniami a infračervenými senzormi L-3 Wescam MX-15 spolu s L-3 komunikačným taktickým datalinkom (TCDL). Presklená kabína disponuje pokročilou avionikou a komunikačnými systémami. Vrtuľník môže byť vyzbrojený raketnicami, presne navádzanou muníciou (SOPGM) i 12,7 mm guľometom GAU-19.

(rak)
Foto US Navy

Plná poľná

Oblíbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Repková a Bernard Roštecký.

(r)

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete

